

# FELSEFENİN TEMEL İLKELERİ

## GEORGES POLITZER

### İÇİNDEKİLER

#### GİRİŞ

##### I.Felsefe Nedir ?

Eski Yunanlılar, felsefeden, bilgi sevgisini anlıyorlardı. Philosophia'nın (philo, sevgi; sophia, bilgi)sözcük anlamı budur, felsefe buradan gelir.

Ama felsefenin en kalımlı anlamı şöyledir: "*Genel bir dünya anlayışdır ki, bu anlayıştan, belli bir davranış tarzı çıkabilir.*"

##### II.Niçin Felsefeyi İncelemeliyiz ?

Bazıları başarmak için, başarı koşullarının gerçekleşmesinin yeterli olduğunu sanırlar. Yanlıştır, çünkü bu koşulları gerçekleştirilmeyi bilmek de gerekir. Ve işler karmaşıktıkça, ne yapacağını bilmek, daha büyük önem kazanır.

##### III. Hangi Felsefe İncelenmeli ?

a) Bilimsel bir felsefe: diyalektik materyalizm.

"*Materyalist doğa görüşü, doğanın olduğu gibi, yabancı bir şey katmadan, yalın biçimde kavranmasından başka bir şey değildir.*" der Engels.

Bilimlerin her biri, "doğanın olduğu gibi" bir yönünü inceler. Marksist felsefe ise, "doğanın, olduğu gibi, *genel olarak kavranılması*"dır. Onun için, her ne kadar bilimlerle özdeşleşme de, *bilimsel bir felsefedir.*

*Tarihsel materyalizm*, diyalektik materyalizmin ilkelerini topluma uygular.

Diyalektik materyalizm ve tarihsel materyalizm, *bilimsel sosyalizmin* ve bunun sonucu olarak *komünizmin* teorik temelini oluştururlar.

Dünyaya doğrudan bakmak materyalizmdir.

Dünyaya gerçek gelişmesi içinde bakmak, diyalektik materyalizmdir (diyalektik, toplumun gelişmesini açıklayan yasaları inceler.)

##### IV. VARGI :Teori ve Pratiğin Birliği

Dediler ki, "Elbette, Marksizm, eskiden iyiydi. Ama bugün *Marksizm aşılmıştır.*" ...

Burjuvazi, bu iş için, uluslar arası sosyal-demokrasi liderlerinden gayretkeşçe bir yardım gördü. Leon Blum'un yardımı ... "Marksizm, diyalektik ve tarihsel materyalizm, sosyalizm için hiç gerekli değil; dinsel telkin de onun kadar değerlidir."

Marksist felsefeyi incelemeye başlayacak olanların hiçbir zaman unutmaması gereken bir nokta vardır. Devrimci proletaryanın bilimsel felsefesi, Marksizm, hiçbir zaman teoriyi (yani bilgiyi) pratikten (yani eylemden) ayırmaz.

# BİRİNCİ BÖLÜM

## MARKSİST DİYALEKTİK YÖNTEMİN İNCELENMESİ

### BİRİNCİ DERS

#### DİYALEKTİK YÖNTEM

"*Diyalektik materyalizm denmesinin nedeni, doğa olaylarını ele alış biçimi, araştırma ve tanıma yöntemi **diyalektik**, ve doğa olaylarını yorumlayışı ve anlayışı, teorisi **materyalist** olduğu içindir.*" (Stalin)

#### I. Yöntem Nedir ?

"Yöntem" den, amaca varılan yol anlaşılır.

#### II. Metafizik Yöntem

##### a) Nitelikleri

Metafiziğin konusu (özellikle Aristoteles'te), doğanın ötesinde bulunan varlığın incelenmesidir. Doğa hareket halinde olduğu halde; doğa ötesi varlık (doğa üstü varlık), değişmez ve sonsuzdur. Bazıları bu varlığa tanrı derler.

Şu halde metafizik yöntemden söz ederken, hareketin ve değişimin gerçeğini bilmeyen ya da bilmezlikten gelen bir yöntemi anlıyoruz. ... Kapitalizmin sonsuz olduğuna, kapitalizmin insanlarda oluşturduğu ya da sürdürdüğü kötülüklerin ve kusurların (ahlak bozukluğunun, bencilliğin, hunharlığın vb) her zaman varolacaklarına inanmak, metafizikçi gibi uslamaktır.

Bölmelere ayırma, metafizikçiyi, her durumda şöyle uslamaya götürür: "Bir şey, ya budur, ya şudur. Aynı zamanda hem bu hem şu olamaz." Örnek: Demokrasi diktatörlük değildir; diktatörlük demokrasi değildir. Öyleyse, bir devlet ya demokrasidir, ya diktatörlüktür. ... Burjuva devlet, (örneğin Birleşik Devletler'de) bütün haklara, bütün iktidara sahip olan bir büyük para sahibi azınlığı için demokrasidir; çoğunluk üzerinde, ancak aldatıcı hakları olan küçük insanlar üzerinde diktatörlüktür.

... metafizikçi... Bir varlık ya canlıdır, ya ölüdür, der. Bir varlığın aynı zamanda hem canlı, hem ölü olabilmesi, ona anlaşılmaz görünür: bununla birlikte, örneğin, insan bedeninde, her an yeni hücreler, ölmekte olan hücrelerin yerini alırlar: bedenin yaşama savaşı, açıkça bu karşıt güçler arasındaki sürekli bir savaşımdır.

*Değişimin reddi, ayrılmaz olanın ayrılması, karşıtların sistemli olarak dışlanması, işte metafizik yöntemin çizgileri bunlardır.*

##### b) Tarihsel Anlamı

Hegel'in metafizik yöntemi ... Süreçleri (yani hareketleri ve dönüşümleri) incelemeyen önce şeyleri incelemek gerekiyordu.

Başlangıcında doğa bilimi başka türlü davranamazdı. İlk, canlı türleri tanımak, onları birbirinden ayırt etmek, sınıflandırmak gerekiyordu: bir bitki bir hayvan değildir, bir

hayvan bir bitki değildir, vb. ... Bu yüzden ki, bilim, çok uzun süre hareketi çözümleyememiştir.

### III. Diyalektik Yöntem

#### a) Nitelikleri

"*Diyalektik, tersine, bununla yetinmez; o şeyleri ve kavramları, zincirlenmeleri, karşılıklı bağlantıları, karşılıklı etkileri ve bundan kaynaklanan değişiklikler, doğuşları, gelişmeleri ve yok oluşları içinde göz önünde tutar.*" (Engels)

Diyalektik, hareketi, karşıtların savaşımı olarak açıklar. ... Diyalektik, karşıtların biri olmadan öbürünün olamayacağını, her hareketin, her değişikliğin, her biçim değiştirmenin, karşıtların savaşımıyla açıklandığını ortaya koyar.

#### b) Tarihsel Oluşumu

Diyalektik sözü doğrudan doğruya Yunanca'dan gelir : *dialekein* - tartışmak; karşıt fikirlerin savaşımını ifade eder.

Diyalektik yöntemi ilk kez, dahice ifade edecek olan, büyük Alman filozofu Hegel'dir (1770 - 1831). ... Hegel'e göre her dönüşümü oluşturan şey, karşıtların savaşımıdır.

Hegel *idealistti*. Yani, ona göre, doğa ve insan tarihi yaratılmamış Fikrin (*Idee*) kendini göstermesinden, açığa vurmasından başka bir şey değildir.

Maddi evreni Fikrin bir ürünü sayan idealist dünya anlayışını reddeden Marx, diyalektiğin yasalarının maddi dünyanın yasaları olduğunu, ve düşüncenin diyalektik oluşunun insanların bu dünyanın yabancı olmamalarından, bu dünyaya katılmış ve onun parçası olmalarından ileri geldiğini anladı.

"Hegel için insan beyninin yaşam süreci yani düşünme süreci – Hegel bunu 'Fikir' (*Idea*) adı altında bağımsız bir özneye dönüştürür – gerçek dünyanın yaratıcısı ve mimarı olup, gerçek dünya, yalnızca 'fikir'in dışsal ve görüngüsel (*phenomenal*) biçimidir. Benim için ise tersine, fikir, maddi dünyanın insan aklında yansımından başka bir şey değildir." (Marx)

Bu konuda üç büyük buluşun belirleyici bir rolü olmuştur :

1. En karmaşık organizmaların gelişmelerinin başlangıcı olan canlı hücrenin bulunuşu.
2. Enerjinin dönüşümünün bulunuşu: ısı, elektrik, mıknatıs, kimyasal enerji vb. aynı maddi gerçeğin nitel bakımdan farklı biçimleridirler.
3. Darwin'e borçlu bulunulan dönüşümcülük. Taşınlar biliminin (paleontolojinin) ve hayvan yetiştiriciliğinin verilerine dayanarak, dönüşümcülük, bütün canlı varlıkların (insanın da) doğal bir evrimin ürünleri olduğunu gösteriyordu

"... *usa uygun biçimiyle diyalektik, burjuvazi ve onun doktriner sözcüleri için rezalet ve iğrençliktir, çünkü şeylerin mevcut bugünkü durumunu olumlu yanlarıyla kavrar, aynı zamanda bu durumun yadsınmasını, onun kaçınılmaz çöküşünün anlaşılmasını içerir; çünkü diyalektik, tarihsel olarak gelişmiş olan her toplumsal biçimi, akışan bir hareket içinde görür ve bu yüzden, onun geçici niteliğini, onun anlık varlığından daha az*

*olmamak üzere hesaba katar; hiçbir şeyin zorla kabul ettirilmesine izin vermez, özünde eleştirici ve devrimcidir.” (Marx)*

#### IV. Formel Mantık ve Diyalektik Yöntem

Mantığın konusu, gerçeği araştırmada düşüncenin izlemesi gereken ilkelerin ve kuralların incelenmesidir. ... insanı mantıklı kılan, insana gelişigüzel herhangi bir şeyin yapılamayacağını öğreten doğadır !

Formel mantık denen geleneksel mantığın üç belli başlı kuralı :

1. Özdeşlik ilkesi : bir şey, kendisiyle özdeşdir.
2. Çelişmezlik ilkesi : bir şey aynı zamanda hem kendisi, hem karşıtı olamaz.
3. Üçüncünün dışarılması ilkesi (ya da üçüncü durumun dışlanması) : birbirinin karşıtı iki olanak arasında bir üçüncünün yeri yoktur.

Bu mantık geçerlimidir ? Evet ... Ama ... yetersizdir. ... Geleneksel mantık kendi niteliği gereği olarak yanlış değildir, ama onu kendi sınırları dışında da uygulamak hevesine kapılırsa yanlışlığa neden olur.

... diyalektik, bazı varlıkların hayvan ve bitki oldukları noktada hayvan ile bitkinin, gerçeğin birbirinden ayrılamaz iki görünümü oldukları da doğrudur der (karşıtların birliği).

Kısacası, formel mantık, gerçeğin en yakındaki görünümüne varabilir ancak. Diyalektik yöntem daha öteye gider, bir sürecin bütün görünümüne ulaşmayı kendine amaç edinir.

## İKİNCİ DERS DİYALEKTİĞİN BİRİNCİ ÇİZGİSİ HER ŞEY BİRBİRİNE BAĞLIDIR (KARŞILIKLI ETKİ VE EVRENSEL BAĞLANTI YASASI)

### I. Bir Örnek

... ilk atom bombasının yapılmasına katılan bir bilgin, Joan Hinton... *“Bilim için bilim’ yanlış felsefesine inanıyordum da ondan. Bu felsefe modern bilimin zehridir.”*

... spor spordur, siyaset siyasettir. ... Ama onlar arasında hiçbir ilişki olmadığı yanlıştır. ... Bu bağı bilmeyen, unutan sporcu, yalnız spor davasına hizmet etmemekle kalmaz, onu savunmanın çarelerini de elden geçirir.

### II Diyalektiğin Birinci Çizgisi

*“Diyalektik, metafiziğin tersine, doğaya, birbirinden kopuk, tek başına ve birbirinden bağımsız ayrı ayrı nesnelere ve görüngülerin (phenomene) rasgele bir araya toplanmış bir yığını olarak değil, nesnelere ve görüngülerin, organik olarak birbirlerine bağlı oldukları, birbirlerine bağımlı oldukları ve karşılıklı olarak birbirlerini koşullandırdıkları bağlantılı tam bir bütün olarak bakar.*

*Bu yüzden diyalektik yöntemle göre, hiçbir doğa olayı, tek başına çevresindeki olayların dışında ele alındığında anlaşılabilir; çünkü doğanın herhangi bir alanındaki herhangi bir olay, çevresindeki koşulların dışında düşünülürse ve bu koşullardan ayrılırsa anlamsız bir şey haline gelir; tersine, herhangi bir olay, çevresindeki olaylarla çözülmez bağları açısından kendini kuşatan olayların onu koşullandırdıkları gibi düşünülürse, anlaşılabilir ve açıklanabilir." (Stalin)*

### III. Doğada

... yaşamın kendisi kimyasal süreçler bilinmeden anlaşılabilir... canlı varlık olmadan canlı varlık fikri olmaz; fiziksel-kimyasal bir evren olmadan canlı varlık olmaz, organizma olmaz.

Gerçek bir bütündür. İşte diyalektiğin birinci çizgisi bunu anlatır.

Mıçurin, canlı türlerle ortamın birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğunu anlayarak, ortamı değiştirmek yoluyla türleri de dönüştürmeyi başardı.

### IV. Toplumda

Diyalektikçi, doğada olduğu gibi, toplumda da her şeyin birbirine bağlı olduğunu bilir.

Bir ülkenin işçi hareketi hiçbir zaman kendi başına değil, ama bütünle ilişkisine göre değerlendirilmelidir.

Olayları karşılıklı etkileri ve bütünlükleri içinde dikkate alınmanın ve bir olguyu, onu "çevreleyen koşullar"dan asla ayırmamanın zorunluluğunu gösteren daha başka örnekleri de tahlil edebiliriz.

### V. Vargı

*"İnsan kendi dileklerini gerçek gibi almamalıdır. Bir devrimci için, her şeyden önce görüşleri bütün gerçeklikleriyle birlikte ve doğru olarak saptamak söz konusudur." (Thorez)*

Eylemin koşullarını unutmak dogmatizmdir.

Diyalektik bilimin yanıtı : toplumsal adaletsizlik, bunalımlar, kapitalizmin zorunlu sonuçlarıdır.

## ÜÇÜNCÜ DERS DİYALEKTİĞİN İKİNCİ ÇİZGİSİ HER ŞEY DURUM DEĞİŞTİRİR (EVRENSEL DEĞİŞME VE KESİNTİSİZ GELİŞME YASASI)

### I. Bir Örnek

"Güneş altında yeni bir şey yok." "Her zaman zenginler ve yoksullar olacaktır." "Her zaman sömürenler ve sömürülenler olacaktır." "Savaşın sonu gelmez." vb.. Hiçbir şey, bu sözde bilgelikten daha aldatıcı değildir. Bu insanı edilginliğe, işi oluruna bırakan bir güçsüzlüğe götürür. ... değişme evrenseldir, gelişme kesintisizdir.

## II. Diyalektiğin İkinci Çizgisi

Diyalektik, metafiziğin tersine, doğanın dingin ve durağan, durgun ve değişmez durumda değil, kimi şeylerin doğduğu ve geliştiği, kimi şeylerin dağıldığı ve yok olduğu, sürekli hareket ve değişme, kesintisiz yenilenme ve gelişme durumunda olduğunu kabul eder.

Her şeyin birbirine bağlı olduğunu gördük (diyalektiğin birinci çizgisi).

## III. Doğada

Maddenin biçim değiştirmeleri, ancak madde ile oluşan hareketin dönüşümünden başka bir şey değildir: madde, harekettir; hareket, maddedir.

İşte evren durmadan değiştiği içindir ki, onun, gene Newton'un düşündüğü gibi, bir "ilk devindirici"ye gereksinmesi yoktur. Hareket, dönüşme olanağını kendinde taşır. Evren, kendi öz değişmesidir.

Demek ki, tüm doğa – fizik, evren, canlı doğa – harekettir.

Hareket, maddenin varoluş biçimidir. ... Her hareketsizlik, her denge, yalnızca görelidir.

Astronomi ya da fizik, kimya ya da biyoloji, bilimin inceleme konusu her zaman harekettir.

Ama o zaman denilecek ki, bütün bilginler diyalektik materyalizmi niçin kabul etmiyorlar ?

Kendi somut pratiği içinde, her iyi araştırmacı diyalektikçidir; gerçeği ancak kendi hareketi içinde kavrarca anlayabilir. ... Ama pratikte diyalektikçi olan aynı araştırmacı tüm dünyayı düşündüğü zaman, ya da dünya üzerindeki kendi öz eylemini düşündüğü zaman, artık diyalektikçi değildir. ... Çünkü o zaman yeniden, bir metafizik dünya anlayışının – dinin ya da okulda öğrenilmiş felsefenin – otoritesi altına girer. ... Onların pratiği diyalektiktir (ve ancak diyalektik olduğu ölçüde de etkili olabilir). Ama bütünü içinde onların dünya anlayışları metafizik olarak kalır.

## IV. Toplumda

*"Dünyanın durmadan, ara vermeden devindiği ve geliştiği doğru ise, eğer eskinin yok olup yeninin doğmasının, gelişmenin bir yasası olduğu doğru ise, artık 'değişmez' toplum düzenleri, özel mülkiyet ve sömürü gibi 'sonsuz ilkeler' olmayacağı; köylülerin toprak sahibine, işçilerin kapitaliste bağımlılığı gibi 'sonsuz düşünceler' olmayacağı açıktır.*

*O halde, nasıl kapitalist düzen, zamanında, feodal düzenin yerini aldı ise, sosyalist düzen de kapitalist düzenin yerini alabilir."* (Stalin)

Sosyal demokrat ideoloji, tipik bir metafizik ideoloji olarak görünüyor. ... Şevki boğmak, perspektifi bulandırmak, savaşçıları savaşımdan geri çekmek.

İlkel toplumun dağılıp parçalanmasından beri birbiri ardından [başlıca] dört toplum biçimi gelmiştir: köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum, sosyalist toplum.

Kapitalizme karşı savaşım verenlerin hepsi, bu savaşım yoluyla kendi öz bilinçlerini de dönüştürürler. İnsanlık-dışı bir rejime karşı savaşım verdikleri ölçüde insanlaşırlar. Her gerçek gibi, insan gerçeği de diyalektiktir. ... Bu koskoca **tarih**, yalnız sonuna varmamış olması şöyle dursun, Paul Langevin'in daima yinelemeyi pek sevdiği gibi, **henüz yeni başlıyor**. Bu tarih, toplumlar tarihinden ayrılmaz; ve burada ikinci yasadan (her şey değişir) başka, birinci yasayı da (her şey birbirine bağlıdır: bireyin bilinci, toplumun dışında kavranılamaz) buluruz.

Sosyalist toplum için, alın yazısı ölmüştür.

#### V. Vargı

"... eylemimizi, şu an için egemen gücü temsil etseler de, artık gelişmeyen toplumsal tabakalar üzerine değil, şu anda egemen gücü temsil etmeseler de gelişen, geleceği olan toplumsal tabakalar üzerine kurmalıyız." (Stalin)

Bilimsel tutum, "burnunun ucundaki"nden ileriye varmamak değil, neyin ölmekte, neyin doğmakta olduğunu anlamak ve bütün ilgiyi doğmakta olanın üstüne toplamaktır. Her şeyi aynı plan üzerinde yerleştirmek, gerçeğe saygı göstermek değildir, gerçeği yanlış göstermek, bozmaktır; çünkü gerçek, harekettir.

... ilkin sınırlı, sonra da daha geniş ortak bir amaç uğruna birlik halinde bir eylemde, bu emekçinin bilinci değişmeye uğrayacaktır: omuz omuza yapılan bir eylem, kaygıları ön yargıları ortadan kaldırır. Sekter olan, sanki kendisi her şeyi bir çırpıda öğrenmiş gibi düşünce yürütür. Devrimci olarak doğulmadığını, sonradan devrimci olduğunu unuttur. Gerçek devrimci, diyalektikçi olarak, yenin yükselişine elverişli koşulları yaratandır.

## DÖRDÜNCÜ DERS DİYALEKTİĞİN ÜÇÜNCÜ ÇİZGİSİ NİTEL DEĞİŞİKLİK

#### I. Bir Örnek

Basit nicelik (miktar) artışına (ya da azalışına), nicel değişiklik diyoruz. Bir nitelikten başka bir niteliğe geçişe, bir durumdan başka bir duruma (örneğimizde sıvı durumundan gaz durumuna) geçişe, nitel değişiklik diyoruz.

#### IV. Toplumda

Devrim (nitel değişiklik), şu halde, bir evrimin (nicel değişikliğin) zorunlu tarihsel ürünüdür.

*"Ve bu yüzden, diyalektik yöntem, hareketin iki biçimi olduğunu söyler: evrimci ve devrimci [hareket]."*

*İlerici unsurlar, günlük etkinliklerini kendiliklerinden sürdürdükleri ve eski düzeni, küçük, nicel değişimlere uğrattıkları zaman, hareket evrimcidir.*

*Aynı unsurlar, birleştikleri, bir tek görüşle donandıkları ve eski düzeni yok etmek ve yaşama nitel değişiklikler getirmek, yeni bir düzen kurmak amacıyla düşman kampını süpürüp geçtikleri zaman, hareket devrimcidir.*

*Evrim, devrimi hazırlar ve ona ortam yaratır; devrim, evrim sürecini tamamlar ve onun daha ileri etkinliğini kolaylaştırır.” (Stalin)*

Yalnız evrimi görmek, toplum dönüşümlerinin devrimsiz gerçekleştirileceğini kabul eden reformculuğa batmak demektir. Gerçekte, reformculuk bir burjuva görüşüdür: işçi sınıfına kapitalist üretim ilişkilerinin savaşımsız giderilebileceği sanısını verirler. Reformculuk, devrimin düşmanıdır.

Kautsky'ye göre, emperyalist kapitalizm, kendiliğinden sosyalizm haline geçicekti.

Bunun karşısında, gene tam diyalektiğe karşı olan ve bu yüzden de karşı-devrimci olan başka bir görüş vardır : bu görüş, özellikle anarşistleri ve blankicileri nitelendiren serüvenciliktir. Serüvencilik, nitel değişikliğin (devrimin) nicel evrimle hazırlanması gereğini yadsımdan başka bir şey değildir. Bu da önceki kadar metafizik bir anlayıştır, çünkü toplumsal hareketin yalnız bir yönünü görür.

Onun koşullarını istemeden devrimi istemek, açıkça onu olanaksız kılmak demektir. Serüvencilik (devrimcilik, revolutionnarisme) ve reformculuk, aslında birbirinin aynıdırlar.

Ama serüvenciler, solcu “sözlerle” göz boyarlar. Her fırsatta eylemden söz ederler, ama bu, gerçek eyleme daha iyi engel olabilmek içindir. Gerçekte, gösterişsiz eylemleri, küçük ama gene de kesin değişimler için zorunlu nicel değişiklikleri küçümserler.

“... ‘yığın eylemi’ üzerinde gevezelik etmemek, ama proleterlerle birlikte ve onların başında, sınıf savaşımının en yüksek biçimlerine ulaşabilmek için yığınların en gösterişsiz protesto biçimlerini ortaya koymayı, örgütlenmeyi ve desteklemeyi öğrenmek...” gerekir. (Maurice Thorez)

#### V. Vargı

*“Sonuç olarak, siyasette yanılmamak için devrimci olmak gerekir, reformcu değil.” (Stalin)*

... haber basını denilen basın, siyasal ve toplumsal olayları, kamuoyuna, o olayları hazırlayan iç bağlantılarını vermeden yansıtır ve onları anlaşılmaz kılar.

Solcunun (*gauchiste*), ancak ağzında “devrimci” sözler vardır, kesin “devrim” anının sonsuz bekleyişi içinde hiçbir şey yapmaz. Reformcu, “doğal” evrimin toplumu dönüştüreceğine inanır, kendi dilediği reformlar için bile savaşım vermez. Yalnız diyalektikçi, reformları yapmak, dönüşüm için savaşım vermek gerektiğini ve bunu



yapmanın iyi olduğunu anlayan adamdı, çünkü o, devrimin evrime bağlı olduğunu bilir. ... Yalnız diyalektikçi,... devrimin bir süreç olduğunu anlayabilir.

## BEŞİNCİ DERS DİYALEKTİĞİN DÖRDÜNCÜ ÇİZGİSİ KARŞITLARIN SAVAŞIMI (I)

I. Karşıtların Savaşımı Her Değişikliğin Devindiricisidir. Bir Örnek  
Marksist felsefeyi, diyalektik materyalizmi inceliyorum. Bu, ancak, aynı zamanda, hem bilgisizliğimin bilincinde isem, ve hem de bu bilgisizliği yenmek ve bilgiyi elde etmek iradesine sahipsem olanaklı olabilir. ... (bugün, dün bilmediğimi biliyorum) ... Her kim ki her şeyi bildiğini sanır, hiçbir zaman ilerleyemeyecektir, çünkü bilgisizliğini gidermeye, yenmeye çalışmayacaktır. ... karşıtların savaşımı, (bir yandan) benim bilgisizliğimle (öte yandan) bilgisizliğimi yenmek zorunda olduğumun bilinci arasındaki savaşımıdır.

II. Diyalektiğin Dördüncü Çizgisi  
... çelişki içtedir; çelişki yenileştiricidir; karşıtların birliği vardır.

### III. Çelişkinin Nitelikleri

a) Çelişki içtedir.

Yaşam ölüme dönüşür, çünkü yaşam bir iç çelişki taşır, çünkü yaşam ölüme karşı gündelik savaşımıdır (her an bir kısım hücreler ölür, başkaları onların yerini alır, ta ki ölüm onlara da üstün gelinceye kadar). ... çelişki, her değişimin içinde vardır.

*"Şeylerin gelişiminin ana nedeni dışta değil, içte, şeylerin iç çelişkilerindedir. Şeylerin hareketleri ve gelişimleri, içlerinde bu gibi çelişkilerin varlığı nedeniyle olur. Bir şeyin içindeki bu çelişki, gelişimin ilk nedeni olup..."* (Mao)

Lenin'de, *"Gelişme karşıtların 'savaşımı'dır."* diyordu.

*"Bir şeyin içindeki bu çelişki, gelişimin ilk nedeni olup, bir şeyin öteki şeylerle ilişkileri - bunların iç bağları ve birbirleri üzerindeki etkileri- ikinci derece nedenlerdir."* (Mao)

Devrim, çeşitli aşamalardan geçen bu çelişkinin ürünüdür; devrim ne tanrıdan, ne de şeytandan gelir.

İç çelişkilerle (temel nedenlerle) dış koşulların (ikincil nedenlerin) karşılıklı rolü, akılda tutulmalıdır. Gerçekten de bu rol, "devrimin ihraç edilmediğini" anlamaya olanak verir. Hiçbir nitel değişim, bir dış müdahalenin doğrudan doğruya ürünü olamaz. ... *"her ülke, eğer istiyorsa, kendi devrimini kendisi yapacaktır; eğer devrimi istemiyorsa, devrim olmayacaktır."* (Stalin)

b) Çelişki yenileştiricidir.

Diyalektikçi bilir ki, bir çelişkinin geliştiği yerde, verimlilik, yeninin varlığı ve yeninin zaferi vardır. Sınıf savaşımı, yeni bir toplumu müjdelir. Her ortam ve durumda, diyalektikçi, bu verimli savaşım için elverişli koşulları yaratır; geçmişin güçlerinin

direnişi, onu hiç korkutmaz, çünkü ... geleceğin güçlerinin savaşım içinde çelikleştiğini bilir. ... sosyal demokrasi, devrimci güçleri savaşımından döndürerek bozmaya, yozlaştırmaya çalışır.

*"Eleştiri ve özeleştiri, bunlar bizim günlük tayinimizdir."* (Maurice Thorez) ... Özeleştiri yapmayı kabul etmemek, onurunu korumak değildir: ilerleme olanaklarını bozmak, kendi kendini gerilemeye mahkum etmek, kendi öz varlığını aşağılamak demektir.

c) Karşıtların birliği.

Çelişki, ancak iki güç arasında savaşım varsa, vardır. O halde çelişki, zorunlu olarak birbirlerine karşı olan iki ucu içinde saklar: çelişki karşıtların birliğidir.

Öyleyse, mutlak bilim yoktur: her zaman daha öğrenilecek bir şey kalır. Şu halde her bilim, bir yandan bilgisizliği de içinde taşır. Ama aynı şekilde mutlak bilgisizlik de yoktur: en bilgisiz bir kişinin bile duyumları, deneyimleri vardır.

Karşıtlar, birbirleriyle savaşır, ama birbirlerinden ayrılamazlar. ... Proletarya, sömürülen sınıf olarak ortadan kalkınca, burjuvazi de sömürücü sınıf olarak ortadan kalkar.

Burjuvazinin her kuvvetlenişi, onun karşıtının, proletaryanın zayıflaması demektir. ... Aynı şekilde, sosyalist ideolojinin her güçsüzlüğü burjuva ideolojisinin bir ilerlemesidir ve tersine... proletarya burjuvaziye karşı aralıksız olarak bir savaşım vermediği zaman da onun zayıflayacağını sanmak, baştan başa bir yanılsamadır.

... öğrenmekte olan bilisiz adam kendi karşıtına değişir, bilen adam olur; ama o hale gelip de her şeyi bilmediğini anlayan bilgin adam da kendi karşıtına, yani yeniden öğrenmeyi isteyen bilisiz adam olarak değişir.

... proletarya hükmeden sınıf olur. Ama proletarya burjuvaziden tamamen farklı bir sınıf olmaya devam eder, çünkü burjuvazi sömürücü bir sınıftır, oysa proletarya kendi iktidarını yürütürken hiç kimseyi sömürmez, sosyalist kuruluşun koşullarını yaratır.

...sosyalizm, sömürücü sınıf olarak burjuvaziyi ve sömürülen sınıf olarak da proletaryayı tefsire ettiğine göre, karşıtların dönüşümü onları yok olmaya götürür. Sosyalist toplumun niteliği gereği, yeni çelişkiler ortaya çıkar, ama burjuvazi-proletarya çelişkisi aşılmıştır.

## ALTINCI DERS DİYALEKTİĞİN DÖRDÜNCÜ ÇİZGİSİ KARŞITLARIN SAVAŞIMI (II)

### I. Çelişkinin Evrenselliği

Her değişikliğin devindiricisi, çelişki, evrenseldir.

Her süreç (doğal ya da toplumsal) çelişkiyle açıklanır. Ve bu çelişki, süreç devam ettiği sürece vardır: ve hatta açıkça belli olmadığı zaman da vardır.

a) Doğada

Doğada hareketin başlıca temel biçimi çekme ile itme arasındaki savaşımdır.

b) Toplumda

Bu savaşımın somut içeriği, aynı zamanda hem doğayı dönüştüren hem de insanları dönüştüren, emek oldu ve olmakta devam eder. ... Hayvandan insana nitel geçişi gerçekleştiren emektir. Marx, toplumu yaratan karşıtların savaşımı olarak emeğin kesin rolünü bulmakla, pek büyük önemi ve değeri olan bir buluş yaptı; genel teorisi tarihsel materyalizm olan toplumlar bilimini kurdu.

Bu kapitalizm, durağan değildir, dönüşür: böylece ilk dönemin kapitalizmi, yani rekabetçi kapitalizm, ikinci bir döneme, tekelci kapitalizme dönüşür. ... Rekabet kendi karşıtına dönüşür.

## II. Uzlaşmaz Karşıtlık ve Çelişki

Kapitalizmin sonunun çelişkinin de sonu olduğu yanılması, uzlaşmaz karşıtlık (*antagonizm*) ile çelişkiyi birbirine karıştırmaktan ileri gelir. ... her uzlaşmaz karşıtlık bir çelişkidir, ama her çelişki uzlaşmaz karşıtlık değildir.

"... Ama iki sınıf arasındaki çelişki, belirli bir aşamaya kadar gelince, açık bir uzlaşmaz karşıtlık biçimini alır ve devrime dönüşür." (Mao)

Lenin bu konuda Buharin'i eleştirirken, "*Uzlaşmaz karşıtlık ile çelişki tamamen farklıdır*" diyor. "*Sosyalizmde uzlaşmaz karşıtlıklar yok olur, ama çelişkiler vardır.*" (Lenin)

## III. Karşıtların Savaşımı, Düşüncenin Devindiricisi

"*Deneyimlerimiz, algıladığımız şeylerin kolayca anlaşılmadığını, yalnızca, alışılan şeylerin daha derinden algılanabileceğini göstermiştir.*" (Mao)

Aynı şekilde, teori ve pratik, diyalektik karşılıklı etkilemede, iki karşıt güçtür: onlar birbirlerini etkiler ve birbirlerini verimli kılarlar.

# YEDİNCİ DERS DİYALEKTİĞİN DÖRDÜNCÜ ÇİZGİSİ KARŞITLARIN SAVAŞIMI (III)

## I. Çelişkinin Özgül Niteliği

... eski ve yeni arasında hiçbir "sentez", hiçbir uzlaşma olanaklı değildir. Çünkü yeni, ancak eskiye karşı kendini ortaya koyar.

Bilim, gerçeği kavramlar aracılığıyla ifade ettiği halde, sanat, gerçeği büyük bir heyecan gücüyle bezenmiş tipik imgelerle ifade eder. Elbette ki, eğer sanatçı (şair, ressam, müzisyen) kendini ilk duyularının üstünde tutma ve izlenimlerini genelleştirme yeteneğindeyse, sanat ancak amacına ulaşabilir. Ama eğer sanat yapıtı, sanatçının fikrine uygun imgeleri bulamazsa, başarısızlığa uğrar.

Lenin'in büyük değeri, özellikle, kapitalizmin Marksist tahliline dayanarak, kapitalizmin emperyalist aşamasındaki özgül çelişkilerini (özellikle: çeşitli kapitalist ülkelerin eşit olmayan bir şekilde gelişmelerini, daha büyük zenginlik sağlamış olanlarla ötekiler arasındaki amansız savaşımın bundan ileri geldiğini) bulmasındadır. Lenin, bu çelişkilerin savaşı kaçınılmaz kıldığını, köleleştirilmiş halkların ulusal hareketinin desteklediği dünya proletaryasının devrimci hareketinin, bu koşullar altında kapitalizm zincirini en zayıf noktasından koparabileceğini gösterdi.

Ekonomi politiğın kendine özgü bir özelliği, onun yasalarının, doğa yasalarının tersine, sürekli olmayışlarıdır; bunların çoğu, hiç olmazsa bir tarih dönemi boyunca etkili kalırlar, sonra da yerlerini başka yasalara bırakırlar.

Bunun içindir ki, değer yasaı, meta üretimi ile birlikte ortaya çıktı: bu yasa, meta üretiminin özgül yasasıdır ve onunla birlikte ortadan kalkacaktır. Kapitalizmin özgül yasası artı-değer yasasıdır, çünkü bu yasa, kapitalist üretimin esas çizgilerini belirler.

Ancak gerçeğın belirli bir yönünün titizlikle incelenmesi, bizi, dogmatizmden, yani tek biçimli, değişmez bir çevrenin çeşitli durumlara mekanik olarak uygulanmasından koruyabilir. ... Gerçek Marksist, marksizmin klasiklerini ezbere bilen, bütün problemleri birkaç çözüm tipiyle çözebileceğini sanan kimse değildir., her sorunu, onun çözümü için gerekli verilerin hiçbirini ihmal etmeden somut olarak ortaya koyma yeteneğinde bir tahlilcidir.

Dogmacı, genel bilgilerle yetinir. ... Direnişi, gönüllülerin ve çetecilerin silahlı savaşımı haline indirgemek, onu yanlış göstermek, özgül niteliğini ihmal etmek demektir.

... dünya barış hareketinin amacı, hiç de komünizmi kurmak değildir. ... "Savaş politikası – barış politikası" çelişkisi başka bir şeydir, "kapitalizm-sosyalizm" çelişkisi (her ne kadar emperyalist kapitalizm, savaş politikasının sorumlusu ise de) başka şey.

Farklı çelişkileri çözmek için farklı yöntemler kullanmak, Marksistlerin sıkı sıkıya gözetmek zorunda oldukları bir ilkedir.

Devrimci parti, hareketin yöntemi gibi bilimsel görevini, ancak, her militan, doğrudan doğruya kendisine düşen görevleri saptamak ve çözmek için bütün gücünü harcarsa, ancak eğer her parti örgütü, en küçük örgüt birimine kadar, özgül olarak kendisine ait olan görevleri (işyerindeki, bölgesindeki, mahallesindeki işleri) saptamak ve çözüme bağlamak için bütün gücünü kullanırsa, yerine getirebilir.

Parti, yönetim gibi bilimsel bir görevini, ancak, sentezi, partinin düzenli organlarında, partinin tümü tarafından yapılmak üzere, her militan, her örgüt birimi, kendi deneyim payını, kendi özgül deneyimini partiye getirdiği takdirde yerine getirebilir. ... çünkü örneğın, bir köyün gençlerinin istemlerini, eğer ülkenin gençlerinin bundan haberi yoksa, partiye kim tanıtacaktır ?

Parti, bilimsel yönetim görevini, ancak parti üyeleri, emekçi yığınları ile en sıkı ilişkiler içinde bulunurlarsa, eğer parti üyeleri gerçekten herkesin tanıdığı ve benimsediği kimselerse yerine getirebilir..

Bu gerekleri ihmale den bir parti, geleceğini tehlikeye düşürür; hareketin yönetimini kaybeder.

## II. Evrensel ve Özgül Birbiriden Ayrılmazlar

Özgül evrensele bağlı olduğundan, yalnızca çelişkinin özgüllüğü değil, çelişkinin evrenselliği de her şeyin içinde vardır ve dolayısıyla evrensellik de özgüllüğün içinde vardır.. Böylece belli bir nesneyi incelerken bu iki görünüşü ve iç bağlantılarını bulmaya, nesnedeki evrenselliği ve özgüllüğü, ikisini de, iç bağlantılarıyla ortaya çıkarmaya ve bu nesnenin, diğer nesnelere ile bağlantılarını anlamaya çalışmalıyız.

Artı değer yasası, kapitalizmin özgül yasasıdır, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki zorunlu uygunluk yasası ise evrenseldir ( bu yas, örneğin kapitalist toplum için olduğu kadar, kölelik toplumu için de geçerlidir).

Sanatçı, tipik olana ulaşmaya gayret ederek, evrenseli tek olanda ifade etmesini bildiği ölçüde büyüktür.

## III. Baş Çelişki, İkincil Çelişki

... kapitalist toplumun baş çelişkisi... proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkidir. ... Ama tarihsel süreci içinde ele alınan kapitalist toplum, baş çelişkiye oranla ikincil olan başka çelişkiler de taşır.

... bazı koşullarda, ikincil çelişki öyle bir önem kazanır ki, belli bir süre için baş çelişki haine gelir, bu arada baş çelişki ikinci plana geçer (bu hiç de onun etkisinin durduğu anlamına gelmez).

Bunun içindir ki, sömürge ülkelerde burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişki, her ne kadar, bu çelişki, bu ülkelerde sosyalizmin zaferi ile çözüleceği için son tahlilde belirleyici çelişki ise de, gene de bir zaman için ikinci plana geçer. ... Ama acil olarak çözülecek çelişki, emperyalizmin ortaya koyduğu ve bağımsızlık için ulusal savaşla çözülen çelişkidir.

Amerikan kapitalizminin öteki kapitalist ülkeler üzerindeki üstünlüğünün, kapitalizmin içinde ve ondan ayrılmaz şekilde mevcut olan çelişkilere bir son vereceğini sanmak bir yanılsamadır.

*"Sonuç olarak, kapitalist ülkelerin pazarlar ele geçirmek için savaşmaları ve rakiplerini batırma istekleri, pratikte, kapitalizm cephesi ile sosyalizm cephesi arasındaki çelişkidenden daha güçlü çıktı."* (Stalin)

Şurası açıktır ki, teorik bakımdan kötü silahlanmış bir devrimci parti, çelişkilerin karşılıklı hareketini anlayamayacak ve önceden göremeyecektir. O, ancak olayların kuyruğuna takılacaktır.

## V. Çelişki zerine Genel Sonuçlar Prudonculuğa Karşı Marksizm

*"Diyalektik, esas olarak, şeylerin kendi özündeki çelişkilerin incelenmesidir."* (Lenin)

*"Sosyalist burjuva, modern toplumsal koşulların bütün üstünlüklerini istiyor, ama buradan zorunlu olarak çıkan savaşlar ve tehlikeler olmaksızın. Bunlar mevcut toplumu istiyorlar, yeter ki, devrimci ve çözücü öğeleri çıkartılmış olsun. Proletaryası olmayan bir burjuvazi istiyorlar."* (Marx)

Gerçekte Proudhon, karşıtların birliğini, iyi yan ile kötü yanın birliği olarak değerlendirir. İyi yanı koruyarak kötü yanı atmak ister. Bu, çelişkinin içte olma niteliğini yadsımaktır: burjuvazi-proletarya çelişkisi, kapitalist toplumun gerçek yapıcı ögesidir, ve kapitalist sömürü ancak bu çelişkiyle birlikte ortadan kalkar. Temelden birbirine karşı sınıfların uzlaşması ütopyadır.

Diyalektiği bu bilmeyişi, Proudhon'u reformculuğa, devrimci eylemin, yani sınıf savaşımının yüzlerce kez yinelenen yadsınmasına götürür.

"dengenin ve kararlılığın evrensel yasaları"na saygı göstermek bahanesiyle Proudhonculuğu yeniden canlandırmaya çalışıyorlar. Böylelikle burjuvazi karşısında teslimiyeti haklı gösteriyorlar. ... Sosyal demokrasi baştan aşağı oportünizmdir; proletarya, eğer sınıf düşmanını yenmek istiyorsa, onunla kıyasıya savaşmalıdır.

... devrimci proletaryanın "karşıtı" gerici burjuvaziye karşı ve diyalektiği yadsıyarak savaşın tam orta yerinde proletaryayı savaşımından alıkoymak için çelişkileri maskeleyen çabalayan sosyal-demokrasi liderlerine karşı amansız bir savaşım yürütür.

"... diyalektik hareket, devrimi ve karşı devrimi aralıksız bir savaşıma sürükler; devrim, karşı devrimi her gün daha azgın, daha girişken yapar; karşı-devrim ise devrimi ilerletir ve devrimi, kendisine gerçekten devrimci bir parti edinmeye zorlar." (Maurice Thorez)

Teoriye egemen olan bir militanın görevi, hoşnut olmayan bu küçük burjuvanın, kendisinin de kurbanı olduğu kapitalizmin nesnel çelişkilerinin bilincine varmasına, bunları kendinde açıkça görmesine, ve "küçüklerin özgürlüğü" adına büyük kapitalistlerin özgürlüğünü bağnazlıkla savunan ... değil, ancak proletaryanın bütün emekçilerle ittifakı halinde yürüttüğü savaşımın bu çelişkilere çözüm getirebileceğinin bilincine varmasına yardım etmektir.

Bir gözlem: Zorunlu bir şey olan çelişkileri araştırmanın, fikir karışıklığı ile hiçbir ilgisi yoktur. Karşıtların birliğini araştırmak bahanesiyle her şeyi birbirine karıştırmamalıdır. Kendisiyle çelişki halinde olan bir düşünce, diyalektik düşünce değildir. Niçin ? Çünkü, diyalektik bir düşünce, çelişkiyi kavrar, oysa kendisiyle çelişe halinde olan bir düşünce, çelişkinin kurbanıdır: böyle bir düşünce, karmakarışık bir düşüncedir.

# İKİNCİ BÖLÜM

## MARKSİST FELSEFİ MATERYALİZMİN İNCELENMESİ

### SEKİZİNCİ DERS

#### MATERYALİST DÜNYA ANLAYIŞI NEDİR ?

#### I. "Materyalizm" Sözcüğünün İki Anlamı

Bu kara çalma ve saldırılar, esas olarak "materyalizm" sözcüğünün anlamının kaba bir şekilde bozulmasından ibarettir; materyalizm sözcüğünün doğru felsefi anlamı, gizlenir, örtülür, onu gözden düşürmek, değersizleştirmek için niteliğine "ahlaki" bir anlam yakıştırılır.

Böylece onlara bakarsanız "materyalizm" ahlaksızlık, sınırsız, frenlenmemiş bir zevk arzusu, insan ufkunun yalnızca maddi gereksinmelerle sınırlandırılması demektir.

Materyalizm sözcüğünün öz anlamı, doğru anlamı, onun felsefi anlamıdır. Bu anlamda materyalizm, bir dünya anlayışıdır, yani belli ilkelerden hareket ederek doğal görüngülerini ve bunun doğal sonucu olarak toplumsal görüngülerini anlama ve yorumlama tarzıdır. Bu "dünya görüşü", her durumda ve koşulda uygulanan çeşitli bilimlerin temelidir. Her çeşit bilimsel çalışmalara sağlam bir temel, kısaca teori denen şeyi sağlayarak, evrenin genel bir açıklamasını oluşturur.

#### II. Madde ve Ruh

Her şeyden önce "materyalizm" ("maddecilik") sözünün türetildiği "madde" ile ne anlaşıldığını kesin olarak belirtmemiz gerekir.

Herkes bilir ki, gerçekten de, gerçekte görebildiğimiz, dokunabildiğimiz, ölçebildiğimiz ve maddi denilen şeyler vardır. Öte yandan, fikirlerimiz, duygularımız, isteklerimiz, anılarımız vb. gibi, ne görebildiğimiz, ne dokunabildiğimiz ve ne de ölçebildiğimiz, ama ötekilerden daha az var olmayan şeyler de vardır.: bunların maddi olmadıklarını anlatmak için bunların düşüncel (ideal) oldukları söylenir. Böylece varolan her şeyi, iki alana paylaşıyoruz: maddi (*material*) ya da düşüncel (*ideal*). ... Böylece maddi dünya, bize bu maddi dünyayı tasarlayan, "tasarımlar" dediğimiz düşüncel bir dünya ile bir bakıma ikilenmiştir.

Bunun içindir ki, maddenin yanına başka bir ilke, ruh (*esprit*) koymaya gidildi. Bu sözcük, genel olarak bütün maddi olmayan şeylerin alanını, yani bizim düşüncemizin olaylarından başka imgelememizin ürünlerini, düşlerimizdekiler gibi imgesel varlıkları belirtiyordu. Böylece ruhlara inanma, bir ruhlar dünyasının varlığına inanma ve en sonu dinlerin tanrı dedikleri bir üstün ruh fikri oluştu.

#### III. Felsefenin Temel Sorunu

Bütün felsefe tarihi, çeşitli biçimlerde ifadelendirilen bu temel sorun ve çevresinde toplanan uzun tartışmalardan başka bir şey değildir. Başka başka biçimlerde ifade edilen bu temel sorun, dönüp dolaşıp şuraya gelir: kısacası, dünyayı açıklamak için iki ilke, yalnızca iki ilke olduğu doğru ise, bu iki ilkedeki hangisi ötekini açıklar ? Hangisi daha temel ilkedir ?

İşte felsefenin temel sorunu budur.

Böyle bir soruyu hangi şekilde sorarsak soralım, ancak olanaklı iki yanıt olabilir.

Ya madde (varlık, doğa) başı sonu olmayan, sonsuz ilk'tir, - ve ruh (düşünce, bilinç) bundan türemiştir.

Ya da ruh (düşünce, bilinç) başı sonu olmayan, sonsuz ilk'tir, - ve madde (varlık, doğa) bundan türemiştir.

İşte birinci yanıt, felsefi materyalizmin temelini oluşturur.

#### IV. "İdealizm" Sözcüğünün İki Anlamı

Ahlaksal anlamda ideal (ülkü), bencil, dar perspektiflere, küçüklüklere vb. karşılık olarak yüksek, soylu, yüce bir amaçtır. Ve bazen idealist (ülkücü) sözcüğü, uygun olmayarak kendisini bir davaya adayan, gerçekleştirecek veya gerçekleştiremeyecek bir fikre feda eden insanı belirtmek için kullanılır. Materyalizmin düşmanları, dünyayı maddeden önce gelen bir ruh ile açıkladıkları için, pratikte de yalnız onların kendilerini bir fikre adayabileceklerine, yalnız onların bir ideale sahip olabileceklerine, sade insanları inandırmak isterlerdi elbet.

Gerçek bambaşkadır. Felsefi idealizm, fikir kurbanlarını esinleyebilmekte tek felsefe olmak şöyle dursun, genel olarak en canice işlere kılıf ödevi görür.

V. Materyalizm ve İdealizm Teoride Olduğu Kadar Pratikte de Birbirlerine Karşıdırlar  
İdealizm ile materyalizm, bir birlik oluştururlar, iki karşıt gibi ayrılmaz bir biçimde birbirlerine bağlıdırlar. Materyalizmin her ilerlemesi, idealizme indirilmiş bir darbedir. Ve tersine, materyalizmden her uzaklaşma, idealizmin bir ilerlemesidir. Bu karşıtların birliği, materyalizm ile idealizm arasındaki savaşımın kaçınılmaz olduğu, idealizm ile materyalizm arasında hiçbir sentez, hiçbir uzlaşma olamayacağı anlamına gelir.

... bazı idealist filozoflar, diyalektik materyalizmin, Marksizm-idealizm karşıtlığının bir sentezi, bir aşılması olacağını iddia ediyorlar. Böyle bir "sentez", gerçekte idealist metanın kılık değiştirmesinden başka bir şey değildir.

... "uzlaşma"yla, "sentez"le değil, idealizme karşı savaşımın bu çelişki çözülebilir.

Bu teorik savaşımın büyük bir pratik önemi vardır. Birbirine karşıt iki dünya anlayışı, gerçekte pratikte birbirine karşıt iki tutuma komuta ederler.

#### VI. Marksist Felsefi Materyalizm Üç Temel Çizgi İle Ayırt Edilir

Materyalizm, dünyayı, ona yabancı hiçbir şey katmaksızın olduğu gibi ele almaktan başka bir şey değildir.

Bunlar, felsefi idealizmin belli başlı biçimlerine kesin olarak karşı bulunan üç çizgidir.

1. Dünya maddi yapıdadır.
2. Madde ilk veridir, bilinç ikinci veridir, türevidir.
3. Dünya ve onun yasaları eksiksiz bilinebilir.



## DOKUZUNCU DERS MARKSİST MATERYALİZMİN BİRİNCİ ÇİZGİSİ DÜNYANIN MADDİLİĞİ

### I. İdealist Tutum

Dünyanın varolmak için bir üstün, evrensel ruha gereksinmesi olduğu fikri, bilindiği gibi, özellikle tek tanrılı dinler biçiminde hala durmaktadır.

Örneğin, tek tanrılı hıristiyan dini, dünyanın maddi gerçeğini pekala tanır. Ama bu gerçek, ikincil yaratılmış bir gerçektir. Gerçek varlık, sonuncu ve derin gerçeklik taşıyan ruhtur: bu, salt ruh ve evrensel ruh olan tanrıdır. İşte nesnel idealizm denen şeye bir örnek.

Bu felsefi görüş bir çok biçimlere bürünmüştür. Platon'a göre maddi gerçek, düşüncel bir dünyanın, varolmak için maddi dünyaya gereksinmesi olmayan mutlak aklın hüküm sürdüğü *Idee*'ler (Fikirler) dünyasının bir yansımasından başka bir şey değildir. Eski Yunan stoacıları okuluna göre, dünya, tanrısal bir iç ateşle canlanan muazzam bir canlı varlıktı. Hegel'e göre, doğa ve insan toplumlarının gelişmesi, kendiliğinden var olan mutlak ve evrensel düşüncenin dış kılıfından, görülebilir yönünden ve cisimleştirilmesinden başka bir şey değildi.

Şu halde görülüyor ki, bütün filozoflara göre, dünya ancak görünüşe göre maddidir; son tahlilde, onun derin gerçeği başka bir yerdedir, onun derin nedenini, ruhun varlığında aramak gerekir. Bu ruh bizim bireysel insan bilincimizden bağımsızdır: onun için bu filozoflara **nesnel idealizm** gurubunda yer verilir.

İnsana gelince, nesnel idealizm, çok kez, can (ruh, *ame*) ile bedeni birbirinden ayırt etmeye varır, birincisini manevi dünyaya, ikincisini ise maddi dünyaya bağlar. Hıristiyan idealizminde de aynen böyledir. İnsanın böyle iki ilkeye bağlı olmasını isteyen görüşe, ikicilik (*dualisme*) denir. İnsanı konu alan bilimlerde, ikicilik idealizmden esinlenir; a) çünkü, ikicilik, doğanın bir varlığını, bu varlığın içindeki "can" ile açıklar. Bu cansılığa bağlanır; b) çünkü ikicilik, kısaca bu "can" ı üstün bir ruhun varlığına bağlar. Zaten, eğer onu maddi bir ilkeye bağlamış olsaydı, artık ikici (*dualist*) değil, birci (*monist*) olurdu.

Bununla görülüyor ki, kaba tanrıtanımazlık tamamen ikicilikten çıkmaktadır; tanrının varlığını yadsır, ama bilimsel materyalizme başvurmadan; "insan ruhundan", "insan bilincinden", sanki bu ruh, farklı ve bağımsız bir ilkeymiş gibi söz eder; böylece en yavan idealizme bağlı kalır. Bizim üniversiteli filozoflarımızın, laiklikten yana olan ya da olmayan filozoflarımızın durumu böyledir. ... emperyalizm, çağındaki Bergson, Freud ya da Camus gibi idealist tanrıtanımazlardan o kadar çok korkmuyor. Haklı olarak onların sürüden ayrılmış koyunlar olduklarını biliyor ve söylüyor. Ve gerçekten de bir kez kariyerini yaptıktan sonra ağıla dönen koyunlar sık sık görülmektedir.

... çağımızda - emperyalizm çağında - idealizm, açıkça, usa aykırı, gerici bir durum alır.

Örneğin Freud, insanı ve toplumsal yaşamın olaylarını, insanda maddi olmayan bir kuvvetin "bilinçaltı" dediği gizemli bir kuvvetin gizli "eğilimleri"nin varlığıyla açıklar. İyi niyetli insanların safdilliklerini kötüye kullanmaya kararlı şarlatanlar için güzel bir nimet. Bilinçaltı, gerçekte, canlılığın, dünyada maddi olmayan güçlerin varlığına inancın en son biçimidir.

Bergson'a gelince ... Madde, özünde, yaşamdır. ... Öyleyse Bergson'a göre yaşamın kendisi nedir ? Bu bilinçtir, bu düşüncedir, bu ruhtur. Bergson, "*bilinç, genel olarak evrensel yaşama birlikte vardır*" diyor.

Eğer zamanımızda, bilisizleri ve kandırılmışları, acısını çektikleri toplumsal kötülüklerin materyalist açıklamalarından başka yana çekmek için (Bergson'un yüreklendirdiği ve Freudculuğun arka çıktığı) "gizli bilimler" e "ispiritizma" ya yeniden kazandırılan parlaklık ve ciladan korunabilirse, dünyanın maddiliği konusundaki Marksist tezin, bütün geçerliliği daha açık bir biçimde kavranacaktır.

## II. Marksist Anlayış

*"Dünyayı, 'mutlak fikir' in, 'evrensel tin' in, 'bilinç' in cisimleşmesi olarak düşünen idealizme karşılık, Marx'ın felsefi materyalizmi, dünyanın, doğası gereği, maddi olduğu; evrenin sayısız olaylarının hareket halindeki maddenin başka başka görünüşleri oldukları; diyalektik yöntemin ortaya koyduğu gibi, olayların bağlantılarının ve birbirlerini karşılıklı koşullandırmalarının, hareket halindeki maddenin gelişmesinin zorunlu yasaları oldukları; dünyanın hareket halindeki maddenin yasalarına göre geliştiği, ve hiçbir 'evrensel tin' i gereksinmediği ilkesinden hareket eder."* (Stalin)

## III. Madde ve Hareket

Nitekim, idealizme göre hareket, dinamizm, etkinlik, yaratıcı güç, yalnızca ruha aittir. Madde, süreduran, edilgin, kendine özgü biçimden yoksun bir yığın olarak temsil edilmiştir. Maddenin bir şekil alması için ruhun damgasını taşıması, ruh tarafından canlandırılması gerekir. Onun için, idealist görüşe göre, madde, kendiliğinden hiçbir şey üretemez; ve madde, hareket halinde olduğu zaman, bu hareket ona başka yerden, tanrıdan, ruhtan gelmektedir.

Maddeyi hareketten ayırmak, metafizik düşüncenin ayırt edici çizgisidir.

Materyalizme göre, tersine, hareket, maddenin temel özelliğidir, madde harekettir. ... Bilimlerdeki ilerleme, materyalizmi ilerletiyordu. ... Böylece katı mekanik bir gerekircilik (*determinisme*), durmak bilmez bir çarklar sistemi, tanrısal zekanın gizemli eylemlerinin yerini alıyordu.

İdealizm, materyalizme karşı saldırılarında, durmadan, kendisine büyük fırsatlar veren mekanist materyalizme başvurur; gerçeğin, mekanist materyalizmin sakladığı yönlerini kolaylıkla ortaya koyar. "İnsanı bir makineye benzeten, insanı bir robot yapan materyalizm" vb. üstüne bir sürü nakarat bundan ileri gelir.

Yalnız diyalektik materyalizm, maddenin hareketlerinin özgül biçimlerinin söz konusu olduğunu göstererek, maddenin yalnız mekanik harekete değil, gerçek değişikliklere ve nitel dönüşümlere yetenekli olduğunu, en sonu maddenin, şeylerin kendi bağrındaki

çelişkilerin bağrında yatan bir iç dinamizme, bir etkinliğe, bir yaratıcı güce sahip olduğunu göstererek bu olaylara doyurucu bir açıklama getirebildi.

Doğanın diyalektiğini apaçık gösteren, mekanist materyalizmin kesin olarak aşılmasını ve diyalektik materyalizmin kurulmasını sağlayan, üç büyük buluş olmuştur;

- a) nitel değişiklik fikrini yaratan ve çeşitli fizik "kuvvetler" i, maddenin hareketinin yönleri olarak ortaya koyan enerjinin dönüşümünün bulunması;
- b) canlı organizmanın yapısının sırrını açıklayan, kimyasaldan biyolojik olana geçişi sezilmesine ve canlı varlığın gelişmesinin anlaşılmasına olanak sağlayan, canlı hücrenin bulunuşu;
- c) çeşitli türler arasındaki metafizik engeli, insanla doğanın geri kalan bölümü arasındaki engeli yıkan, canlı türlerin evriminin bulunması ve insan toplumları da içinde olmak üzere, bütün evreni, doğal tarih süreci olarak, tarihsel bir gelişmeye bağlanmış madde olarak ortaya koyan, genel olarak evrim teorisinin bulunması.

Diyalektik materyalizm, bilimin gücüne inanır, güvenir. İdealizm ise, tersine, sanki her şeye göre hazırlanmış bir yanı olması gerekmiş gibi, güçsüzlüğünü ilan etmekte acele eder. Yalnız ahmaklar, bilimin henüz önünde duran sorulara hemen acele bir yanıt isteyebilirler. Bilimin maymuncuk yanıtı yoktur. İdealizmin ise böyle bir yanıtı vardır: bu "ruh" tur; ama bu, bilgisizliği örten bir sözcüktür. "Ruh", tanımlamaya göre, belli bir anda maddenin bilinen özelliklerinden hiçbirine sahip olmadığı için, maddenin henüz bilinmeyen özelliklerinden ileri gelen her şeyi "açıklamaya" olanak verir. İdealist, kısaca, bilmediğimi ruha mal ederim der.

"hareketin, maddenin varoluş tarzı olduğunu", canlılık, öz güç (*autodynamisme*) kaynağının, maddenin kendi içinde bulunduğunu söyleyelim.

#### IV. Doğal Zorunluluk

Diyalektik materyalizme göre biçim, güncel içerik ile, yani "olayların karşılıklı bağlantıları ve koşullandırmalarıyla", maddenin güncel durumu ve madde içindeki, maddeyi çevreleyen ortamdan gelen koşullarla ayrılmaz bir şekilde bağlı bulunarak gelişen çelişkilerin durumuyla belirlenir. ... Hiçbir düşüncel ön oluşma, hiçbir önceden belirlenmiş "kendinde biçim" yoktur. Zaten böyle olsaydı, yani biçim önceden belirlenmiş olsaydı, bir türün bütün bireyleri, kesin olarak tıpatıp birbirlerinin aynı olurdu !

Diyalektik materyalizme göre, biçim içeriksiz, yani belirlenmiş bir içerik olmaksızın varolmaz ve karşılık olarak içerik de biçimsiz, belirlenmiş bir biçim olmadan varolmaz.

Çevre koşullarının değişmesiyle birlikte, önce içerik değişir; biçim, sonradan, içerikteki değişikliğe, içeriğin iç çelişkilerinin gelişmesine uygun olarak değişir. Bundan şu anlam çıkıyor ki, biçim, gelişmeden önce varılmaktan uzaktır, biçim, belli bir gecikmeyle gelişmeyi yansıtır: biçim içerikten sonra gelir.

Materyalist bilim, belli koşullarda, öngörülen olayın oluşmamasının olanaklı olmadığı, çünkü doğanın kendi kendine sadık olduğu, doğanın bir olduğu fikrinden hareket eder.

İşte doğal zorunluluklar, evrenin birliğiyle, maddenin yasalarının evrenselliğiyle anlaşılması gereken şey budur.

Bundan şu anlam çıkıyor ki, doğanın ve toplumun yasaları ne yaratılabilir ne de yok edilebilir ya da yürürlükten kaldırılabilir. Doğanın ve toplumun yasaları ancak keşfedilebilir.

## V. Marksizm ve Din

Hıristiyan dininin, dünyayı açıklamak için, yaratıcı bir tanrının, sonsuz ve tükenmez bir ruhun müdahalesine gereklilik getirdiği bilinir. Şimdi bu gerekliliğin neye dayandığını görelim:

- a) idealizme göre madde edilgin ve durağandır: o halde hareketini ruhtan alması gerekir.
- b) idealizme göre, madde, kendinde hiçbir doğal zorunluluk taşımaz, hiçbir birliğe sahip değildir: şu halde, bir ruhun, maddenin yasalarına sürekli ve değişmez bir şekilde konması gerekir;
- c) idealizme göre, madde, tarihsel bir gelişme sürecine hiç de bağlanmış değildir: öyleyse, dünyanın bir başlangıcı vardır, bir de sonu olacaktır, o halde sonsuz bir varlık tarafından yaratılmış olması gerekir.

Tanrının varoluşu ya da var olmayışı tartışması, Laplace'ın dediği gibi, tanrı yararsız bir varsayım haline geldi, sözleriyle son buldu. Tanrının varlığı "sorunu"nun yerini, insanların kafalarındaki tanrı fikrinin varlığı sorunu aldı, nesnel idealizm, bu iki sorunu birbirine karıştırıyordu.

Tanrı fikri, aynı zamanda metafizik, salt, çözülmez çelişkiler haline gelen bütün bu çelişkileri bir tek demet halinde özetlemek, bir araya yığmak ve yoğunlaştırmaktan başka bir şey değildir.

Engels'in dediği gibi, dinin kökleri, "yabanıllık (vahşet) çağının kısıtlı ve bilgisiz kavrayışlarından dir."

Din, bilgisizlikten doğduğundan, bilimsel açıklamaların yerine imgesel açıklamaları koyduğu ölçüde, büyük bir bölümüyle, gerçeği maskeleyerek, olayların nesnel açıklamasını gizlemeye yardım eder. ... Kendi sınıf baskılarını sonsuzlaştırmak için yığınların edilginliğine, eylemsizliğine, onların tevekkülüne, yumuşak başlılığına, mutsuzluğun kaderde yazılı olduğu inancına muhtaçtırlar, ama, aynı zamanda, yığınların mutluluk umutlarının öteki dünyaya doğru çevrilmesi gerekir: geleceğe ait avutucu cennet umudu, sömürülen yığınlara yeryüzündeki "fedakarlıklarının" ödülü olarak sunulmuştur. Böylece, ilkin, antikçağda aman vermez bir alinyası olarak tasarlanan ruhun (*ame*) ölümsüzlüğü, öteki dünyada kurtuluş umuduna dönüşmüştür.

Kant'a göre... onu "kabul etmek" gerekir, çünkü, bu fikir olmasa, her şey mubah olurdu, artık büyük adalet koruyucusu olmazdı, artık gökyüzünün jandarması, artık ödül ve ceza güvencesi kalmazdı, "doğru" olan cesaretini yitirir, "kötü" olan cesaret bulurdu, kısaca burjuva düzen tehlikeye düşerdi. Şu halde "tanrı", doğrudan doğruya karşı devrimci bir silahtır.

## VI. Vargı

Materyalizm, insanı ezmek şöyle dursun, insana, "kader" diye, "alinyazısı" diye bir şey olmadığını, gerçeğin bilimsel olarak bilinmesiyle, tanınmasıyla durumunu değiştirebileceğini, yeni bir yaşama geçebileceğini, yaşamın mutluluklarını tadabileceğini haber veriyor.

Yunan materyalisti Epiküros'un öğrettiği gibi, materyalizm, binlerce yıldan beri boş inanlara dayanan bir tanrı gazabı korkusuyla ezilen insan bilincini kurtarır; ve biz de ekleyelim: boş inanlara dayanan devlet korkusu, "ulu tanrı"nın sözde iradelerinin cisimleşmesi olan "kurulu düzen" korkusu ile ezilen insan bilincini özgür kılar.

Hiçbir şey, hiçbir şeyin kefareti değildir. Hiçbir şey mukadder değildir. Hiçbir şey "yazılmış" değildir. Hareket halindeki maddeden başka hiçbir şey sonsuz değildir. ... Materyalizm, edilginliği, tevekkülü, boyun eğmeyi yaratmak değildir, bir eylem çağrısıdır; olanaklı olanın kesinlikle bilinmesine, insanın gerçek (*efektif*) gücünün saptanmasına olanak sağlar. İşte özgürlük budur.

## ONUNCU DERS MARKSİST MATERİYALİZMİN İKİNCİ ÇİZGİSİ MADDE BİLİNÇTEN ÖNCEDİR

### I. Yeni İdealist Hile

Bergson: dünya imgelerden yapılmıştır, bu imgeler ancak bizim bilincimizde vardır; beynin kendisi de bu imgelerden birisidir: böyle olduğuna göre, bilincin beyinsiz varolmaması şöyle dursun, tersine "bilinç"siz varolamayacak olan beyindir ! "Bilinç, bağımsız bir gerçektir"; beyin, kendinden önce varolan düşüncenin hizmetinde bir mekanizmadır.

İdealist Hsserl, ... Bilincin kökenini gerçek içinde araştırmak yerine, gerçeğin kökenini bilinç içinde aramayı öne sürüyor.

İdealizmin en son sakızı, Alman Heidegger ve Fransız (bu arada Jean Paul Sartre'ın) varoluşçuluğudur: burada söz konusu olan varoluş, "benim varlığım, varoluşumun bilinci"nden başka bir şey değildir. Bu bilinç tek gerçektir. Varlık ve bilimsel bilgi, nesnel veriler ve bunları yansıtan kavramlar, değerden düşürülmüştür.

### II. Marksist Anlayış

*"Yalnız bilincimizin gerçekten varolduğunu, maddi dünyanın, varlığın, doğanın ancak bizim bilincimizde, duyularımızda, tasarımlarımızda, kavramlarımızda varolduğunu savunan idealizmin tersine, Marksist felsefi materyalizm, maddenin, varlığın, doğanın, bilincin dışında ve ondan bağımsız olarak varolan nesnel bir gerçeklik olduğu, maddenin bir ilk veri olduğu, çünkü duyuların, tasarımların, bilincin kaynağının madde olduğu, çünkü maddenin yansıması, varlığın yansıması bulunduğu; düşünmenin, gelişmesinin yüksek bir mertebesine varmış maddenin bir ürünü olduğu; daha belirli bir biçimde söyleyecek olursak, düşüncenin beynin ürünü olduğu ve beynin düşünmenin organı olduğu; dolayısıyla düşünmenin maddeden ayrılamayacağı, onları ayırmanın büyük bir yanılgıya düşmek demek olacağı ilkesinden yola çıkar."* (Stalin)

Varlık bir nesnel gerçektir, bilinç onun öznel yansımasıdır.

a) Varlığın nesnelliği

Bilim, durmadan maddenin yeni özelliklerini buluyorsa, bu, maddenin bizde değil, bizim dışımızda varoluşundandır.

b) Bilinç varlığın yansıması

Bilincin, varlığın, doğal ya da toplumsal gerçeğin yansıması olduğu fikri ... demektir ki, ikicilik artık sona erdi; düşünce, hareket halindeki maddeden ayrılmaz. Bilinç, maddeden bağımsız olarak ve onun dışında var değildir.

Bu, hiç de, düşüncenin, organlarımızın salgıları gibi maddi olduğu anlamına gelmez.

Marx'ın materyalizmine göre, bilinç ve varlık, düşünce ve madde, genel bir deyişle, doğa ve toplum adı verilen aynı görüngünün (*phenomenon*) farklı iki biçimidir. Dolayısıyla birbirlerini yadsımazlar; bir ve aynı görüngü de değildir.

Bilinç, maddenin hareketinin insan beyninde yansımasıdır.

En sonu Marksist tez, bilincin, doğa ve toplum tarihi açısından olduğu kadar, bireyin ve her bireyin kişiliğinin tarihi bakımından da tarihsel gelişmenin bir ürünü olduğunu ifade eder.

III. Düşüce ve Beyin

"*Düşüncüyü, düşünen maddeden ayırmak olanaksızdır.*" (Marx)

Doğa bilimleri gösterir ki, bir kimsede beyin gelişmesinin yetersizliği, bilincin, düşüncenin gelişmesi için büyük bir engel teşkil eder: aptalların durumu böyledir.

Engels... emeğin, hayvanlıktan henüz çıkmakta olan insanın duyularını çoğaltarak, ellerini ve bunun sonucu olarak da beynini nasıl geliştirdiğini ve bunun da ona nasıl yeni pratik ilerlemeler sağladığını göstermiştir.

Engels, bütün insan çalışmasının ta ilk zamanlardan beri topluluk halinde bir çalışma olduğunu, aksi halde, insanın doğal tehlikelere bile karşı koyamayacak olduğunu kaydediyor.

Bu, düşüncenin ve düşünmenin (düşünme işinin) kökenlerini anlamak bakımından çok büyük önemi olan bir gözlemdir. ... İnsanları toplu halde hareket ettirmek için bir işaret, bir emir gerekir. Ama eylem daha karmaşık olur olmaz ne bağırış, ne de el kol hareketi yetmiyor; yerine getirilecek işi açıklamak gerekiyor, yani artık duyuların da ötesinde, yeni işaretler, duyular arasındaki bağlantıları ifade eden nitel bakımdan yeni işaretler, yani sözcükler gerektiriyor. Şu halde, birbirine iletme, birbirine nakletme gereksinmesini, emek ortaya çıkarmıştır. Böylece, bir anlatım olmaktan önce bir iletim olan dil doğdu.

Dilin ortaya çıkışı, ön anlamıyla düşüncenin ve düşünmenin ortaya çıkışı demektir. ... Emek olmadan, toplumsal eylem olmadan, dil olmaz, düşünce olmaz.

*"Dil, düşüncenin dolaysız gerçekliğidir."* (Marx) Düşüncenin gerçekliği dilde belirir. Yalnızca idealistler, 'doğal madde'si olan dilden kopmuş bir düşünceden, dilsiz bir düşünceden söz edebilirler.

Pavlov, beyin etkinliğinin esas süreçlerinin, belirli koşullar altında oluşan, dıştan gelme olduğu kadar içten gelme duyuların harekete geçirdiği şartlı refleksler olduğunu buldu. Bu duyuların, canlı organizmanın bütün eylemi için işaret hizmeti gördüklerini gösterdi.

Böylece sözcükler, işaretlerin işaretlerini, yani birincisi üzerinde oluşan ve insana özgü olan ikinci bir işaretleşme sistemi oluştururlar. Böylece, dil, insanın üst eyleminin, toplumsal eylemin koşulu, şu anda varolan duyumu aşan soyut düşüncenin dayanağı, düşünmenin dayanağı oluyor. İnsana, gerçeği azami kesinlikle yansıtmak olanağını sağlayan, dildir.

Böylece Pavlov, aynı buluşla, insan bilincini en başta belirleyen şeyin, kaba materyalistlerin ve psikanalistlerin sandıkları gibi, insan organizması ve biyolojik koşullar olmadığını, tersine, içinde yaşadıkları toplum ve toplum hakkında sahip oldukları bilgi olduğunu göstermiş oldu. ... Düşünce, doğası gereği toplumsal bir olaydır.

*"İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır."* (Marx)

#### IV. Bilincin İki Derecesi

Böylece, sözcüğün anlamı, özümlendiği anda şeyin fikrini temsil eder ve bu fikir ya da kavram, yinelenen duyular temeli üzerinde ve bu duyuları işaret eden dil temeli üzerinde şekillenir. Şu halde, bilginin iki derecesi vardır: aralıksız (hemen uyarıyı izleyen) duyum ve soyut fikir ( ya da kavram).

Kendiliklerinden "soyut" şeyler, örneğin akrabalık kavramları söz konusu olduğu zaman, çocuk, bunları da, gene yeteri kadar sık sık yinelenen toplumsal pratik aracılığıyla edinebilir.

... bilginin duysal aşaması, yani duyular ve izlenimler aşaması, bilginin ilk aşamasıdır.

*"Kavramlar, maddenin kendisinin en yüksek ürünü olan beynin en yüksek ürünleridir."* (Lenin)

*"Fikir, maddi dünyanın insan aklında yansımasından ve düşünce biçimlerine dönüşmesinden başka bir şey değildir."* (Marx)

#### V. Vargı

İnsanın ahlakını bozan "kurumlar" değil, kapitalizmdir. "Ahlaki yenilenme" yoluyla devrim fikri, bir yalandır.

"Eğer koşullar insanı biçimlendiriyorsa, bu koşulları insanca biçimlendirmek gerekir."  
(Marx)

## ONBİRİNCİ DERS MARKSİST MATERYALİZMİN ÜÇÜNCÜ ÇİZGİSİ DÜNYA TANINABİLİR

### I. İdealizmin Son Sığınağı

18. yüzyılda, Berkeley'in öznel idealizminin ortaya çıkışının, doğa bilimlerinin ve materyalizmin darbeleri altında ezilen dinin nesnel idealizmin başka bir yola çevirerek kurtarmak zorunluluğu ile açıklandığını gördük.

Amaç, hiç değilse dinin varlığını devam ettirme olanağını muhafaza etmek, ve ona, kuşkudan bir kar sağlamaktır. Yeni felsefe, "materyalizmin maddenin ilk olduğunu iddia ettiğini, kendisinin bu konuda hiçbir şey bilmediğini" ileri sürecektir.

Böylece, bu yeni felsefe, kendisini idealizmle materyalizm arasında bir "üçüncü yol" gibi göstermeye çalışır; yan tutmanın olanaklı olmadığına karar vererek felsefenin temel sorununda bir yanı tutmayı reddeder; "dogmatik" değil "eleştirci" bir durum benimsemekle övünür.

Şimdi de "Peki ama, bilimin bize gerçeği olduğu gibi tanıttığını nereden biliyorsunuz ? Elbette ki bilimler vardır; ama nesnel gerçeğin kendi ilkesi içinde madde mi yoksa ruh mu olduğunu bilmek için, ilkin bizim ruhumuzun bizzat nesnel gerçeği tanıyabilip tanıyamayacağını bilmek gerekirdi." diyen yeni felsefe ortaya çıkıyor. Demek ki, böylece bu "üçüncü felsefe", maddeyi ruha bağımlı kılmıyor, maddeyi bilincin içinde eritip yok etmiyor, ama başlangıç noktasında sanki biri ötekine yabancı imiş gibi, sanki madde ruha ve bilgimize nüfuz edemezmiş gibi, sanki bilgimiz, doğayı ve bizim ruhumuzun olanaklarını bulup gün ışığına koymak yeteneğinden yoksunmuş gibi muhakeme yürütüyor.

Felsefenin temel sorununu yanıtlamanın olanaksız olduğunu, çünkü bizim, şeylerin birinci ilkelerini bilmek, tanımak yeteneğinde olmadığımızı ve hiçbir zaman olmayacağımızı ileri süren bu eğilim, (yunanca "bilmek yeteneğinde" olmayan anlamına gelen iki sözcükten türetme) *agnostisizm* – bilinemezcilik adını alır.

Bu felsefenin 18. yüzyıldaki habercisi, İskoçyalı David Hume'dur. Bu felsefenin başlıca temsilcisi Fransız Devriminin çağdaşı, ... Alman Emmanuel Kant'tır (1724 – 1804) Fransa'da 19.yüzyılda Auguste Comte (1798 – 1857), buna yakın bir tutumu benimsemiştir.

Hume, materyalizmin sağduyuya uygun düştüğünü kabul ediyor, "... görmekte olduğumuz masa, ondan uzaklaştıkça daha küçük görünür, ama bizden bağımsız olarak, varolan gerçek masa değişmez; o halde bizim zihnimiz, masanın imgesinden başka bir şey algılamamıştır ... ama mademki biz bu masadan ancak duyularımızın bize verdikleri görelî imgeleri tanıyoruz, o halde hiçbir zaman bu masanın nasıl olduğunu bilemeyeceğiz. Kendinde masa ise biline mez.



Çıkan sonuç: hiçbir zaman şeylerin görünüşlerinden başkasını tanımıyoruz, hiçbir zaman onların varlıklarını bilemeyiz, öyleyse kendimizi idealizmle materyalizm arasında gösteremeyiz. Kendinde – şeylerin ne oldukları, madde mi yoksa ruh mu oldukları üstüne durmadan birbirleriyle tartışan idealist ile materyalist, karda yürüyen biri mavi gözlüklü, diğeri kırmızı gözlüklü ve durmadan karın rengini tartışan iki insana benzerler. Materyalist, eşyanın maddi yanının önemini görür, idealist ise düşünsel yanının önemini; aşk olsun kendinde-şeylerin ne olduklarını söyleyecek olana, çünkü onların ikisi de “kendi görüş açıları içine hapsolmuş” durumdadırlar.”

Kant, Hume’un düşünme düzenine dayanarak doğrudan doğruya bilim alanına müdahale edecektir. ... Gerçekte kantçı ideoloji ile her yerde karşılaşılır. Bir şeylerin bir “giz” olduğu ve bizim bu gize ulaşamadığımız fikridir, bu sanki doğru ile yanlış arasında, bilim ile bilgisizlik arasında eşit bir denge tutturmak olanaklıymış gibi, burjuva okuluna kabul ettirilen yalancı bir tarafsızlıktır; bu, fazla doğrulayıcı olmanın doğru olmadığı, her yanda gerçek olduğu ve “herkesin kendi görüşü bulunduğu” vb fikridir. O halde bu, yığınların yolunu şaşırtmaya özgü ideoloji türünün kendisidir.

Kant, insan zihninin, duyarın verilerini kendi öz gereklerine göre yorumladığını belirtiyor. Bilim, bu yorumlamanın sonucundan başka bir şey değildir. Böylece bilimin yasaları, olaylar arasındaki ilişkiler, yalnızca insan zihninin ürünüdürler. ... Elbette ki bilimin yasaları, olaylar arasındaki ilişkiler şu ya da bu kişiye bağlı değildirler. Bununla birlikte Kant’a göre insan zihnine görelidir (sanki dünyayı başka türlü görebilen tanrısal bir zihin olabilirmiş gibi).

Bu teoriden çıkan sonuçlar nelerdir ? Bilim, şeylerin düzeyinde kalır. Gerçekte, mutlak, nüfuz edilemez, sonsuz bir gizem, üzerinde bilimlerin yanılsamalı ilerlemesinin cereyan ettiği gerçek arka plandır. Sonuç olarak, bilime hiçbir mutlak gerçeklik atfedilmemelidir. Bu yalnızca bir yorumlama sorunudur. Kantçılık, insanı dosdoğru kuşkuculuğa (*scepticisme*), bilimsel teorik araştırmalar alanı da dahil olmak üzere hareketsizliğe götürür. Bilinemezci, böylece dünün biliminin yanlışları ile bugünün biliminin doğruları arasında hiçbir ayırım yapmamak durumuna düşerler. Bilim bir kez yanıldıktan sonra, hangi alanda yanılmadığının bilinemeyeceği yargısına vararak, “bugün doğru, yarın yanlış” derler. Bilginin, laboratuvarındaki yöntemli eleştirici zihniyeti ile kuşkuculuktan gelen evrensel kuşku zihniyetini birbirine karıştırırlar.

... bilinemezci, gene tanınması gereken başka yakın biçimlere de bürünmüştür. Auguste Comte’un olguculuğu (*positivisme*), bilimin olaylar arasındaki ilişkilerin nedenlerini araştırmaksızın yalnızca bu ilişkileri ortaya çıkarmakla yetinmesi gerektiğini savunur; bilim, şeylerin “nedenini” aramayı kendine yasak etmeli, mutlağa ulaşmayı istememelidir. ... Bu, bilim konusunda burjuva üniversitelerinin resmi amentüsüdür.

Şimdi bilinemezciğin yerini belirleyelim.

1. Bilinemezci, bilime karşıdan saldırılmaz; bu, Kant ve Comte zamanında artık olanaklı değildir. Nesnel gerçeğin varlığını da yadsıyamaz; öyleyse, bilinemezci, bilim karşısında, materyalisttir. Ama öte yandan hemen güvence vermekte, bilimin, bilginin tümü olmadığını temin etmekte acele eder. Bilinemezci, bilimin saygınlığını düşürmeye, onun materyalist içeriğini ve bilgi değerini saklamaya, başına hiç dert

- açmayacak şekilde bir yandan kabul ederek maddeyi savuşturmaya çabalar. Kısaca amaç, idealizm lehinde bilime el koymaktır, bilim, "insan ruhunun" övgülerini okumaya hizmet edecektir. Kısaca, bu materyalizm, utangaç bir materyalizmdir. ...
2. Bu "ara" durum, ... feodal ideoloji ile dinle bir uzlaşma arayan burjuvazinin gereksinimlerine çok uygun düşmektedir.
  3. Bilinemezlik, ancak görünüşte bir "ara" durumdur. ... Bilinemezci, yan tutulamaz bahanesiyle yüzü açık dövüşmeye girişemeyen utangaç bir materyalizmle yetinerek alanı boş bırakır ama her iki yana da eşit şekilde değil, güçlü olana. Pratikte daha güçlü olan hangisidir ? ... daha güçlü olan, yadsınmaya yer bırakmayacak bir biçimde idealizmdir, çünkü idealizmin resmi ideoloji olarak eski olma üstünlüğü vardır ve çünkü, teorik olarak kafalar için daha kolay bir yoldur. Materyalizm, tersine, resmi ideoloji değildir, güçtür, çünkü bilimseldir ve alışılmışın dışındadır. ... geçerli bir teorik yanıtın yoksun bırakılan insanlar, böyle bir yanıt getirdiklerini ileri sürenler ve işin başında olanlara, idealistlere, tanrıbilimcilere doğru döneceklerdir, çünkü insanların felsefi bir kesinliğe gereksinimleri vardır; o halde bilinemezcinin "yansızlığı" ikiyüzlülüğünden başka bir şey değildir. ...
  4. Sonuç olarak, bilinemezlik dosdoğru gizemciliğe (*mysticisime*) ya da inancılığa (*fideisme*) gider. Aklın üstünde başka bir "bilgi" cinsi: inan (iman) kabul eden gerici öğretiyi inancılık denir.

Bilimi bir öznel gerçek haline getirirken, bilinemezlik, nesnel gerçeği inana bırakır. ... Öznel idealizmden hareket ederek nesnel idealizme ulaşılır. Yeter ki ona bir şans verilsin, bugün tanrıbilimin bütün isteyebileceği de işte budur. ... papa, kendilerine aşağı yukarı şu ağızla konuşur "Bilim, görüyorsunuz, güçsüzdür: yalnız, onu aşan inan evrenin gizemini bulup ortaya çıkarmaya olanak verir."

## II. Marksist Anlayış

Marksist felsefi materyalizm, dünyanın ve yasalarının pekala tanınabilir, bilinebilir oldukları, ... dünyada hiç de bilinemez şeyler olmadığı, ama yalnızca henüz bilinmeyen, bilim ve pratik yoluyla bulunacak ve bilinecek şeyler olduğu ilkesinden hareket eder.

### a) Pratiğin rolü

... idealistler, bilimin pratik, sınıai bir değeri olduğunu, ondan yararlanmanın yerinde olduğunu ifade ederler, ve aynı zamanda bilimin bütün teorik değerini reddederler. ... Eğer pratikle teorinin ayrılmasının bir anlamı varsa, bu ancak şu olabilir: bu ayrılma, kapitalist düzende kafa emeği ile kol emeği arasındaki karşıtlık, ayrılık demektir.

Pratik, gerçeği değiştiren insan eylemidir; pratik, maddi emek ve duyum ile başlar. ... aynı zamanda nesnelere üretimdir de. ... Kant, nesne ile özneyi metafizik bir biçimde ayırır, düşünce ve gerçek arasında bir kopukluk koyar. ... bir şey hakkındaki görüş ve anlayışımız doğru, kesin ise, pratiğimizin ortaya koyduğu sonuç, bizim beklediğimize uygun olacaktır ve bu bizim bilgilerimizin nesnel olarak doğrulanması olacaktır. ... bilimin doğru olduğunun kanıtı, doğal ve toplumsal dünyayı değiştirmeye olanak vermesindedir.

"Fikirlerin diyalektiğini oluşturan, şeylerin diyalektiğidir, fikirlerin diyalektiği şeylerin diyalektiğini oluşturmaz." (Lenin)

Bilgi iki derecedir : duyum ve kavram. Birinci dereceden ikinci dereceye geçiş bir genelleme oluşturur. İşte burada da ikinci bir yanılığın kaynağı olabilir, çünkü, öyle durumlar olabilir ki, yeterli olmayana temellerden hareket edilerek genelleştirmeye gidilebilir.

Toplumların başlangıcında, üretici güçlerin zayıf gelişmesi, insana doğal olayların gerçek nedenlerini bulmak olanağını vermiyordu, bunun üzerine insan, doğal olayları kendi kendine imgesel nedenlerle açıklıyordu: efsaneler, mitler, dinsel inançlar buradan geliyor. ... *"Tüm uygar halkların, geçtikleri belli bir aşamada... her yerde tanrılar yaratmış olan doğa güçlerini ... kişileştirme içgüdüsü ... dinin evrenselliğini tanıtırlar."* (Engels)

Toplumun, biri çalışırken, öteki mülk sahibi olarak üretimi yöneten, planlar kuran ve kendini bir fikir çalışmasına verebilen iki karşıt sınıfa bölünmesi, salt kurgusal kavramların gelişmesini kolaylaştırıyor.

*"Pratikten ayrı, ondan kopmuş bilgi anlaşılabilir."* (Mao)

b) Marksist pratik kavramın tahrifi

Burjuvazi de kendine bir eylem felsefesi hazırlamak istedi, işte bu, pragmacılık denen öğretilerdir.

Pratik, bilginin gerçekliğini tanıtladığına göre, pragmacılık, bundan şu sonucu çıkarma iddiasındadır: başarılı olan her şey, yararlı olan her şey gerçektir. "Gerçek olan her şeyin yararlı olduğu" formülünden hareket eden pragmacılık bunu döndürür, ve "yararlı olan her şeyin gerçek olduğunu" ileri sürer. O halde marksizmin tam karşıtıdır.

Pragmacılığa göre gerçeğin temeli, gerçek olana uygunluk, gerçek olanın doğru, gerçekleşmiş, doğrulanmış ve denetlenmiş yansıması değil, yalnızca yararlılıktır. Ama kim için yararlılık ? ... pragmacılık, gerçeği doğrudan doğruya egemen sınıfın çıkarlarına tabi kılar. ... Devletin çıkarları (McCarthy'cilik).

Pragmatizm, ilkeleri ne olursa olsun başarılı olan eylemi salık verir; ona göre sonuç, yararlılık, kullanılan araçları haklı gösterir. ... her zaman rüzgarın estiği yandadır ve yalnızca yakın başarıyı araştırır.

### III. Göreli Gerçek ve Mutlak Gerçek

Diyalektik materyalist bilgi teorisine göre, bir mutlak gerçek ... vardır. Kant'a göre, gerçek, insan zihnine göre görelidir.

Bütün bilim tarihi, bilinmeyen var olmadığını, bilinmeyen durmadan bilinen haline dönüştüğünü doğrular.

Bilinemezlik kötümser olduğu ve "insan zihni"nin eksikliğinden yakındığı halde, materyalizm iyimserdir, hiçbir sorunu ... çözümsüz saymaz. Yalnız geçici olarak bilinmeyen şeyler vardır.

#### IV. Teori ve Pratiğin Birliği

Her teori, zorunlu olarak pratiğe dönmelidir ve bu, iki nedenden böyle olmalıdır: birincisi, teori, kesin olarak pratik tarafından yaratılmıştır, dünyayı seyreden hevesli bir hoş merak için değil, dünyayı değiştirmeye yardım etmek için kurulup hazırlanmıştır; ikincisi, mademki gerçeğ, kesiksiz hareket ve değişikliktir, kendi kendine yeterli olmaya çalışan bir teori kısırlaşır, artık ölü bir dogmadan başka bir şey değildir.

Teoriyi ihmal eden, pratikçiliğe saplanır, körler gibi davranır ve karanlıklar içinde yürür. Pratiği ihmal eden ise dogmacılık içinde donar kalır.

*"Bilgi edinmek isteyen, dünyayı, yani gerçeği değiştirme pratiğine bizzat katılmalıdır. ... Bütün gerçeğ bilgi, doğrudan deneyimlerden doğar."* (Mao)

Marksizmi bir bilim olarak değil de, yalnızca tarihin proletarya için taşıdığı "öznel" anlamı temsil ettiğini sanmak yanlıştır. ... Marksizm bir bilimdir; herkes ona gereksinme duyar ve onu öğrenmelidir.

Sonuç olarak, bilinemezçiliğe karşı, yalnızca teorik bakımdan savaşmamalıyız, aynı zamanda, eylemimizle, ne yaptığını bilerek, dünya üzerinde etki yapılabileceğini ve marksizmin tarihsel gerçeğ olduğunu kanıtlayarak onu pratik bakımdan yıkmalıyız.

Bilinemezcilik, burjuvazinin sınıf çıkarlarına hizmet eder: eğer toplum bilimi yoksa hiçbir şey önceden bilinemez ve elbette hiçbir şey yapmamak gerek; egemen sınıf rahatına baksın ! Bilinemezcilik sömürülenleri güçsüzlüğe götürür.

Kuşku ve kötümserlik doğuran, kavrayamadıkları olayların gerisinde kalan insanların, artık hiçbir şeye inanmayan, yani ne olursa olsun, herhangi bir şeye inanmaya hazır insanların işi olan bilinemezçiliğe karşı diyalektik materyalizm, akıllıca bir iyimserlik yaratır ve insanın, olayların akışına bilerek yön verebileceğinin anlaşılmasını sağlar.

*"Filozoflar, dünyayı yalnızca değişik biçimde yorumladılar, oysa sorun onu değiştirmektir."* (Marx)

## **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM** **DİYALEKTİK MATERYALİZM ve TOPLUMUN MANEVİ YAŞAMI**

### **ONİKİNCİ DERS** **TOPLUMUN MANEVİ YAŞAMI MADDİ YAŞAMININ YANSISIDIR**

#### I. Bir Örnek

Emperyalizm çağında, savaşların kökeninde, zor yoluyla yeni pazarlar elde etmeye çalışmasına neden olan iktisadi bunalımlar yatar.

Çok önemli Marksist bir tez, devleti, toplumun manevi yaşamının bir öğesi olarak kabul eden tezdır; devlet, toplumun maddi yaşamını yansıtır.

## II. İdealist "Açıklamalar"

a) En eski bilmesinlerci (*obscurantiste*) tez, dinsel, tanrıbilimsel tezdır. ... Bu görüşün bir sonucu, klerikalizmdir (ruhban sınıfı egemenliğidir)

b) Bu filozoflar, "doğal hukuk", "doğal din", Akıl adına, "tanrısal hukuk"a karşı savaşıyorlardı. ... kendileri tarafından başlangıç olarak, evrensel ve sonsuz olarak konan Akıl adına toplumu değiştirmek gerekmektedir.

Bununla birlikte, 18.yüzyılın materyalist filozoflarının – özellikle Helvetius'un – bir insanın fikirlerinin onun eğitiminin meyvesi olduğunu anlamış olduklarını dikkate almak gerekir.

c) Hegel, idealist olarak, doğayı olduğu kadar, toplumu da yaratan yüce Fikri (idee), başlangıç noktası diye alır. Tarih, Fikrin gelişmesidir. ... Ama onun idealizmi, onu, büyük adamlara abartılmış bir rol atfetmeye götürür; bu büyük adamlar, onda tarihsel ilerlemenin tek nedeni haline gelirler.

d) İdealizmin başka biçimi : Durkheim ve öğretililerinin "toplumbilim"i. ... Genel olarak burjuva toplumbilimcileri, maddi değişimleri "kolektif bilinç"in gelişmesi ile açıklarlar.

e) Proudhon'a göre, toplumların tarihi, insanlığın başlangıcından beri "bilinç"in içinde kendiliğinden varolan "içkin" adalet fikrinin derece derece cisimleşmesidir.

İşçilerin partisini bir kiliseye benzeten Proudhon da, savaşım verdiğini sandığı ruhban sınıfı ideolojisinin kurbanıdır.

*"... gerçek tarih, yani zaman sırasına göre olan tarih, düşüncelerin, kategorilerin ortaya koymuş buldukları tarihsel sıralamadır. ... kendi kendimize belirli bir ilkenin herhangi bir başkasında değil de, neden 11. ya da 18. yüzyılda ortaya çıktığını sorduğumuzda, zorunlu olarak, insanların 11. yüzyılda nasıl olduklarını, 18. yüzyılda nasıl olduklarını, bu yüzyıllardaki gereksinmelerinin, üretici güçlerinin, üretim biçimlerinin, üretimlerinin, hammaddelerinin neler olduklarını – kısacası, bu varolma koşullarının ortaya çıkardığı insanlar arası ilişkilerin neler olduklarını inceden inceye incelemek zorunda kalıyoruz."* (Marx)

## III. Materyalist Diyalektik Tez

a) Toplumun maddi yaşamı, yalnız tek tek bireylerin bilincinden değil, genel olarak, insan bilincinden ve iradesinden bağımsız olarak varolan bir nesnel gerçektir.

"Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, aralarında, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder." (Marx)

b) Toplumun manevi yaşamı, toplumun nesnel gerçeğinin bir yansımasıdır.

... toplum, insanlara, doğaya karşı başarılı bir savaşım sağlamak üzere şekillenmiş ilişkilerin tümüdür.

“Tarih gösteriyor ki, eğer insanlar, farklı zamanlarda farklı düşünceler ve isteklerle doluyorsa, bunun nedeni, insanların gereksinmelerini karşılamak için doğayla, değişik zamanlarda, değişik yollarla savaşmaları ve buna uygun olarak da iktisadi ilişkilerinin farklı biçimlere bürünmesidir.” (Stalin)

Kaba materyalizm, beyinsiz düşünce olmadığını saptayarak, bundan, toplumsal fikirlerin salt organik bir belirlenmesi olduğu sonucunu çıkarır : bir bireyin organizmasını değiştirin, onun siyasal fikirlerini de değiştirirsiniz !

Ama beynin kendisi de, insanların varolmasını hazırlayan nesnel koşullardan ayrılamaz: Bu beyin, toplumsal bir varlığın beynidir. Marx'ın yazdığı gibi, insan kendi gerçeği içinde “toplumsal ilişkiler bütünü.”

İdeolojinin en belirgin örneklerinden birini, bize din sağlar. Tanrıbilimcilerin örneğine uyarak, idealistler, bütün insanların tanrı fikrini kendi kendilerine bulduklarını, ve bu fikrin insanlığın başlangıcından beri var olduğunu ve insanlık sürdükçe süreceğini öğretirler. Gerçekten, tanrı fikri, insanların eski toplumlardaki nesnel durumunun bir sonucudur.

“*Din insanın sınırlı anlayışlarından doğmuştur.*” (Engels) ... her şeye gücü yeten varlıklar, doğanın ve toplumun efendileri olan tanrılar, insanın doğa ve toplum karşısındaki nesnel güçsüzlüğünün öznel yansıması oldular.

Doğa bilimlerindeki ve toplum bilimlerindeki ilerleme, dinsel inançların yanılmalı niteliğini ortaya koyacaktı (tanrılara inançlar, sonra, soyutlama yoluyla tek tanrıya inanç).

İnsanların bilincinden başka nesnel koşulların doğurmuş oldukları ve sürdürdükleri dinsel aldatmacaların yavaş yavaş silinmesi için nesnel koşullar yaratılmış oldu.

Aynı şekilde, ahlaki fikirler de nesnel toplumsal ilişkilerin bir yansıması, toplumsal pratiğin bir yansımasıdır. İdealistler, ahlakta, ortam koşullarından mutlak olarak bağımsız bir sonsuz ilkeler birliği görüyorlar: bu ilkeler bize tanrıdan gelirler, ya da yanılmaz “bilinç”, bize, bu ilkeleri yüklemiş, kabul ettirmiştir. ... “asla çalmayacaksın” buyruğunun ancak özel mülkiyetin ortaya çıkışıyla varlık ve anlam kazandığını dikkate almak yeter. ... Ahlak topluma değişir, toplum tarafından değişikliğe uğratılır. Toplum sınıf savaşımı ile evrim göstermekte olduğuna göre, egemen sınıfın ahlakı ile sömürülen sınıfın ahlakı arasında savaşım vardır; birincisi tutucu ya da gerici zihniyettir, öteki ise az ya da çok devrimcidir. Ama egemen sınıfın elinde, uzun yıllar boyunca, kendi fikirlerini kabul ettirmek için güçlü araçlar bulunduğundan, milyonlarca insan, egemen sınıfın ahlakını, hiç tartışmadan biricik ahlak olarak kabul eder.

18.yüzyılın devrimci burjuvazisi, saldırısını, sonsuz Özgürlük, Akıl, Adalet adına, feodaliteye karşı yöneltti. Kendi devrimci sınıf çıkarlarını genellikle insanlığın çıkarlarıyla özdeşleştiriyordu. ... Devrimin zaferi gösterdi ki, bu evrensel ahlaki fikirler, bir sınıfa özgü çıkarların ifadesiydi.

"Bugün, bu us egemenliğinin, burjuvazinin idealize edilmiş egemenliğinden başka bir şey olmadığını; o zaman ilan edilmiş bulunduğu biçimiyle ölümsüz adaletin, ... burjuva adaletinde bulunduğunu ... biliyoruz." (Engels)

Bu, hiçbir zaman evrensel bir ahlak olmayacaktır demek değildir.

Görüyoruz ki, tarih boyunca ahlaki fikirlerin karşıtlığı, daha genel olarak ideolojilerin karşıtlığı, varolan toplumsal sınıfların çıkarlarının karşıtlığını yansıtır. ... Burjuvazi, devrimciyken, bütün insanlar adına konuşabileceğini sanıyordu. O da kendi egemenliğinde kendini tehdit altında görünce, kendi egemenliğini düzmece bir kan hukuku ile haklı gösteriyor. Eskiden de feodaller böyle yapıyordu !

c) Yeni toplumsal ve siyasal fikirler ve teoriler nasıl ortaya çıkar ?

Yeni fikirler, toplum içinde gelişmiş olan nesnel bir çelişkinin çözülmesi olarak ortaya çıkarlar. Gerçekten biliyoruz ki, bütün değişikliğin devindiricisi çelişkidir. Belirli bir toplumun bağrında çelişkilerin gelişmesi, bu çelişkiler keskinleştikleri zaman, onları çözmek görevini ortaya koyar. O zaman, yeni fikirler, bu çelişkinin çözülmesi yolundaki çabalar şeklinde belirlenir.

*"... insanlık, kendi önüne, ancak çözüme bağlayabileceği sorunları koyar, çünkü yakından bakıldığında, her zaman görülecektir ki, sorunun kendisi, ancak onu çözüme bağlayacak olan maddi koşulların mevcut olduğu ya da gelişmekte olduğu yerde ortaya çıkar."* (Marx)

Eğer bir çelişki belirliyse, bu demektir ki, yeni, daha önceden orada vardır, tohum halinde de, kısmen de olsa, yeni, daha önceden oradadır.

d) Kalıntılar sorunu

Bir fikir, onun varlığını oluşturan nesnel koşullar kaybolduğu halde varlığını sürdürdüğü zaman kalıntı vardır.

Felsefi materyalizmin temel tezlerinden biri, bilincin, maddi gerçekten (doğa ve toplum) sonra geldiğidir. Bilinç, nesnel duruma göre, daha geri kalmıştır.

IV. Vargı

1. Belli bir dönemde çözülebilir sorunlar, yalnız toplumun gerçek gereksinmelerinin koyduğu sorunlardır.

2. Emekçilerin ilişkilerinde, devrimci militan, hiçbir zaman onların düşündükleri ile yetinmemelidir. ... onun yanlış fikirleri, burjuvazinin hüküm sürdüğü bir toplumun nesnel gerçekliğini ifade eder.

3. Emekçilerin bilincinde (nesnel yansı) kesin değişiklikleri olanaklı kılan, toplumsal savaşımdır (nesnel koşuldur).

## ONÜÇÜNÜ DERS TOPLUMSAL YAŞAMDA FİKİRLERİN ROLÜ VE ÖNEMİ

### I. Bir Örnek

"Kafaları barışçılaştırırlar", savaşıñ nesnel nedenlerini bir idealizm örtüsü altında insanların gözlerinden saklayanlar değil, bu nedenleri tahlil eden, emperyalist saldırganları ele veren materyalistlerdir.

### II. Kaba Materyalizmin Yanılgısı

*"Bir sarayda başka türlü düşünülür, bir kulübede başka türlü"*. (Feuerbach)

Bir yanda gerçeği yoksullaştıran dar görüşlü bir materyalizm var, öte yanda ise yetersizliklerinin "yerini doldurmak" için idealizmin cömertçe getirip sunduğu "ruh tamamlayıcısı" var.

Diyalektik materyalizme göre toplumsal bilinç, pekala yansıdır, ama etkin bir yansıdır.

Biliyoruz ki, gerçek, karşılıklı bağımlılıktır, gerçeğin çeşitli yönleri aralarında bağıntılıdır, biri diğeri üzerinde etki yapar. Buradan şu sonuç çıkıyor: toplumun maddi yaşamından türeyen manevi yaşamı bu maddi yaşamdan ayırlamaz; o halde, karşılığında kendisi de toplumların maddi yaşamları üzerinde etki yapar.

*"Ekonomik durum temeldir, ama, çeşitli üst yapı öğeleri – sınıf savaşımlarının siyasal biçimleri ve sonuçları - bir kez kazanıldıktan sonra, kazanan sınıf tarafından hazırlanan anayasalar vb. – hukuksal biçimler, hatta bütün bu gerçek savaşımların, savaşıma katılanların beynindeki yansılarları, siyasal, hukuksal, felsefi teoriler, din anlayışları ve bunların daha sonraki dogmatik sistemler halindeki gelişmeleri, hepsi de tarihsel savaşımların gidişi üzerinde etki yaparlar ve birçok durumda ağır basarak onun biçimini belirlerler. Bütün bu etkenlerin etkisi ve tepkisi vardır..."*

*Anlaşılmadığı sürece ideolojik bir görüş açısı dediğimiz şeyi oluşturan bu tepetaklak duruşun, kendisinin de ekonomik temel üzerinde etki yapması ve bazı ölçüler içinde onu değiştirebilmesi olgusu bana göre apaçık bir şeydir."* (Engels)

Haklı olarak, iktisadi yasaların tarihsel gelişmenin temeli olduğundan hareket eden materyalizmi en kaba şekliyle sunan bazı kimseler, bundan yanlış bir sonuç çıkarıyorlar: kollarını kavuşturup bekleyerek, bu yasaları kendi kendilerine işlemeye bırakmak yeter sanıyorlar. Böylece insanı güçsüzlüğe mahkum ediyorlar.

Kapitalizmin savaşımları kaçınılmaz kıldığını söylemek, kapitalizm, doğası gereği, emperyalist savaşımlar doğurur demektir. ... ama onun varlığı savaşımları başlatmaya yetmez; ... çünkü bir de halkların bu savaşı yapmayı kabul etmeleri gerekir.

### III. Diyalektik Materyalist Tez

a) Fikirlerin maddi kökeni, onarlıñ gücünü oluşturur.

Din, toplumun maddi, tarihsel koşullarının temeli üstünde doğmuştur. Ama din denen bu fikirler kümesi, edilgin bir şey değildir. Onun insanların beyninde gelişen kendine özgü bir yaşamı vardır. Ve bunlar, her şeyi tanrının yürüttüğünü sanırlar. Şu halde,



kendilerini oluşturan nesnel koşullar değişmiş olduğu halde, fikirler kuşaklara aktarılabilirler ve tutunabilirler. Ama zamanla, gerçeğin tümü, gerçeğin, bu dinsel ideoloji olan yönü üzerinde etki yapar. Fikrin bir dereceye kadar bağımsız bir gelişmesi vardır; ama fikir ile nesnel dünya arasındaki çelişki çok keskin bir durum aldığı zaman, çelişki, nesnel dünyadan yana, bu nesnel dünyayı yansıtan fikirlerin lehinde çözülür.

b) Eski fikirler ve yeni fikirler.

Bir yandan burjuvazinin ideologlarının ve gazetecilerinin bol bol yaydıkları fikir: bilim kötüdür; onu göz önünde bulundurmamak gerekir, onun ilerlemeleri bir afettir, onu dine tabi kılmanın zamanıdır. Ve magazinlerde ve hafif dergilerde, anti-komünizm ve çıplak kadın resimleriyle birlikte bağıcılık, büyücülük, falcılık gibi "gizli bilgiler" e büyük bir yer verilmesi boşuna değildir. ... Bu ortaçağ gizemciliğine dönüşle, bilime karşı şatafatlı bir propagandanın birlikte olması bir rastlantı mıdır ? Eğer bugünün burjuvazisi, nesnel yasalar olmadığını, onun için de "anlamaya çalışmak" gerekmediğini seksen iki yoldan anlatıyorsa, bu bir rastlantı mıdır ? Bütün bunlar, gerçekte toplumların gelişimin mahkum ettiği ve tarih tekerleğinin geriye işlemesini isteyen bir sınıfın çıkarlarının ideolojik ifadesidir.

Fikirler de birer güçtürler. Eski fikirler gericiliğin güçleridir ve onun için gerici sınıflar bu fikirleri işlerler. Öncü fikirler, toplumların ilerlemesine katkıda bulunan fikirlerdir., bunun için de yükselen sınıflar, bu fikirleri bütün güçleriyle desteklerler.

Fikirler, bilgi sürecinin ürünleridir: işbölümünün hüküm sürdüğü bir toplumda (bu, toplumların sınıflara bölünmüş olduğu durumdur), fikirler, özellikle bu görev için ayrılmış bireyler: rahipler, filozoflar, bilginler, teknisyenler, eğitimciler, sanatçılar, yazarlar vb. tarafından hazırlanırlar, ama sınıf tarafından bütünüyle kullanılırlar.

... böylece sınıflar, daha önce kullanılmış olan fikirlerden yararlanabilirler. ... insanlar kendi deneyimleriyle fikirlerin gücünü öğrenmiş oldukları için, bir sınıf, daha önce ortaya konmuş olan fikirler arasında kendi egemenliğini ya da kendi yükselişini (bütünüyle ya da kısmen) kolaylaştıran fikirleri ihmal etmez.

c) Yeni fikirlerin örgütlendirici, harekete geçirici ve değiştirici bir etkisi vardır.

... yeni fikirler :

- devindirirler
- örgütlendirirler
- değiştirirler

"Teori, yığınların arasına girdiği andan itibaren, maddi bir güç haline gelir." (Marx)

#### IV. Vargı

1. Fikirler, etkin güçlerdir. O halde, emekçiler arasında yayılmış yanlış görüşlerle savaşımlı önemsemeyen, ihmal eden devrimci, hareketin bütününe zarar verir. ... Fikir savaşımlı, sınıf savaşımlının zorunlu bir yönüdür. Burjuvazinin egemenliği için yararlı olan fikirlerle savaşmamak, proletaryanın ellerini bağlamak demektir.

2. Toplumsal varlık, toplumsal bilinci belirler. Ama toplumsal bilinç de karşılık olarak toplum üzerinde etki yapar.

... bir fikir, anın nesnel durumunu ne kadar iyi yansıtırsa, anın nesnel olanaklarına ne kadar eksiksizce uyarlanmışsa, o kadar güçlü olur.

"Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olmaz ." (Lenin)

## ONDÖRDÜNCÜ DERS BİLİMSEL SOSYALİZMİN ŞEKİLLENMESİ ÖNEMİ VE ROLÜ

### I. Marksizmin Üç Kaynağı

Marksizm, bütünüyle (diyalektik materyalizm, tarihsel materyalizm, bilimsel sosyalizm olarak) ele alındığında, insan kafasının kendiliğinden bir ürünü değildir. Bir yandan, kapitalist toplumun nesnel çelişkileri tabanı üzerinde doğmuştur, onları yenileştirici bir tarzda çözer. Öte yandan, ayrılmaz bir şekilde, daha eski nesnel koşullar içinde biçimlenmiş fikirlerin hareketinden, toplumların gelişmesiyle ortaya çıkan sorunlara yanıt arayan hareketten ileri gelir.

"Marx'ın dehası, tamamen, insanlığın en önde gelen beyinlerinin getirdiği sorulara yanıtlar sağlamış olmasındandır. Onun öğretisi, felsefenin, ekonomi politiğin ve sosyalizmin en büyük temsilcilerinin öğretilerinin, dolaysız ve doğrudan bir devamı olarak doğmuştur." (Lenin)

#### a) Alman felsefesi.

Marx'ın diyalektik materyalizminin, hem Hegel'in idealist diyalektiğini, hem de Feuerbach'ın mekanist materyalizmini aşan bir felsefe ortaya koyduğunu biliyoruz.

"Filozoflar yalnızca dünyayı değişik biçimlerde yorumladılar, oysa sorun dünyayı değiştirmektir." (Marx)

#### b) İngiliz ekonomi politiği.

Adam Smith ve David Ricardo, emek-değer teorisinin kurulmasında ilk adımları attılar. ... İktisatçılar, kapitalizmin sonsuz olduğunu sanıyorlardı.

Marx, artı-değeri buluşuyla, ekonomi politiğe kesin bir sıçrama yaptırdı. ...

"Ödenmemiş emeğe el koymanın, kapitalist üretim tarzının ve bu üretim tarzında ortaya çıkan işçi sömürsünün temeli olduğu; ve kapitalistin, işçisinin emek gücünü, pazardaki bir meta gibi, tam değerini ödeyerek satın alsa bile, ondan, ona ödediğinden daha çok değer çıkardığı (sağladığı); ve son çözümlemede, bu artı değer, varlıklı sınıfların elinde sürekli olarak artan sermaye birikimlerinin çıktığı değerler tutarını oluşturduğu gösterildi. Kapitalist üretimin ve sermaye üretiminin doğumu, ikisi de açıklandı." (Engels)

### II. Ütopik Sosyalizm

Ütopacılar, düzeni kıyasıya eleştirdiler. Fourier'nin deyişine göre, bu düzende "yoksulluk, aşırı bolluğun kendisinden doğmuştu."

Saint Simon (1760-1825) ... Charles Forier (1772-1837) ... Robert Owen (1771-1858)

... eleştirdikleri toplumla, düşledikleri toplum arasındaki nesnel bağı bulup ortaya koyamıyorlar. Onların sosyalizmlerinin "ütopik" olarak nitelendirilmesi bundan ileri gelir. ... idealistçe davranıyorlar. Adalet ve ahlaka başvuruyorlar.

Saint-Simon, dini reddetmemek gerektiğini, çünkü sosyalizmin de bir din olduğunu ifade ediyor..

Marx'ı büyük ütopyacılarından ayıran şey, düşüncel bir toplum planı tasarlamak yerine, sosyalizmi bilimsel temeller üzerine kurmuş olmasıdır. ... Bir karşı tepki ile, proletaryanın, kapitalizmin yıkılmasında zorunlu olarak oynayacağı rolü bulup ortaya koyamadılar.

Fransız August Blanqui (1805-1881) ye göre, sömürünün ana biçimi, vergi ile faiz karşılığı ödünç vermedir (bu konuda Proudhon'a yaklaşır). Marx, kapitalist sömürünün dayanağının ödenmeyen emek (artı-değer) olduğunu göstermiştir.

### III. Bilimsel Sosyalizm

Marksist sosyalizm ne bir mit, ne bir iman işidir – ne öteki sistemler arasında bir "sistem"dir ve onlardan ne daha yeğ ya da ne daha kötüdür. Marksist sosyalizm, bir bilimdir.

Bilim, gerçeğin nesnel bilgisidir, gerçeği değiştirme araçlarını verir. Bilimsel sosyalizm için de böyledir.

Bilimsel sosyalizm, iki büyük buluşa dayanır. *"Bu iki büyük buluşu, materyalist tarih anlayışını ve artı-değer yoluyla kapitalist üretimin sırrının çözümünü, Marx'a borçluyuz. Sosyalizm, bu buluşlarla bilim oldu."* (Engels)

Biliyoruz ki, Marx, felsefenin ve doğal bilimlerin incelenmesinde bir dünya anlayışı bulmuştur, bu, diyalektik materyalizmdir – diyalektik materyalizmin toplumlara uygulanması tarihsel materyalizmi verir.

*"Darwin, organik doğanın gelişme yasasını bulmuştu. Marx ise insan toplumunun gelişme yasasını buldu."* (Engels)

İnsanların bilincinin ve iradesinin dışında ve ondan önce varolan nesnel yasa. Bu üretimdir – yani insanların geçim araçlarını sağladıkları eylemdir - ; üretim, toplumların temel olgusunu oluşturur ve onların tarihini koşullandırır. Toplumsal ilişkiler, siyasal kurumlar, ideolojiler, son tahlilde, maddi malların üretimi tarafından belirlenir.

Proletaryayı burjuvazinin yerini alacak bir sınıf olarak göremeye sevk eden şey, elverişli bir önyargı ya da "duygu" değildir, kapitalizmin nesnel tahlilidir; Marx, kapitalizmin ancak artı değer sayesinde, yani proletaryanın sömürülmesi sayesinde mevcut olabileceğini buldu. Öyleyse, burjuvazi ile proletaryanın çıkarları arasındaki çelişki, kapitalizmin içindedir, ondan ayrılmaz ve burjuvazi ile proletaryanın, savaşımı kapitalizmin zorunlu sonucudur.

Marx, kapitalist burjuvaziyi suçluyorsa, bu suçlama, burjuvazinin kendi sınıf çıkarlarını her şeyin üstünde tutarak bu çıkarlarını korumak için en büyük kötülükleri yapmaya gücü yettiği ölçüdedir.

Marx, incelediği gerçek durumdan, gerekli sonuçları çıkarır. Şu halde, eğer Marx, proletaryayı sosyalizm için savaşıma çağırıyorsa, bunu, tarihin yasalarına dayanarak yapmaktadır. Bu çağrı, her ne kadar insanları nesnel olarak kurtarmak ve toplumsal adaleti kurmak sosyalizmin göreviyse de, Adalet ya da Özgürlük gibi önceden tasarlanmış bir fikir adına değildir. Her ne kadar sosyalizm için savaşım ve onun gelişi, yeni bir ahlak ortaya çıkarırsa da, Marx, insanlara, "ahlak dersi vermez". O, toplumların incelenmesinden, kendi ruh haline bağlı olmayan, pratik vargılar çıkartan bir bilgidir.

#### IV. Bilimsel Sosyalizmin Rolü

Burjuvazi tarafından sömürülen proletaryanın burjuvaziye karşı savaşıma maddi olarak vardığı doğru ise de, bu, hiç de proletaryanın bilincinin kendiliğinden sosyalist olduğu anlamına gelmez. Kendiliğindenlik tezi marksizme aykırıdır; devrimci teori bir bilimdir ve kendiliğinden bilim yoktur.

Kendini Marksist sayanların çoğu, marksizmin "sınıf içgüdü" ile aynı şey olduğunu söylerler. Bu kanı, insanı, eğitilmiş proleter ile, savaşım vermek istediği halde kendi çıkarları hakkında doğru bir bilince sahip olmadığı için vuruşlarının hedefini gerektiği gibi seçemeyen bir proleterini aynı yere koymak demektir.

Kapitalist toplumda, proletaryaya kendiliğinden sunulan ideoloji, burjuva ideolojisidir. Bu ideoloji, örneğin erdem, "her zaman ödülünü gördüğü"ne göre, insanları "sabretmeye" davet eden, din ya da okulda öğretilen ahlaktır.

*"Kendiliğindenlik teorisi ... tüm oportünizmin mantıksal temelidir."* (Stalin)

Toplumlar biliminin deneyimden çıkartılan vargıları, herkes için geçerli olan nesnel gerçeklerdir.

Eleştiri ve özeleştiri, bilimin ilerlemesinin mutlak koşuludur.

#### V. Vargı

Emperyalizmin başında, kendilerini bilimsel sosyalizmin düzelticileri (*reviseur*) olarak takdim eden İkinci Enternasyonelin liderleri ("revizyonistler" sözü buradan gelmektedir), emekçileri, kapitalizm kendiliğinden sosyalizme dönüşeceğine göre, sınıf savaşımının durdurulabileceğine inandırmak istediler.

# DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

## TARİHSEL MATERYALİZM

### ONBEŞİNCİ DERS

#### ÜRETİM: ÜRETİCİ GÜÇLER VE ÜRETİM İLİŞKİLERİ

#### I. Toplumun Maddi Yaşam Koşulları

... Demek ki yoksulluk içindeki toplumun, yaşamak için, ancak iki çözüm yolu olabilirdi: ya göçebe kabilelerin yaptıkları gibi yer değiştirmek ve yeni topraklar ele geçirmek, ya da eski Ispartalıların yaptıkları gibi, insan soyunu iyileştirme (*eugenisme*) yoluyla nüfusu azaltmak ya da işe yaramayan boğazları, yaşlıları, sakatları, hastaları, bazı ilkel kabilelerin yaptıkları gibi, kendi halinde yok olup gitmeye bırakmak. ... Bu tezler, insanı hayvan derekesine düşürür.

#### a) Coğrafi ortam.

Coğrafi ortamın etkisi, belirleyici değildir. ... Tersine, coğrafi ortamdaki değişimler için belirleyici olan toplumsal düzendir.

... yer sarsıntıları... su baskınları karşısında yardımsız, eli kolu bağlı bırakılmışsa, bunların belirleyici nedeni "coğrafi ortam" değil, burjuvazinin sınıf siyasetidir.

... sosyal demokrat tarihçiler, tarihi, "coğrafi ortam"la açıklarlar.

#### b) Nüfus.

Nüfus artışı, toplumsal gelişme üzerinde bir etki oluşturur: toplumsal gelişmeyi kolaylaştırır ya da yavaşlatır.

Ama bu etki de tek başına belirleyici olamaz.

Toplumsal düzenin niteliğini ve toplumun bir düzenden ötekine doğru gelişmesini belirleyen şey, ne coğrafi ortam ne de nüfus artışıdır.

Tarihsel materyalizm, toplumun maddi yaşam koşulları arasında, varlığı insanların iradesinden bağımsız ve toplumsal gelişmenin en önemli gücü olan başka bir gücün var olduğunu kabul eder. Bu güç, insanların geçim araçlarını, yaşam için gerekli olan maddi değerleri elde ediş tarzlarından oluşmuştur. BU, maddi değerlerin üretim tarzı denen şeydir.

#### II. Üretim Tarzı

Doğa ile insanların dışında hiçbir şey yoktur ... ve onların diyalektik birliği, iştir, üretimdir. İş olmadan, üretim olmadan toplum ne yaşayabilir, ne de gelişebilir.

Geçim için vazgeçilmez maddi değerlerin elde ediliş biçiminden söz edildiği zaman, küçük burjuva, bu maddi değerlerin, pazarda hangi koşullar altında satın alınabildiğini anlar. Ama burada söz konusu olan, üleşim ve tüketimdir, kesinlikle üretim değildir. Ama şurası açıktır ki, üretim olmasaydı, ne üleşim ne de tüketim olurdu.

a) Üretici güçler.

... üretim aletleri / insanlar / üretim deneyimi / iş alışkanlıkları ... Bunlar hepsi birlikte... üretici güçleri oluşturan maddi kuvvetlerdir.

Bütün bu üretici güçler bütünü içinde, üretici güçlerin durumunu tanımlayan belirleyici öge... üretim aletleridir.

*Üretici güçlerin gelişmesi, üretim aletlerinin gelişmesiyle koşullandırılır: İlkel, taştan yapıma kaba avadanlıklar; sonra avcılıktan hayvanların evcilleştirilmesine ve hayvan yetiştirilmesine geçişi sağlayan ok ve yay; sonra tarıma geçişi sağlayan madenden yapıma avadanlıklar; sonra gereçlerin işlenmesine, çömlekçiliğe, demirciliğe olanak sağlayan yeni gelişmeler; daha sonra zanaatların gelişmesi ve tarımdan ayrılmaları; daha sonra belli bir tek ürünün imali ereğiyle kısmi görevler halinde iş bölümüyle karakterize olan manüfaktürlerin ortaya çıkışı; sonra, zanaatçı üretim aletlerinden manüfaktürden makineli fabrikaya, makine sistemleriyle modern mekanik büyük sanayiye geçişi sağlayan makineye geçiş; buhar makinesinin, sonra elektrik enerjisinin ortaya çıkışı. İşte kaba çizgileriyle insanlığın tarihi boyunca üretici güçlerin gelişiminin tablosu.*

İnsanlar arasındaki iş bölümünün, özellikle ilk büyük iş bölümünün, yani ilkel avcılar ve ilkel balıkçılar ile öte yanda hayvan yetiştiren kabileler ve sonra tarım yapan kabileler arasındaki iş bölümünün; - ve ikinci büyük iş bölümünün: zanaatlar ile tarım arasındaki işbölümünün kökeninde bulunduğunu gözlemliyoruz. Bu ikinci büyük işbölümü, zorunlu olarak, ürünlerin tarımcılarla zanaatçılar arasında değiştirilmesi ve topluluk içi üleştirmeden daha başka bir üleştirme biçimi bulunması zorunluluğuna neden oluyor: böylelikle ki, belirli koşullar altında meta ortaya çıkacaktır. Gene aynı bu ikinci işbölümdür ki, köy ile kent arasındaki farklılaşmanın başlangıcını oluşturuyor. (Kent, hem zanaat üretiminin merkezi hem de değişimin merkezi olarak zorunlu oluyor).

O halde, üretim aletleri değişir ve gelişirken aynı zamanda insanlar da – üretici güçlerin temel ögesi de – değişir ve gelişir; onların üretim deneyimi, iş alışkanlıkları, üretim araçlarını kullanma yetenekleri de değişmiş ve gelişmiştir.

İlk yönü ile alet, insanın doğal zorunluluğa bağlı oluşunu ifade eder; ikinci yönü ile alet, doğanın insanın gereksinmelerine ve eylemine bağlı oluşunu, şu halde insanın özgürlüğünü ifade eder. Böylece alet, insanın ve doğanın savaşımını derinlemesine diyalektik bir biçimde ifade eder.

b) Üretim ilişkileri.

İnsan hiçbir yerde ... tek başına savaşım vermez. ... üretim, daima toplumsal bir üretimdir.

Bunun içindir ki, biz, bir tek bireye gerekli olan maddi değerlerden değil, bütünüyle birlikte ele alınmış bütün toplum için zorunlu olandan hareket ettik.

İnsanlar yalnız doğa ile (üretici güçler) ilişkide bulunmazlar, aynı zamanda, üretim süreci içinde kendi aralarında da ilişkide bulunurlar; insanlar arasındaki bu ilişkilere, üretim ilişkileri diyoruz.

İnsanlar arasındaki üretim ilişkileri çeşitli tiplerde olabilir:

- yardımlaşma ve işbirliği
- başkasının emeğinin sömürülmesi
- ikisinin bir arada bulunması

Kendi kendisi için çalışan bir adam hiçbir zaman başkası için çalışan gibi çalışmaz.

Sömürü, bir fikir değildir, bütün ağırlığı ile üretimin üzerine binen nesnel bir olgudur.

*"... Üretmek için birbirleriyle belirli bağlantılar ve ilişkiler içine girerler, ve ancak, bu toplumsal bağlantı ve ilişki sınırları içindedir ki, doğa üzerinde etkili olur, üretimde bulunurlar."* (Marx)

### III. Üretim Araçları Mülkiyeti

Üretici güçlerin düzeyini belirleyen üretim aletlerinin niteliğidir. ... Üretim araçlarının niteliğini belirleyen... Üretim araçlarının mülkiyetidir.

Bu araçlardan yoksun bir kimse, ancak bu araçlara sahip olanın egemenliğini kabul etmek şartıyla yaşayabilir.

İnsanların kimisi çalışır, kimisi de bu çalışanların emeğini sömürür. ... Dayanışma, ancak, üretimde aynı rolü oynayanlar arasında vardır: bu, bir sınıf dayanışmasıdır.

Demek ki toplumsal sınıf deyimini, ancak üretim ilişkileri düzeyinde bir anlam taşır. Bu deyim, mülkiyet tipi ile ya da mülkiyetin bulunmayışı ile ilgili bir kavramdır. ... Köylü olmak, toplumsal bir kategoriye ait olmaktır, ama bu, ait olunan sınıfı tanımlamaz: köylü, büyük toprak sahibi kapitalist ("beyaz elli köylü") olabilir, ya da tarım işçilerinin yardımıyla toprağını işleten mülk sahibi, ya da aile işletmesinin sahibi, ya da tarım işçisi vb. olabilir.

Aynı şekilde, fabrikada da, "patron", müdür ya da mühendis değildir. Üretim araçlarının sahibi olan kapitalist ya da kapitalistler gurubu, "şirket"tir.

Toplumsal bir sınıf, üretim araçlarının sahibi olduğu zaman, kendisi için elverişli olan üretim ilişkilerini, diyelim ki kişileştirir: o halde, birbirinden ayırt etmeden "kapitalist" üretim ilişkilerinden ya da "burjuva" üretim ilişkilerinden söz edilecektir. Belli bir üretim tarzında bu üretim ilişkileri egemen durumda buldukları zaman, aynı deyimler, aynı zamanda üretim tarzını da belirtmeye yarar; böylece: "feodal" sınıf, "feodal" üretim ilişkileri, "feodal" üretim tarzı denir, çünkü burjuvazi o zaman egemen sınıf değildir.

*"Bu ilişkiler şunları kapsar: a) üretim araçlarının mülkiyet biçimleri; b) değişik toplumsal gurupların üretimdeki yerleri ve onların karşılıklı ilişkileri... 'etkinliklerin değişimi'; c) bunlara tamamen bağlı olan, ürünlerin dağıtım biçimleri. Bütün bunlar, ekonomi politiğin konusunu oluşturur."* (Stalin)

Şu halde üretim ilişkilerinin belirleyici, kesin ögesini oluşturan, asıl, mülkiyet biçimleridir. .... Üretim araçlarının mülkiyetiyle nitelenen üretim ilişkileri, bütün toplumsal düzenin ekonomik temelini oluştururlar.

#### IV. Üretim Tarzının Değişmesi. Toplumlar Tarihinin Anahtarı

Böylece siyasal iktidar, yeni hukuku, yeni üretim tarzının yansıması olan hukuku kabul ettirmek için zorunlu hale geldi. Ve bu yeni iktidarı, ve bu yeni hukuku haklı göstermek, savunmak için yeni fikirler gerekti. Felsefe, şeylerin eski düzenine karşı ideolojik bir silah oldu. Utkun burjuvazi, burjuva mülkiyet hakkını, İnsan Hakları Bildirgesi'ne kaydetti, burjuva parlamenter meclisler kurdu, kendi ahlakını üstün kıldı, yeni bir öğretim yarattı ve bununla ortaçağ felsefesini kovdu – ve aynı zamanda da kendini, sömürülen proletaryanın savaşımına karşı korumak için işçi derneklerini yasakladı.

"... insanın yaşama biçimi nasılsa, düşünce biçimi de öyledir." (Stalin)

"Burjuvazi, üstünlüğü ele geçirdiği her yerde bütün feodal, ataerkil, romantik ilişkilerle son verdi. ... Kişisel değeri, değişim değerine indirgedi ve sayısız yok edilmez ayrıcalıklı özgürlüklerin yerine, o tek insafsız özgürlüğü, ticaret özgürlüğünü koydu. Tek sözcükle, dinsel ve siyasal yanılsamalarla perdelenmiş sömürünün yerine, açık, utanmaz, dolaysız, kaba sömürüyü koydu. ... Burjuvazi, şimdiye dek saygı duyulan ve saygılı bir korkuyla bakılan bütün mesleklerin halelerini söküp attı. Doktoru, avukatı, rahibi, şairi, bilim adamını kendi ücretli emekçisi durumuna getirdi." (Marx)

Anti Marksist tarihçiler diyorlar ki, antik çağda, orta çağda, modern zamanlarda ortak çizgiler vardır: Platon'un fikirleri, ya da Ciceo'nun söylevleri bize yabancı değildir. Doğru: ama bu ortak çizgiler, hiç olmazsa kurumlar ve ideolojilerle ilgili olarak şöyle açıklanır:

1. Kölelik düzeninin, feodal düzenin ve kapitalist düzenin aralarındaki farkların büyüklüğü ne olursa olsun, ortak bir nitelikleri vardır: bunlar, bir sınıfın başka bir sınıf tarafından sömürsüne, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan üretim ilişkileridir.

2. Bu üç üretim tarzında da, küçük burjuva tabakalar (ticaret, zanaat, köy küçük burjuvazisi, aydınlar küçük burjuvazisi) vardır. Bu sürekli tarihsel olgunun bir "ortalama insan" psikolojisinin şekillenmesi ve sürüp gitmesi gibi bir sonucu vardır, bireyci, özel mülkiyete bağlı, sınıf savaşımının pasif tanığı olduğu için gelişmelerle dolu olan bu ortalama insan, sömürücü egemen sınıf karşısında durmadan ödünler verir, ona teslim olur.

Tarih biliminin konusu, onların hem özgül farklarını, hem de benzerliklerini incelemektir.

#### V. Vargı

Tarihsel materyalizm, üretim tarzlarının genel teorisidir.

Tarih biliminin özgül konusu, bu üretim ilişkilerini kişileştiren sınıflar arasındaki bağıntılar, ilişkiler ve özellikle onların siyasal bağlarıdır.



Şu halde gerçek tarih bilimi, kralların, komutanların, fatihlerin yaptıklarını incelemekle sınırlandırılmaz, çünkü tarih, son tahlilde halkların tarihidir.

*"Toplumsal gelişmenin tarihi, ... maddi değerlerin üreticilerinin tarihidir, üretim sürecinin temel güçleri olan ve toplumun varlığı için zorunlu maddi değerleri üreten emekçi yığınların tarihidir."* (Stalin)

## ONALTINCI DERS ÜRETİM İLİŞKİLERİ İLE ÜRETİCİ GÜÇLERİN NİTELİĞİ ARASINDA ZORUNLU UYGUNLUK YASASI

*"Kuşkusuz, yeni üretim ilişkileri her zaman yeni olarak kalmazlar, kalamazlar; eskimeye başlarlar ve üretici güçlerin sonraki gelişmesi ile çelişkiye düşerler; yavaş yavaş üretici güçlerin en önemli devindiricisi rollerini yitirip, onların köstekleri haline gelirler."* (Stalin)

Üretim ilişkileri, ne kadar gecikme gösterirse gösterebilirler, er ya da geç, en sonunda üretici güçlerin yeni niteliğine uymaya başlamak zorundadırlar. Bu uygunlaşma ... üretim araçları mülkiyet biçimlerinin, ... üretim ilişkilerinin esas ögesi olan mülkiyet biçimlerinin alt üst olmasıyla [olur].

Şurası açıktır ki, atom enerjisinin, ulus yararına barışçıl amaçlarla kullanılması, özel kapitalistler tarafından gerçekleştirilmeyecektir.

Yalnız üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, kar yasasına bağlı olmadığı için bu işleri gerçekleştirebilir.

Sınıflı bir toplumda iktisadi yasalardan yararlanılmasında her zaman ve her yerde sınıf dürtüleri vardır, ve her zaman, her yerde iktisadi yasaları toplumsal gelişmenin yararına kullanmanın dövüşçüsü olan sınıf, öncü sınıftır; oysa gerileyen sınıflar, toplumun geri kalanı için sonuçları ne olursa olsun buna karşı koyarlar. Böylece toplumun düşmanları haline gelirler ve kendi sınıf bencillikleri içine çekilirler.

Tarihi yapmak, üretim tarzındaki zorunlu değişikliklere karşı koyan gerici sınıfların direncini yenmektir. Tarihi yapmak, demek ki, sömürülenlerin ve ezilenlerin işidir.

Bütün dünyaya yayılmakla, bir ülke halkının çoğunluğunu sömürmekle, başka ülkelerin halklarını köleleştirmekle, kapitalizm, son evresinde, daha önceki düzenlerdekiyle karşılaştırılmayacak kadar geniş halk yığınlarını harekete getirir.

## ONYEDİNCİ DERS KAPİTALİZMDEN ÖNCE SINIF SAVAŞIMI

Ama serflerin savaşımı, kendi başına, feodal üretim ilişkilerinin tasfiyesine varamazdı; çünkü yeni üretici güçler köyde değil kentte geliyordu. Serfliği ortadan kaldıran burjuva demokratik devrimdir.

Her olayda, yeni üretim ilişkilerine varacak olan yeni üretici güçler, eski düzenin dışında, bu düzenin ortadan kalkışından sonra değil, tersine bu düzenin bağrında, içinde ortaya çıkarlar. ... Ayrıca, belirli bir kuşak, üretici güçlerde gerçekleştirilmiş olan gelişme ve iyileştirmelerin zamanla oluşturabilecekleri toplumsal sonuçların bilincinde değildir: o yalnızca kendi günlük çıkarlarını düşünür. ... Yeni üretim ilişkileri, insanların bilinçli ve önceden düşünülüp hesaplanmış eylemlerinin sonucu değildir; tersine, kendiliklerinden ve insanların bilincinden ve iradesinden bağımsız olarak belirirler. ... yeni üretim ilişkileri zorunluluğu, eski düzenin teknik ve iktisadi koşullarından ortaya çıkar. İşte bu, üretim tarzları diyalektiğinin önemli bir özelliğidir. Bir üretim tarzını belirleyen şey, bu düzende mutlaka tek başlarına bulunmaları gerekmeyen, ama egemen olan üretim ilişkileridir.

Monarşi, burjuvaziden elde ettiği mali desteğin karşılığında, ona tekeller bağışlar. ... İşte o zaman manüfaktür ortaya çıkıyor, çünkü hem önceki dönemde birikmiş olan sermayeler mevcuttur, hem de ticaret öyle bir atılım göstermiştir ki, feodal düzenin ayırıcı özelliği olan zanaat üretimi artık yeterli olamamaktadır. ... Manüfaktür, bir ürünün yapımının parça parça işler halinde ayrı ayrı işçilere dağıtılmasıdır. ... Daha önce bir araç olan ticaret, kendisi için yeni araçlara yaratan bir amaç haline gelmiştir. ... Bu, ücretli bir proletaryanın, kapitalist sömürsüyle karakterize olan yeni üretim ilişkilerinin başlangıcıdır. ... özgür, ama bütün üretim araçlarından yoksun bulunan bu insanlar açlıktan ölmek için emek güçlerini burjuvaya satmak zorundadırlar; çünkü kendisi de meta üretiminden doğan burjuvaya göre, her şey satın alınır ve satılır.

Yeni üretim ilişkileri gerçekten karı artıran yeni üretici güçlerin gelişmesini kolaylaştırırlar; manüfaktürden makinelili sanayiye geçilir, daha sonra buharlı makineyle makineler sistemine ve modern büyük makine sanayisine. Sanayi devrimi dir.

Rönesans bunu ifade eder. Burjuvazi, feodalitenin ideolojik müttefiki Kiliseye kafa tutarken antikçağ ideolojilerinde bir dayanak bulmaktadır.

Savaşım, kuralları ile, eyaletleri ile bölünmüş durumu ile, ayrıcalıkları, vergileri ile üretici güçlerin gelişmesini ve değişmelerin genişlemesini engelleyen feodal devlete karşı yönelmektedir. ... Ortaksız bir hükümlanlık sağlamanın kendisine gerekli olduğunu dikkate almaya başlar. Savaşım, siyasal savaşım haline gelir.

Başlangıçta, burjuvazi, feodal toplum içinde kendine bir yer sağlamaktan başka bir amaç gütmüyordu. Sınıf savaşımı, gerçek, maddi iktisadi çıkarların toplumsal, siyasal, ideolojik bir yansımasıdır.

Çelişki bir uzlaşmaz karşıtlık haline gelmek üzere gelişir: ilk bakışta kendiliğinden gelme olan savaşım, giderek daha bilinçli, daha yöntemli bir hal alır; yükselen sınıfı devrimci kılar. ... artık savaşımın amacı, burjuvaziye feodal düzen içinde bir yer yapmak değil, bu sistemin yok edilmesidir. ... varlıkları tehdit altında bulunan feodaller yönünden de savaşım daha keskin, daha amansız bir hal alır; ve bu yüzden feodaller gitgide daha gerici olurlar. ... Marx'ın formülü anlaşılır: sınıf savaşımı, tarihin devindiricisidir, yani sınıf savaşımı, üretim çelişkilerini çözen siyasal araçtır. ... Üretimin, birbirine karşıt sınıflar doğurduğu andan itibaren ve bu sınıflar kayboluncaya kadar toplumun gelişmesi sınıf savaşımıyla olur: bir yanda, çıkarlarıyla, üretim ilişkilerinin

üretici güçlerle zorunlu uygunluğuna düşman olan sınıflar, öte yandan çıkarları bakımından bu uygunluğa elverişli olan sınıflar arasındaki savaşım. Burjuva örneğiyle şu konuya da işaret edelim ki, devrimci bir sınıf, aynı zamanda sömürücü bir sınıf olabilir, ve hükmedilen bir sınıf (feodal düzendeki burjuvazi gibi) aynı zamanda sömürülen bir sınıf değildir.

## ONSEKİZİNCİ DERS KAPİTALİST TOPLUMUN ÇELİŞKİLERİ

### I. Kapitalist Üretim İlişkileri : Kapitalist Üretim İlişkilerinin Özgül Çelişkisi

Kapitalist ilişkiler, sömüren sınıfın (kapitalist burjuvazinin) çıkarı ile sömürülen sınıfın (proletaryanın) çıkarı arasındaki temel çelişkiyi içerir. Bu çelişki, kapitalizmin özgül gelişkesidir. Kapitalist burjuvazinin varlığının ve gönenç içinde gelişmesinin, proleterlerin ücretli emeğinden başka kaynağı olamayacağına göre, bu çelişki kapitalizmi oluşturur.

Zanaatçı, kendisine gerekli maddi servetleri satın alabilmek için ürünlerini satıyordu; kapitalist, imal edilmiş ürünleri satmak üzere hammaddeleri satın alır. Zanaat üretiminin amacı tüketimdir; kapitalist üretimin amacı kardır. Dolaşımın bu yeni biçiminde: daha çok para yaratmak için para yatırmak biçimindeki dolaşımda, para, sermaye haline dönüşür: para dolaşımının ilk biçiminden sermaye dolaşımı biçimine geçiş, üretim araçları özel mülkiyetinin bulunduğu yerde her zaman olanaklıdır, tıpkı feodal düzende olduğu gibi. Bu, kapitalizmin feodal düzen içinde doğmuş olmasını açıklar.

Ama, işlemde, bir karın gerçekleşebilmesi için, kapitalistin, pazarda, tamamıyla kendine özgü bir özelliği, kendini yenilemek için gerekli olandan daha fazla değer üretme gibi bir özelliği olan bir meta olması gerekir; ve kapitalistin böylece üretilen değer fazlasına el koyması gerekir.

Kapitalist için o kadar ilgi çekici olan bu meta... işçinin emek gücüdür, çünkü emekten başka, değer üretebilecek hiçbir şey yoktur.

*"Emek gücü... sözünden insanın, kendisinde bulunan ve hangi türden olursa olsun bir kullanım değeri üretirken harcadığı zihinsel ve fiziksel yeteneklerin bütünü anlaşılmalıdır."* (Marx)

Öte yandan, bilisiz serflerden daha gelişmiş ve yeni tekniklerden yararlanmayı bilen özgür emekçileri kullanmakta çıkarı olan kapitalist, serflerin özgür olma savaşımını bütün olanaklarıyla destekler.

Kapitalizmin öncülüğünü yaptığı "özgürlük" ün kökenini ve niteliğini de kavriyoruz; bu, kapitalist için ticaret ve girişim özgürlüğü, proleter için ise kapitalistin yanında iş edinme özgürlüğüdür. ... O halde, iş verme, proleterin emek gücünü satın almaktan başka bir şey değildir.

Bu değer, işgünü süresi içinde, emekçi tarafından üretilen değerden çıkartıldığı için, fazlalığın hepsi, yani artı değer sermayeyi artıracaktır: birinci bölüm, ücrette ifadesini

bulur; ikinci bölüm ise karı doğurur. ... Kapitalistin bütün çıkarı işgününü uzatmakta, proleterin çıkarı ise bunu kısaltmaktadır.

Bir başka deyişle, kapitalist, proleterin asgari maddi gereksinmelerinin en dar anlamda, ancak eşdeğerini temsil eden bir ücret karşılığında, bu proleterin emeğinin ürünlerine el koyar. İşgünü, gerekli emek zamanı ve bedava emek zamanı (artı emek zamanı) olarak bölünür.

Kapitalizmde, demek ki, feodal düzende ve kölelikte de olduğu gibi, ödenmemiş emeğe özel olarak sahip çıkma durumu vardır. ... kapitalizm, tamı tamına ücretli köleliktir.

... Bu gözlemler, kapitalizmi, devrimci sınıf eylemi ile yok etmeyi değil de, düzeltilmiş ve iyi huylu, uslu bir kapitalizm çerçevesi içinde "işçi sınıfının kaderini iyileştirme"yi düşünen Proudhon'un burjuva "sosyalizm" i için geçerlidir.

Eğer proletarya, ücretler uğruna savaşımını durdursaydı, kapitalist burjuvazi, kapitalist burjuvazi, onu hayvanlık derekesine yakın bir duruma düşürdü.

... rekabet, kapitalistler arasındaki savaşım... üretimde anarşi yasası, temel olan artı değer yasasına bağımlıdır, ona göre ikincil önem taşır.

## II. Kapitalist Toplumda Zorunlu Uygunluk Yasası

a) Kapitalist üretim ilişkileriyle üretici güçlerin niteliği arasında uygunluk.

... kapitalizmin, hep daha çok ve daha ucuz üretim yapmakta çıkarı vardır. ... her yola başvurarak yeni pazarlar ele geçirmesi gerekir. ... kapitalizm, kendi yanında başka hiçbir üretim biçiminin varlığını sürdürmesine izin veremez. Bütün ulusa ve bütün diğer ülkelere yayılmak zorundadır. Daha başlangıcında, kapitalizm, evrensel bir egemenliğe adanmıştır.

Kapitalistlerin "toplumsal" kaygıları, aralarından bir kısmı için, bizzat üretimin gelişmesiyle toplumsal dertlere çare bulmayı ve böylece kapitalist düzeni ve burjuva toplumu sağlamlaştırmayı ummaktan ibarettir. Herkesi mal sahibi yapmak, işte o zamanın burjuva reformcularının ülküsü. Proletaryasız bir burjuvazi istiyorlar. İşte böyle tutucu bir insan sevgisi, sayısız hayırsever derneklerini doğurmuştur.

... kapitalizmin özgül çelişkisinin – sömüren sınıf ile sömürülen sınıf arasındaki çelişkinin – zorunlu uygunluk yasasının işleyişine elverişli, buna göre de, üretici güçlerin atılımına elverişli koşulları yarattığını söylemek doğrudur.

b) Kapitalist üretim ilişkileri ile üretici güçlerin niteliği arasında çatışma.

Yükseliş döneminin kapitalistleri, üretici güçleri sınırsız bir şekilde geliştirebileceklerini, sanayinin bütün kötülüklerini gidereceklerini ve bütün sorunları çözeceklerini sanıyorlardı.

Üretici güçlerin daha önce görülmemiş bir biçimde gelişmesiyle kapitalizm, pazara her gün daha çok artan miktarlarda ve daha düşük fiyatla meta sürecek durumdadır; böylece rekabeti ağırlaştırır, güçleştirir; küçük ve orta özel mülk sahipleri kitlesini yıkıma sürükler. Bir yandan büyük çoğunluğun yoksulluğu yaygınlaşırken (orta

sınıfların, köylülerin vb. yoksullaşması), zenginlik, küçük bir gurup kapitalistin (tekelcinin) elinde toplanır. Sermaye, sömürücü bir azınlığın elinde toplandıkça, sayıca önemleri durmadan artan bütün bu yoksullaşan tabakaların satın alma gücü görünür bir biçimde azalır, Pazar daralır, alışveriş durgunluğu kendini gösterir, çünkü, nüfusun çoğunluğu tüketimini asgariye indirir. Üretim ile tüketim arasında dengesizlik gitgide daha çok belirginleşir; bu, kapitalistlerin "aşırı üretim" dedikleri şeydir, bunalımdır. ... bolluk içinde yoksulluktur.

Kapitalist düzende üretim, herkesin gereksinmesine değil, kapitalist azınlığın karına bağımlıdır. O halde, kapitalizmde, üretimin, kaçınılmaz olarak anarşik bir niteliği vardır.

...dev tröstler, bir ülkenin ya da giderek bir çok ülkenin tüm ekonomisini, sanayisini, ticaretini, tarımını denetlerler. Üretimin yürümesi için gerekli muazzam sermayeleri ellerinde bulunduran bir mali oligarşi (finans oligarşi) ekonomiyi buyruğu altında tutar.

"... ve en sonu, savaşlarla ve en yüksek karlar sağlamak için ulusal ekonomiyi askerileştirerek, azami kapitalist karı sağlamak." (Stalin)

Demek ki, kapitalizm, bugünkü evresinde, halklara karşı sürekli olarak saldırgan durumundadır: emperyalizmdir bu.

Kapitalizmin özgül çelişkisi (sömürülen proletaryaya karşı sömüren burjuvazi), başlangıçta, zorunlu uygunluk yasasının işleyişine elverişliydi: kapitalist karın kaynağı, artı değer yasası, üretici güçlerin atılımını hızlandırıyordu; burjuva sınıfının çıkarı böyleydi.

Sonra, aynı çelişki, bunun tersi bir sonuç doğurdu. Aynı sınıf çıkarı, üretim için bir engel haline geldi. Bugün azami kar yasası içinde somutlaşan artı değer yasası, en sonu, üretim ilişkileri ile üretici güçlerin niteliği arasında zorunlu uygunluk yasasını engellemeye başlamıştır. Oysa biliyoruz ki, bu zorunlu uygunluk yasası, insan toplumlarının genel yasası, bütün üretim biçimleri için ortak olan bir yasadır; toplumlar ancak bu yasaya saygı gösterildiği takdirde gelişebilirler. Böylece, kapitalizmin özgül yasası (burjuva sömürsünden ayrılmaz olan artı değer yasası), insan toplumlarının genel yasasını tehdit altında bulundurur, işleyişini engeller. Bu çatışma, kapitalizmin sonunun başlangıcıdır.

Burjuvazi, üretim araçlarında merkezileştirmeyi geliştirmekle, kendi arzusu dışında, kendisine karşı çalışmış oldu.

### III. Proletaryanın Sınıf Savaşımı Üretim İlişkileri İle Üretici Güçler Arasındaki Çelişkinin Çözülmesi Yöntemi

Parti, proletaryanın ileri unsurlarını bir araya toplayarak, gerçekten de sosyalist bilinci işçi sınıfı içine sokmak ve işçi sınıfını ve onunla dayanışma halinde olan bütün emekçi tabakalarını kapitalizme karşı yöneltmek gibi bir rol oynar.

... sömürüyü ortadan kaldırmaktan, yani sınıfsız toplumu kurmak üzere, sömürülen sınıf olarak, kendi kendini ortadan kaldırmaktan başka perspektifi yoktur.

... proletarya enternasyonalizmi, milliyetleri ne olursa olsun, proleterlerin nesnel durumlarından ileri gelir: bütün ülkelerin sömürülenlerinin milliyeti ne olursa olsun ortak bir düşmanı, sömürücü sınıf vardır.

Üretici güçlerdeki atılım dolayısıyla, kapitalist üretim ilişkileri artık bu güçlerle uyumsuz hale gelince – yani kısacası, kapitalizm, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki zorunlu uygunluk yasasıyla çatışma haline girince – o zaman, proletarya savaşımı için yeni nesnel koşullar yaratılmış olur.

Büyük burjuvazi, ancak, çevresindeki yoksulluk ve sefaleti genelleştirerek gelişebilir. ... yoksullaşmış orta sınıflar, emekçi köylüler, zanaatçılar, esnaf vb. burjuvazinin yıkıma sürüklediği bütün tabakalar...

#### IV. Vargı

Bir burjuva hümanizmi olmuştur. Kim ki "hümanizm" der, insana inanma, güvenme, insan sevgisi demek ister.

## ONDOKUZUNCU DERS ÜSTYAPI

### I. Üstyapı Nedir ?

Calvin'in ... alinyazısı öğretisi, rekabete dayalı ticaret dünyasında, başarının ya da başarısızlığın bir insanın çalışkanlığına ve becerikliliğine değil de, onun denetleyemeyeceği koşullara bağlı olduğu olgusunun dinsel dışavurumuydu.

Tacirler, rekabetin sonuçlarından yakınıyorlar, ama onunla yaşıyor, onunla zenginleşiyorlar. Rekabeti istiyorlar ama sonuçlarını istemiyorlar. ... Alinyazısı öğretisi, rekabet içinde yaşayan bir sınıfa, rekabetin sonuçlarını kabul ettirmekle, meta üretimini sağlamlştırıyor.

Günümüzde ise, bu teorinin zamanı geçmiş, teori eskimiştir; onun alinyazıcılığı insanın kendi alinyazısına sahip olduğu devrimci fikrine karşıdır: büyük Protestan bankacıların ideolojisi, ancak, kapitalizmin iktisadi bunalımlarının ve mali çöküşlerinin "kaçınılmaz" olduğunu, "alında yazılı" olduğunu kabul ettirmeye yarar.

Üstyapı terimi, ayırım yapmaksızın herhangi bir fikir, teori ya da bunlara uyan bir kurum için kullanılmaz. Toplumun iktisadi temeline göre, ona kıyasla tanımlanır. Üstyapı, egemen üretim ilişkilerini yansıtan ve bunun sonucu olarak kendileri de egemen durumda olan fikirleri ve kurumları içine alır. ... ekonomik düzendir. Üstyapı, toplumun politik, hukuksal, dinsel, sanatsal, felsefi görüşleri ve bunlara tekabül eden politik, hukuksal ve diğer kurumlardır.

### II. Üstyapı Temel Tarafından Oluşturulur

Üstyapı, temel tarafından oluşturulur, onunla birlikte kaybolur, o da onun kaderini izler. Bir toplumda egemen fikirleri, gerçekte, o toplumda egemen durumda olan üretim araçlarının mülkiyet biçimi oluşturur.

Burjuva demokratik geleneğin mirası laik okul, bu koşullarda, burjuva üstyapının bu yönelimine karşı en iyi savaşım verebilecek öğelerden biridir. Proletarya onu desteklemelidir.

...tekeller evresine ise her çizgide gericilik uygun düşer: tekelci burjuvazi "kuvvetli devlet" zorunluluğunu ilan eder, kendi meşruiyetini bozar, burjuva demokratik özgürlükleri bir yana iter.

Bir fikri ya da bir kurumu doğru olarak değerlendirmek için, onu hiçbir zaman kendi kendine, soyut olarak, bir bölümünü oluşturduğu ve belirli bir temeli yansıtan üstyapıdan ayırarak incelememek gerekir. BU, devlet konusunda, özellikle vazgeçilmez bir şeydir. ... Daima şu soruyu sormak zorunlu dur: kimin için demokrasi ?

### III. Üstyapı Etkin Bir Güçtür

Üstyapı bir alettir, iyi düzenlenmiş bir planın, egemen sınıfın bilinçli bir eyleminin meyvesidir. ... bir sınıfın kendisi için yararlı fikirleri ileri götürmesi bilerek olur, bilinçle olur.

*"... kendileri mülk sahibi olmayanları mülkiyete inandırmak için bir tek yol biliyorum: onları tanrıya inandırmak !"* (Stalin)

Kilise, serflere, senyöre boyun eğmeyi öğretti. Kuşkusuz cengaver olan derebeyler, onları, cehennem ateşi korkusuyla "tanrının yasaklarına" saygı göstermeye zorladı. Ama bu önlemler, her şeyden önce o toplumun yaşamı için zorunlu olan kültürü koruyor, üretimi kayırıyor, ayaklanmaları önlüyordu.

Burjuvazi kendisini tehlikede hisseder hissetmez, dini, kendi gereksinmelerine uydurarak, bile bile yeniden kalkındırdı ve kapitalist üstyapının bütünü içinde bir bölüm olarak dine yeniden güç ve arka verdi. Sonuç olarak, dinsel eğitimle laik öğretimi birbirinin tamamlayıcısı olarak sundu. 1887 yılının ilkokul hakkındaki resmi bilgileri gösteriyor ki : "Laik öğretim, dinsel öğretime karşı koymaksızın ondan ayrılır. Öğretmen rahibin yerini almaz ... her çocuğu namuslu bir insan yapmak için kendi çabalarını onun çabalarına katar."

### IV. Üstyapı Üretime Doğrudan Doğruya Bağlı Değildir

Bir toplumun kültürel, entelektüel ve ahlaksal düzeyini belirleyen, onun iktisadi temelidir. Teknik ve bilimsel bilgilerdeki ilerleme, bunda, hiçbir değişiklik yapmaz.

Toplumun ve kurumların ilerlemesinin yalnızca bilginin yığınlar arasında dağılmasına bağlı olduğunu kabul eden A.Comte'un olgucu anlayışı, ilerici burjuvazinin bir ütopyasıdır: kapitalizmin daha sonraki gelişmesi bu anlayışın dayanaksızlığını gösterecektir.

Olguculuğun tersine, Marksizm, üstyapının - yeni üstyapının - teknik ve bilimsel ilerlemeyi yansıtmamasını sağlayan şeyin sınıf savaşımı ve iktisadi temel değişiklikleri olduğunu ortaya koyar.

## V. Vargı

Toplumda birbirinin karşıtı olan iki ideoloji vardır, yalnızca iki ideoloji: burjuvazinin çıkarlarına hizmet eden ve üstyapının tamamlayıcı bir bölümü olan ideoloji, ve öteki, bilimsel ifadesini marksizimde bulan proletaryanın ideolojisi.

## YİRMİNCİ DERS SOSYALİZM

### I. Üretim ve Üleşim

Bütün çağların iktisadi yasalar bilgisinden yoksun toplumbilimcileri, esas kötülüğü, servetlerin bireyler arasında eşit olmayan bir şekilde üleştirilmesinde gördüler; onun için, ya bir eşit paylaştırmayı ya da servetlerin ortaklığını övdüler.

Marksizm, bu amaçların gerçekleştirilmesinin ortaya çıkardığı sorunlara:

1. üretim ilişkilerinin esas ögesinin üretim araçları mülkiyeti olduğunu;
2. üretim tarzının gelişmesinin iç diyalektiğine dayamadığı takdirde üretim ilişkilerinin değiştirilemeyeceğini;
3. bu değişiklikten zarara uğrayacak sınıfların direncini yenebilecek tek gücün proletaryanın ve müttefiklerinin siyasal sınıf savaşımı olduğunu göstererek yanıt verdi.

Marksizm böylece:

1. sosyalizmin temelini;
2. sosyalizmin kuruluşu için gereken nesnel koşulları;
3. sosyalizmin kuruluşunun öznel koşullarını,

bilimsel olarak tanımlamaya olanak sağlar.

### II. Sosyalizmin İktisadi Temeli

Sosyalizmin temeli, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetidir. ... Sosyalizm, mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesidir.

Üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin, ücretliliğin ortadan kaldırılması gibi bir sonucu vardır. Gerçekten, modern üretici güçlerin bir günde üretilmesini sağladıkları, işçinin emek gücünün korunması ve devamı için gereken değere oranla artı değer, artık özel kapitaliste gitmez, bütün topluluğa döner, ve topluluk üyeleri arasında, sağladıkları emeğe göre ve aynı zamanda, çeşitli toplumsal gereksinmelere göre paylaşılır. Artı değer, ücret kavramları, emek gücü fiyatı, kar, sermaye, gerekli emek ve artı emek gibi kavramlar anlamlarını yitirir.

Sosyalizm, insanın insan tarafından sömürsünün ortadan kaldırılması, ve dolayısıyla toplum içindeki, birbirinin uzlaşmaz karşıtı olan sınıfların kaldırılmasıdır.

Üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, ayrıca iktisadi bunalım olanaklarını ortadan kaldırır. ... üretim anarşisi, yerini ekonominin uyumlu (orantılı) gelişimi yasasına bırakır; başka bir deyişle, ekonomi planlanabilir; ... üretimin artması, zorunlu olarak bütün emekçilerin satın alma güçlerinin yükselmesi ve tüketimlerini artırmalarıyla birlikte gider. ... sosyalizm, iktisadi bunalımların olmayışı, emperyalizmin ortadan kalkışı ve savaş nedenlerinin yok oluşudur.



Ürünler, verilen emeğe göre ve 'çalışmayan yemez' ilkesi göz önünde tutularak üleştirilir.

SSCB örneği ... 1. Sanayide, üretim araçları kamulaştırılmış ve bütün halka mal edilmiştir; 2. Küçük ve orta bireysel üreticilere gelince, onlar kademeli olarak üretim kooperatiflerinde, yani büyük tarımsal işletmeler olan kolhozarda toplanmıştır; 3. ... ticari dolaşımdan her türden kapitalistler tasfiye edilmiştir. ... iki biçim toplumsal mülkiyeti vardır: ... kimi yerde devlet mülkiyeti ... kim yerde kolhozların iş ortaklığı mülkiyeti.

Her kolhoz ailesinin, ortak kolhoz ekonomisinin esas gelirinden başka küçük bir toprak parçasından yararlanmaya hakkı vardır, bu toprak üzerinde, özel olarak yardımcı bir ek ekonomiye: oturmak için eve, ürün veren hayvanlara, kümes hayvanlarına, ufak tarım gereçlerine sahiptir.

... kişisel mülkiyetin miras hakkına sahiptirler.

Sosyalist toplum, demek ki iki sınıfı içeriyor: işçi sınıfı ile kolhozcu, yani emekçi köylüler sınıfını.

... işçiler mülk sahibi sömürücü köylüler (kulaklar)sınıfına karşı savaşında köylülere yardım ettiler.

İnsanın insan tarafından sömürsü ile birlikte kent ile köy arasındaki ... karşıtlık kayboldu... kol emekçileri ile, sömürücü burjuvazinin aletleri olan kafa emekçileri arasındaki karşıtlık da kayboldu - bu karşıtlık, kol emekçilerinin kafa emekçileri hakkındaki düşmanlığının, kafa emekçilerinin ise kol emekçilerine karşı hoşgörülerinin temeliydi.

En sonu, insanın insan tarafından sömürsünün ortadan kalkmasıyla birlikte kadının köleliği de kaybolmuştur ve erkekle kadının eşitliğinin temelleri kurulmuştur.

### III. Sosyalizme Geçişin Nesnel Koşulları

Kapitalist özel mülkiyetin, kapitalist sömürünün ortadan kaldırılması, aynı zamanda, hem olanaklı hem de zorunlu olduğu bir anda, yeni üretim ilişkileri ile üretici güçlerin niteliği arasında uygunluğun kurulup yerleşmesine olanak sağlar.

Belli bir tarihsel çağa bağlı nesnel koşullar olmaksızın sosyalizm olmaz.

İktisat yasalarını bozmak, hükümsüz kılmak, hiç kimsenin elinde değildir; insanların sınıf çıkarlarının yön verdiği iradeleri, ancak nesnel yasalara dayandığı takdirde etkilidir.

### IV. Sosyalizmin Temel Yasası

Üretici güçlerin, kapitalizmle ne kadar gelişmiş olursa olsunlar, sosyalist bir toplumun gereksinmelerini karşılayamayacaklarını hesaba katmak gerekir. ... Birincisi, kapitalizm, son evresinde, teknik bakımdan daha ilerlemiş olsa bile üretici güçleri tahrip ettiği için; ikincisi, kapitalizmde üretici güçlerin gelişimi tamamen anarşik olduğu için; üçüncüsü,

kapitalizmde yığınların tüketimi çok düşük olduğu ve yalnız ufak bir sömürücü tabaka iyi yaşamak olanağına sahip bulunduğu için. ... sosyalizm, yoksulluğun genelleştirilmesi değil, bolluğun genelleştirilmesidir.

O halde kapitalizmde hayal edilemeyecek, hızlı, büyük bir üretim artışı olmadan sosyalizm olmaz. Bu nesnel bir zorunluluktur. ... Bunun içindir ki, üretimin yükselişi, zorunlu olarak, üretim araçları üretiminin artmasıyla başlamalıdır.

Bu, şu demektir: yeni üretim ilişkileri, üretici güçlerin gelişmesini azami ölçüde hızlandıran başlıca güç haline gelmişlerdir.

Kendisi de artmakta olan bir halkın gittikçe artan gereksinimleri, emeğin verimliliğinin yükselmesini gerektirir. ... İşgünü süresini ve emekçinin yorgunluğunu azaltarak emeğin verimliliğini artırmak, ancak üretim aletlerinde nitel bakımdan bir ilerleme ile, öncü bir tekniğin kullanılmasıyla, güç işlerin makineleştirilmesiyle vb. olanaklıdır.

Sosyalizmin iktisadi temel yasası: "... üstün bir teknik temel üzerinde sosyalist üretimi durmadan geliştirerek ve yetkinleştirerek bütün toplumun durmadan artan maddi ve kültürel gereksinmelerinin azami tatminini sağlamak. Bunun için:azami kar sağlanacağına, toplumun maddi ve kültürel gereksinmelerinin azami tatmini sağlanıyor."(Stalin)

Teknik ilerleme, üretimin gelişmesinin temelidir. ... esas olan gereksinmelerin tatminidir. ... sosyalist üretimin amacı, bütün gereksinmeleriyle birlikte "insan"dır.

#### V. Sosyalizme Geçişin ve Sosyalizmin Gelişmesinin Öznel Koşulları

Sosyalizmin kuruluşunun birinci koşulu, ... çıkarları ulusun çıkarlarıyla özdeşleşen işçi sınıfının gerçekten devrimci bir partiye sahip olmasıdır.

Proletarya diktatörlüğü, öyle bir alettir ki, onsuz üretim ilişkilerinde değişiklik yapmak olanaklı değildir.

*"Proletarya, siyasal egemenliğini, tüm sermayeyi burjuvaziden derece derece koparıp almak, bütün üretim araçlarını devletin, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirmek için, ve üretici güçlerin tamamını olabildiğince çabuk artırmak için kullanacaktır."* (Marx)

*"Marksist, yalnızca sınıf savaşımının kabulünü, proletarya diktatörlüğünün kabulüne kadar genişleten kimsedir."*(Lenin)

Proletarya diktatörlüğü, çoğunluğun azınlığın üzerindeki egemenliği, emekçilerin egemenliğidir. Bu egemenlik ... burjuva bürokratlığı yıkar, kendileri tarafından denetlenen ve halkın gözleri önünde açıkça işleyen yeni tipte bir yönetim kurarlar. ... yığınlar için demokrasidir; proletarya diktatörlüğünün gelişi bir kurtuluştur. ... Proletarya diktatörlüğü, tarihte ilk kez yığınlar için bir demokrasi olduğundan, demokrasinin en yüksek biçimidir. ... ezenlerin demokrasisinden ezilen sınıflar demokrasisine dönen bir dönemeç.

Bu, yeni tipte bir devlettir. Burjuvazi bir sınıf olarak bütün dünyada yenilmiş ve tasfiye edilmiş olmadığı sürece bu devletin sürekli olarak güçlendirilmesi zorunludur; bu devletin güçlendirilmesi, her şeyden önce yığınların bilinçli siyasal eyleminin güçlendirilmesi demektir. ... proletarya diktatörlüğünün güçlendirilmesi, aynı zamanda, devletin "klasik" çizgilerinin gerçekten zayıflaması demektir.

Proletarya iktidarının uygulanışının tarihsel biçimleri çeşitlidir. Birincisi, Paris Komünüdür. Halk demokrasileri bunun bir başka biçimidir. Proletarya iktidarının klasik biçimi, Sovyetler iktidarındır.

Sovyetler, ... burjuva parlamenter meclislerden (ulusal ya da yerel) farklı olarak bütün iktidarı, yürütme gücünü olduğu kadar, yasama gücünü de ellerinde bulundurlar.

Rousseau'nun ölküsü – genel iradenin ifadesi olarak demokrasi – ancak sınıfların iktisadi karşılıklarının ortadan kaldırılmasıyla gerçekleşmiş olabilir.

... Bu görevi yerine getirmek için Sovyet devletine iki şey gereklidir : 1) doğanın ve toplumun yasalarını tanımak, yani bilim; 2) yeni fikirleri anlayıp benimsemiş yığınların bilinçli desteği.

... bu yeni tipte devletin eğitimdeki rolü ve kültürel rolü büyür.

Kültür devrimi, öncü fikirlerin ve öncü bilimin yığınlar içinde yayılması, sosyalist ideolojinin burjuva ideolojisini yenmesi, diyalektik materyalizmin, fikirlerin toplumsal yaşamdaki rolü konusunda öğrettiklerine uygun olarak, bizzat devletin bütün dikkatini üstünde toplayacağı bir konudur. ... sosyalist toplum, maddi bakımdan ve kültür bakımından, burjuva toplumunda bilinmeyen bir tempoyla gelişebilir.

## VI. Vargı

Sosyalizmin düşmanları, kapitalist burjuvazi, sosyalist kuruluşun başarılarının ancak bireyin köleleştirilmesiyle elde edilebileceğini yineleyip dururlar. ... Yığınlar kurtarılmadan birey kurtarılamaz. Yığınların kurtuluşu, bireyin kurtuluşunun birinci koşuludur.

Kapitalistlerin "yaratıcı yetenekleri", artı değerın üreticilerden zorla koparılıp alınması becerisine dayanır, ve onların egemen durumunu belirleyen şey, yalnızca sermayelerinin büyüklüğüdür. Ve işte, kapitalizmde bir insanın "değerini" saptayan da budur.

## YIRMİBİRİNCİ DERS SOSYALİZMDEN KOMÜNİZME

Sosyalist ekonominin amacı, ... toplumun maddi ve kültürel gereksinmelerinin en yüksek derecede karşılanmasıdır. ... bu demek değildir ki, toplumun her bir üyesi, hemen gereksinmelerine göre sınırsız olarak istediklerini elde edebilir. Sosyalist toplumda herkes verdiği emeğe göre alır.

## I. Komünist Toplumun İlk Evresi

Sosyalizm, bir ilk evreden ibarettir. Sosyalizmin ilkesi "herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre" ilkesidir. Ama komünizmin ilkesi, "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre" dir.

Sosyalizmin "herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre" formülü, elbette tüketimde bir ölçü bulunması gereği olgusuna uygun düşer.

Demek ki, sosyalist toplumda, bireyler için, yaşamları için gerekli malları, satın alma yoluyla sağlamak zorunluluğu, zorunlu olarak devam eder, ve bu zorunluluk, günlük tüketim mallarının üleşimi için olanaklı olan tek yoldur.

Çalışma, birey için, soluk almak, ya da yürümek kadar doğal bir gereksinme haline gelmedikçe, emekçilerin ilerlemesini ve niteliklerini isteklendiren araçlardan biri, herkesin verdiği emeği, çalışmasının niteliğine göre almasıdır.

Sovyet anayasasının 12. maddesi... "çalışma, çalışmaya anık (ehil) her yurttaş için bir ödev ve 'çalışmayan yemez' İlkesine göre bir onur sorunudur."

Sosyalistlerin ortadan kaldırmayı istedikleri eşitsizlik, sınıfların varlığının sonucu olarak ortaya çıkan eşitsizliktir.

Sosyalist toplumda, "eşitlik", gereksinmeleri kıyaslanabilir olan ama yetenekleri eşit olmayan bireylerin her birinin emeğine göre, toplumdaki katkı payına göre, yani eşit olmayarak almalarına dayanır. Stahanovist, Stahanovist olmayandan daha çok alır, ama bu, ayrıcalığı olmasından ileri gelmez – sömüren sınıf olmayan bir toplumda artık ayrıcalıklar yoktur – seçkin ve bulucu, yenilikçi bir emekçinin toplumun tümüne, ve doğal olarak toplum üyelerinin her birine oranla daha çok katkıda bulunmasındandır.

Buna karşılık, komünist toplumda "eşitlik" şundan ibaret olacaktır: yetenekleri eşit olmayan ve bu yüzden topluma (nicel ve nitel bakımdan) farklı bir emek sağlayan bireyler, gene de eşdeğer bir biçimde, her biri azami gereksinmelerine göre alacaklardır.

## II. Komünist Toplumun Üst Evresi

*"Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre."* (Marx)

Burjuvazinin, komünizmin sözde "gerçekleşmesi olanaksız" niteliğine ilişkin başlıca "kanıtı", toplumun herkese "gereksinmelerine" göre, yani bedava olarak veremeyeceği, çünkü böyle bir durumda herkesin derhal "olanaklı olduğu kadar az çalışacağı" ve böylelikle kısa zamanda kıtlığın geleceği iddiasıdır.

Komünist toplumda, öncü teknik, kol emeği ile kafa emeğini birleştirir. ... sömürüden kurtulan emek, her bireyin temele gereksinmesi haline gelecektir.

Burjuva zihniyete göre, her tür insan eyleminin devindiricisi özel çıkardır. ... Nasıl bugün özel mülkiyet törelerden biriye, sosyalizm de törelerin içine girecektir. İnsanlar

toplu yaşamın temel kurallarını göz önünde bulundurmaya o kadar alışacaklardır ki, yeteneklerine göre, isteyerek ve bilinçli olarak çalışacaklar ve tüketim araçları arasından gereksinmelerine göre serbestçe istediklerini alacaklardır.

Asıl ütopya, kendi varlığının toplumsal koşulları ortadan kalktıktan sonra da, küçük burjuva ideolojisinin sonsuza kadar devam edeceğine inanmaktır.

Sınıfsız toplumun çizgileri şu şekilde belirtilebilir:

- a) toplumsal, kolektif mülkiyet haline gelecek olan üretim alet ve araçlarında, özel mülkiyet olmayacaktır;
- b) sınıflar ve devlet iktidarı olmayacaktır, ama kendi kendilerini ekonomik bakımdan yöneten, emekçilerin özgür ortaklığı biçiminde sanayi emekçileri ve tarım emekçileri olacaktır;
- c) bir plana göre düzenlenmiş olan ulusal ekonomi, sanayi alanında olduğu kadar, tarım alanında da yüksek bir tekniğe dayanacaktır;
- d) kent ile köy arasında, sanayi ile tarım arasında karşıtlık olmayacaktır;
- e) ürünler, eski Fransız komünistlerinin ilkelerine göre, "herkesten yeteneklerine göre, herkese gereksinmelerine göre" üleştirilecektir;
- f) bilim ve sanatlar, tam bir açılıp gelişmeye ulaşabilmeleri için yeteri kadar gerekli koşullardan yararlanacaklardır;
- g) günlük ekmek tasasından, ve "bu dünyanın güçlülere" nin hoşuna gitmeye çalışmak zorunluluğundan kurtulan birey, gerçekten özgür olacaktır.

### III. Sosyalizmde Üretici Güçler ve Üretim İlişkileri

Sosyalizmde iki toplumsal mülkiyet biçimi [vardır]. Komünist toplum ise, yalnızca sınıflar arasında uzlaşmaz karşıtlıkların bulunmayışı olgusuyla değil, artık hiç sınıf olmayışı olgusuyla karakterize olur. ... Bu iki evre arasında farklar vardır: ilkin ürünlerin üleştirilmesini düzenleyen ilkede fark; ama aynı zamanda herkes için bolluğun hüküm sürmesini olanaklı kılacak bir üretici güçler gelişmesi sağlaması gereken üretim ilişkilerinde de fark vardır.

Üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki zorunlu uygunluk yasası, istisnasız bütün üretim tarzları için geçerli olan evrensel bir yasadır.

Sosyalist grup mülkiyetinin genişlemesi, kolhozların, daha büyük kolhozları oluşturmak üzere bir araya gelmeleri gerekir. Aksi halde şimdiye kadar üretici güçlere yararlı olmuş olan üretim ilişkileri – kolhoz - onların atılımını engeller ve onlarla çelişki haline gelirlerdi.

Metaların dolaşımı devam ettikçe ... onların işlemlerini önceden kestirmek kolay değildir. ... bütün üretimi planlamak olanaksızdır. Oysa, eğer ürünlerde bolluğa geçebilmek isteniyorsa, en başta hesabı yapmak gerekir. Buna göre, metaların dolaşımı (alım satımı), üretici güçlerin planlı gelişmesi için bir engel haline gelme tehlikesi gösterir.

Madem ki, iki mülkiyet biçiminden tek bir mülkiyete, iki sınıftan sınıfsız topluma geçilecektir, sosyalizmden komünizme geçiş de, üretim ilişkilerinin bir nitelik değişikliğidir.

#### IV. Sosyalizmden Komünizme Geçişin Koşulları

1. Birinci koşul, üretimle ilgilidir. ... Marksizm, tüketimi hiçbir zaman üretimden ayırmaz.
2. İkinci koşul, iktisadi temelle, mülkiyet rejimiyle ilgilidir. ... meta dolaşımının yerine bir ürün değişimi sistemi getirmek gerekir.
3. Üçüncü koşul kültürel niteliktedir.

#### V. Vargı

Komünistlerin amacı yoksulluğun eşit olarak paylaşılması değil, ama herkesin gereksinmelerinin karşılanmasıdır.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM MATERYALİST DEVLET VE ULUS TEORİSİ**

### YİRMİKİNCİ DERS DEVLET

#### I. Devlet ve Kamu Yararı

Burjuva siyaset adamlarının devletle ilgili değişmez öğretisi, tamamıyla burjuva devletin, kamu yararına hizmet ettiği görüşüne dayanır.

... arkasına sığınılan "kamu yararı", pratikte, proletaryanın ve geniş halk tabakalarının çıkarını içine almaz. BU "kamu yararı"nın sınıf sınırları vardır !

Bununla birlikte, bazı tarihsel koşullarda, devletin, kamu yararının hizmetinde olduğu tamamıyla doğrudur. Yani devlet, bazen kamu yararının hizmetindedir, bazen değildir. Demek ki, kamu yararı ölçütünün hiçbir bilimsel yanı olmadığı yargısına varmak zorunludur, gerçekte, bazı kimselerin devletin bilimsel olmayan bir tanımlamasını yapmakta çıkarları olduğu yadsınılmaz bir şeydir.

Devlet, uzun zaman pek çok kimseler için bir "batıl saygı" konusuydu ve hala da öyledir. ... Auguste Comte bile, toplumda "cismani iktidar"ı "manevi iktidar"a bağımlı kılıyordu. ... Müminlerine, devlete karşı dinsel bir saygıyı telkin eden kilisedir. Ve devlet sorununun anlaşılmasında karşılaşılan güçlüklerin kökenleri, dinsel idealizmin inatçı kalıntılarındandır.

Devletin, sınıfların, özel çıkarların, partilerin üstünde olduğu söylenir bize; ama eğer devlet, sınıf savaşımının üstündeyse, yani sınıfların uzlaşmasının bir organizmasıysa, besbelli ki, toplumun kendisinden oluşamaz; o halde toplumun daha yukarılarından gelmesi gerekir; eğer bu tanrı değilse, ruhtur ! Reformistlerin tezi, ortaçağın dinsel hukuk teorisinin laikleştirilmesinden başka bir şey değildir; bu, dinin üstü örtülü bir biçimi olan kaba idealizmdir. Her cinsten gericiler, burada, bir anlaşma zemini bulmaktadırlar. "Ruh"un üstünlüğü, o bulantı verici devlet idealizmi, - devlet ki, yığınlara karşı en kanlı cinayetler hep onun adına işlenir; adalet ki, savaş suçlularının

serbest bırakılması gibi en göze batan biçimde hep onun adına çığnenir. Gerçekten eğer devlet, "ruh"un bir cisimleşmesi ise, bu ruh, burjuva ruhudur, burjuva ideolojisi !

Bu çağda, emekçi yığınları, (artık yalnız yurttaş olarak değil) üreticiler olarak, gittikçe güçlü kapitalist gruplaşmalara bağımlı olan devlet tarafından doğrudan doğruya baskı altında tutulmaktadırlar.

## II. Devlet, Uzlaşmaz Sınıf Karşıtlıklarının Bir Ürünü

Burjuva "toplum bilimciler" e göre, devleti zorunlu kılan şey, toplumsal yaşamın artan karmaşıklığı, ayrı ayrı küçük insan gruplarından, çok daha kalabalık toplumlara geçiş, "toplumsal işlevlerin farklılaşması" dır. Devlet, toplumun sinir sistemi gibidir: organizma karmaşık oldukça, beynin rolü de artar.

### a) Devletin kökeni.

Dikkate alınması gereken birinci şey, devletin her zaman varolmamış olduğudur.

Elbette ki bazı adetler, şefin otoritesi, onun kişiliğine ve iktidarına duyulan saygı, kadınların otoritesine karşı saygı vardı, ama, özel olarak ve yalnızca öteki insanları yönetmekle meşgul olan ve bunun için de sürekli olarak silahlı bir kuvveti emir altında bulunduran insanlar yoktu.

Alışkanlık ve gelenek gücü yerine, deneyime dayanan otorite yerine, zor kullanan, korku telkin eden özel, fizik bir güç koymak zorunlu olmuştur. Bir silah tekeli ve silahların, özel bir kata yükselmiş ve öteki insanlardan ayrılmış olan bir grubun yararına kullanımını kurumlaştırmak zorunlu olmuştur.

Eğer eski doğal otorite saygısı kaybolmuşsa, eğer silahlı halkın kendiliğinden örgütlenmesi tehlikeli ve yasak sayılmışsa, bu, ancak, çalışmada işbirliğinin ve karşılıklı yardımlaşmanın son bulmuş olmasından, ortak mülkiyete dayanan üretim ilişkilerinin yerine özel mülkiyete ve insanın insan tarafından sömürsüne dayanan yeni üretim ilişkilerinin gelmiş olmasındandır.

İnsanın insan tarafından sömürsü başladığı zaman, doğal saygı üzerine kurulu eski otoritenin yerini, korku üzerine kurulu otoriteye bırakarak yıkılmış olması tamamıyla anlaşılabilir bir şeydir. O zaman silahlı bulunan bütün halkın kendiliğinden örgütlenmesi durakladı, çünkü köle haline gelmiş olan savaş tutsakları silahtan yoksun kaldılar. Yalnız efendiler, yani üretim araçlarını ellerinde bulunduranlar, bundan böyle silahların da sahibi oldular.

Kölelerden beklenen işi elde etmek için, onlara zor kullanmak gerekiyordu. Ayrıca, bu şekilde kurulmuş olan toplumsal düzene bütün üretim için zorunlu olan istikrarı ve sağlamlığı sağlamak istedikleri takdirde, efendilerin, köleleri , böyle bir rejimin doğru ve adil olduğuna ve düzeni temsil ettiğine inandırmaları uygun olurdu; insanların toplumsal ilişkiler içindeki tutumlarını belirleyen bozulmaz kurallar saptamak, deyim doğru ise, yeni üretim ilişkilerini sonsuzlaştırmak gerekiyordu. Böylece, yenenin, yenilen üzerindeki eski hukukundan çıkan efendilerin köleleri üzerindeki mutlak hukuku kavramı doğdu. Kendisini oluşturan bireylerin iradesinden bağımsız olarak ve efendilerin sınıf olarak çıkarlarını temsil etmek üzere, sömürülenlere yükümlülükler

yükleyen ve sömürenlere ise, baskı için dokunulmazlığı olan bir temel görevini yerine getiren ve böylece bu baskının kayıtsız şartsız gerçekleşmesini güvence altına alan ve sınıf savaşımının "rastlantılarından" ve kuvvetin geçici çalkalanmalarından bağımsız bir uygulamayı güven altına alan haklar tanıyan yasalar hazırlamak zorunlu oldu.

Bir antikçağ düşünürü, Critias, diyor ki :

"... İnsanlar, adaleti egemen kılmak için, amaçlarına ancak kısmen ulaşabilen yasalar yaptılar: bu yasalar, herkesin ortasında şiddet kullanılmasını pekala önleyebiliyordu ama, gizli olarak şiddete başvurulmasını önleyemiyordu. İşte o zaman, uyanık düşünceli bir bilge, insanlara, her şeyi bilen tanrılardan korkmayı telkin etmek gibi bir fikre sahip oldu. Hatta kimseye duyurulmadan kurulan kötü tasarıların bile tanrıların gözünden kaçamayacağına insanları inandırdığı zaman kanunsuzluk (*anomie*) [yani kronik şeklide yasaya karşı gelişler] durdu."

Criatas'ın bu sözleri derin bir gerçeği yansıtıyor: sınıfların ortaya çıkışıyla, insan imgeleminin o zamana kadar doğa güçlerini ve kaderin dalgalanmalarını açıklamasına yardımcı olan tanrılar, yeni bir işlev kazandılar: tanrılar, toplumsal düzenin kefilleri, sınıf eşitsizliğinin gizemli güvencesi, ezilenlerin öteki dünyadaki yargıçları olurlar ve bu yargıçlar zorbalarla uyuşma halindedirler.

Böylece hukuk, kuvveti tamamlar ve onaylar; din de hukuku tamamlar ve kutlu kılar. Onun için köleci üretim tarzı geliştiği, köleci toplum kurulduğu zaman, boş inançlar köleleri itaat altına aldığı ve köleler, kölelik alışkanlığıyla, Rousseau'nun belirttiği gibi, bir körle zihniyetine sahip oldukları zaman, artık silahlı adamlardan kurulu özel müfrezeler, yani kaçan köleleri cezalandırmakla görevli bir polis kuvveti, amacı karşıladı ve köle sahiplerinin devamlı olarak silahlı bulunmalarının gereği kalmadı.

Demek ki, ... bütün karşıt sınıflı toplumlarda, devlet, şu duruma gelir: insan toplumundan çıkan ve gitgide ondan ayrılan sömürülenleri yönetme aygıtı.

Özet olarak:

1. Devlet, her zaman varolmamıştır,
2. Devlet aygıtı, ancak, toplumda uzlaşmaz karşıt sınıflara bölünmenin ve sınıf sömürsünün ortaya çıktığı yerde ve zamanda ortaya çıkar.

Devlet, daha çok, toplumun, gelişmesinin belirli bir aşamasındaki bir üründür; .... işte, toplumdan doğan, ama onun üstünde yer alan ve git gide ona yabancılaşan bu güç, devlettir.

*"Devlet, uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının ürünü ve belirtisidir."* (Lenin)

Nasıl, burjuva devletin savunucuları, insanın doğuştan gelme kötülüğünü ve kötü yürekliliğini sınırlandırmak için devletin zorunlu olduğunu anlatıyorlarsa, aynı şekilde anarşistler de devlette kötücül bir gücün, bir "hükmetme içgüdüünün" ürününü görürler.



Anarşistler,... Kendinde - devletin karşısına bireyi çıkartırlar ve savaşım yöntemi olarak bireysel davranışları öne sürerler. ... Siyasal sonucu şudur ki, anarşizm, Sovyet karşıtı terörizme bir özür görevi görür.

Devrimler göstermiştir ki, devletin fizik gücü kendi başına kaldığı zaman savaşımın sonucu çabuk alınmakta ve hiç de sömürücü sınıfın lehine olmamaktadır. Eğer, tersine, devlet gücü halkın bir kısmı tarafından destekleniyorsa, tarih bize uzun ve sonuçları kuşkulu iç savaşlar gösteriyor: Bu demektir ki, eğer sömürülenler, devleti olduğu gibi, yani kendilerini köleleştiren bir araç olarak görebilselerdi, sömürenlerin egemenliği fena halde tehlikeye girerdi. Demek ki, sömürücülerin, yalnızca devlet aygıtının gücüne değil, onu üstün bir öz gibi göstermeye ve ona karşı temelsiz bir korku aşlamaya da gereksinimleri vardır. ... Devletin toplumdaki gittikçe daha çok uzaklaşması, gizemle çevrilmesi karşısında, herkesin dize gelmesi gereken bir bulutlar ve şimşekler yarımadası Sina'nın üstünde asılı duran göksel bir güç gibi görünmesi gerekir. Ne zaman devletin bu şekilde sunulması olanaklı olmuşsa, egemen sınıflar, devlet başkanını tanrılaştırmışlardır.

Yığınlar iki şeyi anlamalıdır:

1. Yığınlar, sözde "kamu yararı"nın kapitalistlerin çıkarlarından başka bir şey olmadığını hesaba katsınlar;
2. kapitalistlerin çıkarlarının uzun zamandan beri, artık, tüm ulusun çıkarlarıyla uyumadığını anlasınlar.

b) Devletin tarihsel rolü.

Devlet, kesin olarak toplum içinde ortaya çıkan bir soruna karşı koymak için, sömürenlerin toplumsal üstünlüğünü, onların ayrıcalıklarını güven altına alan rejimi sağlamlaştırmak için, doğmuş bulunduğu göre, diyalektik, bunun böyle olmasını ister. Devlet, iktisadi temelin bir yansımasıdır, ama edilgin bir yansıma değil, etkin bir yansımasıdır. Onun için, onun rolünü kökeninden ayırmamak, ama gene de toplumsal yaşamda fikirlerin incelenişinde olduğu gibi, rol ile kökeni birbirine karıştırmamak yararlıdır. Çünkü köken bakımından devlet, ekonomiden kaynağını almıştır, ondan gelmektedir; ama rol bakımından devletin öneminin birincil, kesin ve belirleyici olduğu durumlar vardır.

*"Devletin görevi, sınıflar arası çatışmayı "yumuşatmak", onu "düzen" sınırları içinde tutmaktır."* (Engels)

Eğer sınıfların "uzlaşması" olanaklı olsaydı, hiçbir zaman devlete, baskı örgütüne gerek olmayacaktı.

*"Marx'a göre, devlet, bir sınıf egemenliği örgütü, bir sınıfın başka bir sınıf üzerindeki baskı örgütüdür."* (Lenin)

*"Devlet, sınıf karşıtlıklarını frenleme gereksinmesinden doğduğuna, ama aynı zamanda, bu sınıfların çatışması ortasında doğduğuna göre, kural olarak en güçlü sınıfın, iktisadi bakımdan egemen olan ve bunun sayesinde, siyasal bakımdan da egemen sınıf"*

*durumuna gelen ve böylece ezilen sınıfı boyunduruk altında tutmak ve sömürmek için yeni araçlar kazanan sınıfın devletidir.” (Engels)*

Modern devletin devam etmesi, bir takım giderleri gerektirir.

Egemen sınıf, somutlaştırdığı ve korumak istediği üretim ilişkilerinin kendisine izin verdiği ölçüde, bu aleti elinde tutabilir ve ondan yararlanabilir. Bunun içindir ki, genel kural olarak, siyasal bakımdan egemen olan sınıf, iktisadi bakımdan egemen olan sınıftır.

Buradan bazı sonuçlar çıkar:

1. Savaşım haklinde bulunan iki sınıf, ekonomik bakımdan belirli bir dengeye ulaştıkları zaman, devlet, belirli bir zaman için, bu sınıflara karşı, az çok bir bağımsızlık görünüşü kazanabilir.

2. Sömürücü bir sınıfın elinde devlet, ezilen sınıfların sömürüsü için bütünleyici, ek bir araçtır. Vergiler, para cezaları, adliye giderleri, vb. de, bir o kadar, toplumun genel giderlerine katkı adı altında, ezilenlere yapılan baskının kendilerine ödetilmesinin araçlarıdır. ... Aynı şekilde, kamu yararı adına kendilerini copleyan polisin bakım giderlerini ödeyen de, geniş yığınlardır. İşte böylece devlet, emekçileri “onların çıkarlarına” ve gideri onlar tarafından karşılanmak üzere coplemaktadır. ... sömürü vergi ödemek değildir, ödenmeyen emeğin özel olarak mülk edinilmesidir.

3. İktidardaki sınıf, ... siyasal üstünlüğünü duyarlılıkla savunur. Bu uyumsuzluk ağırlaştığı zaman devlet sorunu keskin bir biçimde kendini ortaya koyar. Ve işte o anda, devlet iktidarının egemen sınıfın elinden kaçmasının maddi olanağı ortaya çıkar.

Kapitalist ekonomi, tersine, son bulma halinde bir ekonomidir ve bu, burjuvazinin, siyasal olduğu kadar iktisadi egemenliğinin de sonuna vardığı anlamına gelir.

Ama üretim ilişkileri, artık üretici güçlerin niteliğine uygun düşmediği zaman, sömürücü sınıfların iktisadi siyaseti, zorunlu uygunluk yasasının işleyişini, örneğin üretici güçlerin gelişimini engellemek için önlemler alarak, engellemeye yönelir.

Mali sermaye, kendi aletinden başka bir şey olmayan devleti sıkı bir şekilde denetleyerek, kapitalizmin iktisadi sorunlarına, kendi çıkarlarına uygun, tüm ulusun çıkarları zararına bir çözüm bulmaya yönelir. Tekellere bağımlı bulunan devlet, kapitalizmi “planlamak” olanaklı olduğu için değil de, yalnızca mali oligarşinin çıkarlarını korumak için iktisadi yaşama egemen olmaya çalışır. Mali oligarşi, böylece kendisine çok büyük çıkarlar sağlar: denetimi altında bulundurduğu devlet, mali oligarşiye devlet fonlarının dağıtımını tekeli sağlar, askeri donatım ve cephane siparişlerini ona aktarır, onu vergilerden başışık tutar, onun yararına perakende ve toptan fiyatları ayarlar, kamulaştırılmış sanayi ürünlerini (elektrik ve kömürü) ona düşük fiyatla satar, rakiplerini uzaklaştırmak için önlemler alır, ona para yardımında bulunur, para işletir, onun hesabına başka ülkelerle görüşmeler yapar, en sonu ücretleri ona uygun gelen şekilde saptar, öyle ki her proleter, ekmek savaşımında, yolu üzerinde kaçınılmaz olarak devletle karşılaşır.

Emperyalizm çağında, devletin etkinliğini, kapitalizmi kurtarmak ve özellikle iktisadi bunalım saatini geciktirmek zorunluluğu belirler. Devlet, ülke nüfusunun çoğunluğunun yıkımının ve yoksullaşmasının, sömürge halklarının sitemli olarak soyulmasının ve köleleştirilmesinin, tekelci kapitalistlerin tekelci olamayan kapitalistlere karşı savaşımının, tekelci kapitalist gruplar arasındaki savaşımın başlıca aletidir, en sonu rakip emperyalistler arasındaki savaşımın, savaşların, ulusal ekonominin askerileştirilmesinin aletidir.

Devlet, sömürücü sınıfın kalesidir. ... İşçi sınıf tarafından ileri sürülen yeni siyasal fikirlerin yığınlar arasında yandaş kazanması, yani ulusun çoğunluğunun burjuva siyasetine güvenmemesi ve onu desteklememesi gerekir.

Diyalektiğin bize öğrettiği sudur. Her ne kadar belli bir devlet, belirli bir iktisadi temelin yansıması ise de, ... siyasal sorunun çözülmesi, ... iktisadi temelin kurulması işinden daha önce gelir.

Kaba materyalizm ... sosyalizmin, "kapitalizmin çürüyüp dağılmasından" kendiliğinden doğacağı sonucunu çıkarır. ... İşçi hareketinde ekonomist akım, proletaryanın burjuva devletine karşı siyasal savaşımının zorunluluğunu yadsıyarak aynı sonuca varır ve böylece oportünizmi besler, işçi sınıfını burjuvazinin kuyruğuna takar.

Sonuç, siyasal savaşımın buyrultu niteliğindeki zorunluluğudur. ... Devletin fizik gücü, kısaca ideolojik bir öğede, yığınların kendi öz güçlerini yeteri kadar değerlendirememelerinde yatar. ... Kısacası bir tek şey önemlidir, yığınların, düşmanlarının oyununu açıkça görmeleri, düşmanlarının halk yığınlarını yanıltamamaları.

Sonuç olarak: siyasal savaşım, zorunlu olarak ideolojik savaşımı, sınıf düşmanının siyasetini tutan fikirlere karşı savaşımı, yığınların burjuva devletine karşı siyasal savaşımında birleşmesini önleyen ideolojik engelleri ortadan kaldırmak için savaşımı içerir.

### III. Devletin İçeriği ve Biçimi

Tartışmayı biçim sorunlarıyla, iktidarı yürüten örgütlerin niteliğiyle sınırlandırılır: örneğin, bir parlamentonun varlığı "kuvvetlerin ayrılığı", "adaletin bağımsızlığı", vb. içeriğinin dokunulmaz olduğunu gösterirler.

Marksizme en önde gelen sorun şudur: kimin çıkarına ve kime karşı bu iktidar yürütülmektedir ? Marksizm, devletin toplumsal içeriğini biçiminden ayırt eder.

#### a) Devletin toplumsal içeriği.

Bir devlete, niteliğini, onun gerçek toplumsal içeriği, yani sınıf içeriği verir. Bir devlet köleci ya da feodal, burjuva ve kapitalist ya da proleter ve sosyalisttir. Her devlet bir sınıf iktidarındır: BU onun kökeninin ve rolünün sonucudur. İçerik, devletin özünü temsil eder, biçimden önce gelir ve onu belirler. Her egemen sınıf, kendi sınıf iktidarına en iyi uyan biçimi seçer.

"SSCB'de, bütün iktidar, emekçi vekilleri emekçi vekilleri Sovyetlerin kişiliğinde, kent ve köy emekçilerine aittir." (SSCB Anayasası 3.Madde)

Devlet, bir insanın ya da partinin devleti olamaz; her zaman, bir sınıfın devletidir. Bir devlet, ... iktisadi bir temeli olmadan kendisini sürdüremez, iktisadi temel ise ... üretim araçları mülkiyetiyle nitelenir.

Demek ki bir devletin toplumsal içeriği, şu sorunun yanıtıyla verilir: hangi üretim ilişkilerinin hizmetinde, hangi mülkiyet biçiminde (özel ya da toplumsal), ve hangi sınıfın devletidir ?

Bir devlet yönetiminin araçları, devletin aleti olduğu sınıfın araçlarıdır. ... Kapitalist devlet için bunlar kapitalist araçlardır ve en başta da paradır.

... kendi üyelerinden bazılarını, devlet aygıtında yüksek görevlere yerleştirme olanaklarına sahiptirler. ... "büyük devlet görevlerine" kabulünü sağlayan şeyin adayın toplumsal durumu olduğu bilinir. Öte yandan mali oligarşi, yüksek memurların düzenli bir şekilde özel sektöre doğru göçmesini düzenler, bu gerçek iş bıraktırma, ona kendi kadrolarından sürekli olarak adam toplamayı sağlama olanağı verir, ki bu da tutku, kazanç hırsı, ahlaksızlıkla bütün yönetim hiyerarşisini denetlemeye yönelir. Bu ahlaksızlık, kapitalist devletin kaçınılmaz ve devresel skandallarında patlak verir. Ayrıca, tröstlerin yönetim kurullarındaki üyeliklerin, milletvekillerine, diplomatlara, generallere vb. doğrudan doğruya dağıtılması biçimini de alır.

Büyük burjuvazi, parlamento üzerinde bir şantaj aracı olarak "mali bunalım"ı da istediği gibi kullanır: devlet borçlarının artması ona göre siyasal iyi bir iştir.

... basın özgürlüğünün içeriği bir gazete kurmanın ve onu finanse etmenin maddi olanağına yalnız kapitalistler sahip olduklarına göre, kapitalistlerin bu içeriği yaratmada hareket serbestisinin tümüne sahip oluşlarından başka nedir ki ? – herkesin eğitim görme hakkının içeriği nedir, eğitim görme olanağına gerçekten sahip olanlar, yalnızca, eğitimin masraflarını ödeyebilen toplumsal sınıf ve tabakalar olduktan sonra – düşünce özgürlüğünün ve siyasal hakların içeriği nedir, gerçekten adayların kayıt yaptıрма olanağı, yalnızca seçim kampanyasını finanse edebilecek kapitalist gruplar için söz konusu olduktan sonra ? ... bağımsız bir işçi sınıfı partisinin varlığı ... yığınların etkili dayanışmasının sonucudur.

... özellikle adaleti yöneten ilkeler, mülkiyetin, sermayenin savunulması üzerine kurulu burjuva hukuku ilkeleridir; kişisel malları çalanlara, hırsızlara karşı yapılan önleme ve bastırma, sömürücülerine karşı savaşım veren emekçilere karşı baskıya bir özür oluşturur; ... çöküş halindeki burjuvazinin ahlakça düşüşü, adaleti pratik bakımdan, toplumun "yüksek" çevrelerinin soygununu yapan büyük işler peşindeki kaçakçı, karaborsacı ve gangsterleri karşısında güçsüz hale getirir.

Hukukun içeriği, varolan mülkiyet rejimini onaylamak gibi bir göreve sahip olması olgusundan doğar. ... hukuk, üst yapı oluşturan bir öğedir ... sonsuzlaştırmaya çabaladığı egemen mülkiyet biçiminin yansımasıdır: burjuva hukuk anlayışı, metafizik yöntemin en iyi uygulama örneklerinden biridir.

Burjuva "demokratik" devlet, bunlardan başka, şu aşağıdaki çizgilerle karakterize olur:

- bürokrasi : ... yüksek memurlar
- militarizm :
- parlamentarizm : ... burjuvazinin "kuvvetlerin ayrılması" safsatası gereğince yürütme ve yönetme kuvvetini ellerinde bulunduramazlar

Birleşik Devletler'de ... generaller, diplomatlar, yargıçlar, bu görevi bizzat kendileri yerine getiren kapitalistlerdir.

Burjuva devlet, kapitalistler için demokrasi olabilir, ama her zaman işçi sınıfı üzerinde bir diktatörlüktür. Lenin "Diktatörlük, demokrasinin yadsınması. Kim için ? " diyordu.

Faşizmi, bir partinin diktatörlüğü olarak tanımlamak yanlıştır. "*Faşizm, finans kapitalin, en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının açık terörist diktatörlüğüdür*" (Dimitrov). Tek parti, bir sınıf diktatörlüğünün aletinden başka bir şey değildir.

b) Devletin biçimi.

Devletin biçimi, toplumsal içeriğinin ifadesidir, sınıf savaşımının gelişimi ile belirlenir. Lenin, antikçağdan beri ortaya çıkan çeşitli devlet biçimlerini ayırt eder:

- bir tek kişinin iktidarı olarak monarşi,
- seçilmemiş iktidara yer vermeyen devlet olara cumhuriyet,
- nispeten sınırlı olan bir azınlığın iktidarı olan aristokrasi,
- halkın iktidarı olan demokrasi.

Bu çeşitli biçimler, aralarında birleşiyorlardı. ... Cumhuriyet, aristokratik ya da demokratik olabilir ve aynı zamanda monarşi artıklarını içinde barındırabilir.

... aristokratik cumhuriyetten demokratik cumhuriyete geçiş (örneğin Roma'da), zorunlu olarak, toprak sahipleri (patrisyenler) ile tacirler (plebyenler) arasındaki sınıf savaşımının yeni bir evresini yansıtıyordu.

Bizzat burjuvazi de, sırası gelince, egemen sınıf oldu, çeşitli devlet biçimlerini uyguladı:

- meşrutî krallık, yani yalnız belli bir vergiyi ödeyebilecek kadar zengin olan "etkin yurttaş"ların seçmen olabildiği, "yükümlü seçmenler sistemine, yani "gens" sistemine" dayanan, demokratik olmayan bir cumhuriyetle sınırlı sınırlandırılmış bir monarşi;
- "gens" sistemine dayanan cumhuriyet;
- "genel" oy hakkıyla demokratik cumhuriyet.

Ama birinci biçim, gerekli olduğu dönemlerde, eski rejimle yapılan bir uzlaşmayı temsil ediyordu.

İkincisi, rejimin iktisadi temeline uygun düşmesi bakımından burjuvazinin tercihi oldu: bu, mülk sahiplerinin cumhuriyetiydi.

Üçüncüsü, proletaryanın sınıf savaşımı geliştiği ve "sınıfları savaşımını ılımlılaştırmak", proletaryanın devrimci atılışını yönlendirmek ve kırmak için, burjuvazinin kendi sınıf diktatörlüğü görüşünü değiştirmesi gerektiği zaman zorunlu oldu.

Burjuvazi, demokratik cumhuriyetin ideal ve son devlet biçimi olduğu, "ilerici bilincin", uygarlığın, hümanizmin "doğal hukukun" cisimleşmesinin son sözü olduğu, bir bakıma tarihin de sonu olduğu fikrine herkesi inandırmayı çok isterdi. Böylece sermayenin egemenliğini sonsuzlaştırabilirdi.

#### IV. Sınıf Savaşımı ve Özgürlük

##### a) Burjuvazi ve özgürlük.

Burjuvazinin "özgürlük" uğruna tarihsel savaşımının bir sınıf içeriği vardı.

Eğer burjuvazi, burjuva devrimi çağında, özgürlüğün önderi olduysa, nedenleri şunlardır:

a- burjuvazinin ... kol emeği bulmaya gereksinmesi vardır;

b- yeni üretici güçlerin gelişmesi, ticaret özgürlüğü, girişim özgürlüğü ve feodal ekonominin kısıtlamalarının ortadan kaldırılmasını gerektirir;

c- "bireyin özgürlüğü" ... paranın temsil ettiği bir zenginlik olan özel mülkiyet biçimini en iyi şekilde ifade eden hukuksal ve siyasal biçimdir, ... bireysel özgürlük fikrinin temeli, burjuva özel mülkiyettir !

d- burjuvazi, feodaliteye karşı savaşımında, halkın öteki sınıflarıyla, köylülerle ve küçük burjuvazinin çeşitli tabakalarıyla siyasal bir ittifak kurmak üzere ideolojik bir temel yaratır. ... kendisini "liberal özgürlük yanlısı" ilan eden bu burjuvazi, "edilgin yurttaşlara" seçim hakkını reddeden aynı burjuvazidir. Onun "liberalizmi"nin sınırları, tamı tamına sınıf çıkarlarının sınırlarıdır.

Kapitalizmin kendi özellikleri nedeniyle ve rekabet yüzünden çıkarları ayrı yönlerde olabilen kesimlere bölünen burjuvazi, bu kesimlere uygun düşen siyasal örgüt biçimlerini yaratır: burjuva partilerinin çeşitliliği, parlamentarizm.

Burjuvazi, parlamentonun haklarını sınırlandırır, yürütmeyi yasamadan ve devlet yönetimini parlamentonun denetiminden ayırır.

Demokratik cumhuriyet o zaman sınıf egemenliğini gizler, nasıl ki işgünü sonunda ödenen ücret, sınıf sömürsünü gizlerse. Üstelik demokratik cumhuriyet, burjuvazi için henüz tehlike arz etmemektedir.

Kısacası, bu çağda, genel oy hakkı, burjuvaziye zarardan çok yarar sağlar. Onu kabul ederek yığınlarla bağlarını sıkılaştırır, yığınlar yanında kendini popüler kılar ve böylece siyasal bakımdan kendini kuvvetlendirir.

*"Demokratik cumhuriyet, kapitalizmin olanaklı olan en iyi siyasal biçimidir; esasen sermaye, demokratik cumhuriyeti ele geçirdikten sonra, iktidarını öyle sağlam, öyle emin bir biçimde kurar ki, burjuva demokratik cumhuriyetindeki hiçbir kişi, kurum, ya da parti değişikliği, onu sarsamaz."* (Lenin)

##### b) Proletarya ve özgürlükler.

Hiçbir burjuvazi, bu çağda, gerisini güvence altına almadan, kendi işçi sınıfına ve kendisine yedek kuvvet olarak hizmet eden, ezdiği sömürge halklarına boyun eğdirmeden savaşa atılamaz. Bu zorunluluğa faşizm yanıt verir.

Faşizm, ayrıca, kapitalist çelişkiyi hızlandırarak, iktisadi bunalımın etki ve sonuçlarını orta burjuvaziye yükleyerek ve onun her türlü siyasal anlatım olanaklarını şiddetle yasaklayarak, kapitalizmi kurtarmak çabasından ibaret olan bir iktisadi siyasetin araçlarını verir. Bu orta burjuvazinin yıkımı, toplumsal bir demagojiyi besler: faşizm, işçi sınıfına hitap ederken, kendisini devrimci, kapitaliste karşı ilan eder; ama yoksullaşmış orta sınıflara hitap ederken savaş sayesinde, savaş açmakla, emperyalist yayılmayla, "yaşam alanı" ile tazminat elde etmeyi önerir ve ulusal demagojiyi, şovenizmi sunar.

Faşizm, mali oligarşinin ortaksız egemenliğini, "onun en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının açık diktatörlüğünü temsile der. ... Faşizm, savaşa hazırlanıştır ve savaşın kendisidir.

Faşizme yönelme, burjuvazinin, yığınlar arasında çoğunluğu kaybedeceğini hissetmesinin belirtisidir; bu koşul olmadan savaşı başlatamaz.

Burjuva demokratik devlet ile faşist devletin sınıf içeriği aynıdır, ama kapitalizmin ve sınıflar arası savaşımın çelişkilerinin değişik gelişim evrelerine uygun düşerler.

*"Demokratik cumhuriyet, ... her ne kadar sermaye egemenliğini ve bunun sonucu olan yığınların ezilmesini ve sınıf savaşımını hiçbir şekilde ortadan kaldırmazsa da, kaçınılmaz olarak, bu savaşımın yayılması, hız alması, gelişmesi, keskinleşmesi sonucunu verir."* (Lenin)

*"Proletarya, demokrasi uğruna bütün alanlarda bir savaşımında, tutarlı ve devrimci bir savaşım yürütmeden burjuvaziyi yenmeye hazırlanamaz."* (Lenin)

Ülkesinin yığınları tarafından demokratik biçimi sürdürmeye zorlanan burjuvazi, şu biçimin etkilerini başka yöne çevirmekle meşguldür.

Parlamentarizm olmaksızın, seçim sistemi olmaksızın, işçi sınıfının bu gelişmesi olanaksız olacaktır.

*"Bugün bir sürü kapitalist ülkede, emekçi yığınları, şu içinde bulunduğumuz anda, proletarya diktatörlüğü ile burjuva demokrasisi arasında değil, burjuva demokrasisi ile faşizm arasında somut olarak seçim yapmak zorundadırlar."* (Dimitrov)

İşçi sınıfı, burjuva demokratik özgürlüklerin savunulması uğruna, faşizme karşı savaşım verirken, demokratik özgürlüklere bağlı ve büyük sermayenin diktatörlüğünün kurbanı olan orta sınıflar ve emekçi köylülerle ittifak için bir ortam yaratır. ... Faşizme karşı savaşım, şu halde, proletaryanın, köylülerin ve orta sınıfların ittifakını güçlendirir.

... Bunun içindir ki, işçi sınıfı, burjuva demokratik özgürlükleri savunma uğruna ve genişletme uğruna savaşım verir. O halde bu savaşımın, burjuvazinin "özgürlük" uğruna savaşımından farklı toplumsal bir içeriği vardır.

## YİRMIÜÇÜNCÜ DERS ULUS - I

### I. Ulus ve Toplumsal Sınıf

Ulus tarihsel bir gerçektir, ... bir sınıf temeli üzerinde ortaya çıkar ve gelişir; sınıfsız toplumda da ortadan kaybolacaktır. ... Ulusal "nihilizm" tezi – ulus gerçeğinin reddi – materyalist olmayan bir tezdur. Bu tezi, işçi hareketinin düşmanları, en başta da emekçilere, Amerikan emperyalizmi hesabına, egemenliği terk etmeyi vazedem sağ sosyalist liderler benimsetmektedir.

### II. Bilimsel Ulus Anlayışı

a) Ulus nedir ? ... Ulusun nitelikleri nelerdir ?

a- Dil birliği.

Bir halka bir dil zorla kabul ettirilemez. Bir halkın kabul edeceği tek dil, kendi ana dilidir. ... O halde ezilen halkların bağımsızlıkları uğruna savaşımları, aynı zamanda kendi dilleri uğruna da savaşımlarıdır. ... Dil, ulusal kültürün güçlü bir silahıdır. ... Dil, bir sınıfın değil, bir ulusun tümünün malıdır. ... Dil (gramer sistemi ve sözcük varlığı) bir halkın tarihinin ürünüdür; ancak çok yavaş olarak değişir, dilin söz dağarcığı gitgide zenginleşse de (özellikle teknik ilerlemeler sayesinde) yapısı başka başka toplumsal düzenler içinde aynı kalır.

Ulus bütünü içinde oluşturan öge olarak dilin önemi, dilin ulusu oluşturmaya yettiği anlamına gelmez.

b- Toprak birliği.

Ulus, aynı zamanda bir toprak birliğidir. Her ulus, tarihin bir ürünüdür; o halde birlikte yaşanan uzun bir yaşam olmadan ulus olmak olanaklı değildir. Bunun için halklar, ulusal topraklardan bir kısmının başkaları tarafından ilhakını, ulusa karşı bir aşığılama sayarlar.

Toprak birliği, köylünün ulusal sorun konusunda özel duyarlılık göstermesine neden olur: bazı durumlarda, köylü sorunu, ulusal sorunun ön planında yer alır, çünkü (sömürge halkları örneğinde olduğu gibi) köylüler, atalarından kendilerine kalan topraktan yoksun kalmaktadırlar.

Ama ne kadar önemli olursa olsun, toprak birliği, bir ulusun oluşması için yeterli değildir.

c- İktisadi yaşam birliği.

Bir ulus, bir pazardır. ...Pazar, toprağın ayrı ayrı bölümlerinden gelen üretimler arasında değişimi sağlar. Bu şekilde (bir tek parayla) yaratılan ortak iktisadi yaşam, ulaştırma yol araçlarının gelişmesiyle güçlenir.

d- Ruhsal şekillenme ve kültür birliği.

Ulus, bir ruhsal şekillenme birliğidir. Her bir ulusu, ötekilerden ayıran ulusal bir özellik vardır ve bu ayırım, her halkın, uzun zamandan beri özgül koşullar içinde yaşamakta olması olgusundan kök alır. ... Ruhsal şekillenme birliği, en yüksek ifadesini kültür



birliğinde bulur. ... Her ulus kendi kültürüne göz kulak olmakla kendi ulusunun maddi varlığını dolaylı olarak korur.

e- Tarihsel olarak oluşmuş istikrarlı bir birlik.

Bu çeşitli öğeler ( dil birliği, toprak birliği, iktisadi yaşam birliği, ruhsal şekillenme ve kültür birliği) her zaman var olmamışlardır. Bunlar tarih boyunca şekillenirler. Ulusal birlik, tarihsel bir üründür.

Bir ulus olması için, tarih bakımından oluşmuş bir birliğin aynı zamanda durmuş, oturmuş, istikrarlı olması gerekir.

*"Ulus, tarihsel olarak oluşmuş, kararlı bir dil, toprak, iktisadi yaşam, ve kendini kültür ortaklığında dile getiren ruhsal biçimlenme birliğidir."* (Stalin)

b) Kaçınılacak bazı yanlışlar.

a- Ulusu oluşturan öğeler, aralarında, karşılıklı etki ilişkisi içinde bulunur. Bunlardan hiçbiri yalnız başına alındığında bir ulusu oluşturmaya yetmez.

b- Bazı unsurlar, materyalist ulus tanımlamasının dışında kalır: ırk, devlet.

Irk, ulusal birliği oluşturan öğelerden değildir. Bir ırk, gerçekte soydan gelme ortak fizik nitelikleri (derinin ve gözlerin rengi, yüz biçimi, vb.) olan önemli bir insan grubudur. Demek ki, bu, biyolojik bir etkendir; oysa hiçbir biyolojik etken, toplumların tarihsel evriminde belirleyici rol oynayamaz. ... Irkçılık, ulusların düşmanıdır.

Kapitalist ülkelerin emperyalist büyük burjuvazisi, kendi saldırı siyasetini haklı göstermeye çalışmak ve halkları birbirine karşı ayaklandırmak için ırkçılık temalarını geliştirir.

Devlet de, ulusu oluşturan öğelerden değildir. ... Devleti, ulus tanımlamasının içine dahil etmek, ezilen (bu yüzden de bağımsız bir devletten yoksun bulunan) ulusların, ulus unvanını reddetmek demektir. Bu, bağımlı ve sömürge ülkelerin, kurbanı oldukları zulmü haklı göstermeye varır. ... O halde devlet ile ulusu birbirine karıştırmamak çok önemlidir. Bir "Avrupa siyasal birliği" yaratmakla, bir "Avrupa ulusu" doğurulamayacaktır !

Devletin, ulusu oluşturuvcu bir öge değilse de, ulusun gelişimi için güçlü bir yardımcı olabildiği de bundan daha az gerçek değildir. İşte bunun içindir ki, sömürgeciler tarafından ezilen uluslar, yabancı sömürgeci devlete karşı, bir bağımsız ulusal devlet isterler.

### III. Burjuvazi ve Ulus

a) Burjuva ulusların biçimlenmesi.

Ulusun oluşumunda belirleyici rolü oynamış olan pazardır. ... ulusun kökeninde, kapitalist üretim tarzının gelişmesini buluyoruz: değişime sunulacak ürünlerin bolluğu arttıkça, sürekli değişime elverişli koşulların yaratılması gerekiyordu, pazar gerekiyordu. ... Kapitalizmin yükseliş döneminde yaratılmış olan uluslara, burjuva uluslar diyoruz.

*"Ayrı çıkarılara, yasalara, hükümetlere ve vergi sistemlerine sahip bağımsız ya da birbirleriyle gevşek bağlara sahip eyaletler, tek bir hükümete, tek bir hukuk düzenine, tek bir ulusal sınıf çıkarına, tek bir sınıra ve tek bir gümrük tarifesine sahip tek bir ulus için bir araya geldiler."* (Marx)

b) Burjuvazi ulusun başında.

Ulusal birliğin oluşmasını bilinçli olarak yöneten burjuvazidir, yükselen sınıftır. ... Çünkü burjuvazinin yararına bir ulusal birliğin oluşumu, köylüleri sömüren feodal sınıfı zayıflatıyordu.

Önceleri partiler halinde örgütlenen burjuvazi, bölgeler sistemine yandaş olan feodallere karşı, ülkenin içindeki gümrük engellerini yıkmaya, ülkenin çeşitli bölgeleri arasında serbest değişimi yerleştirmeye, ulusal toprakları birleştirmeye ve genişletmeye yönelik bir savaşı yürüttü. Burjuvazinin partileri, teorisyenleri, bu amaçla, "ulusun birliği"ni talep eden, "ulusu, kralın üstünde" bir yere yerleştiren, "yurt sevgisi"ni öven bir ideoloji hazırladılar. Fransa'da burjuva devrim, feodal üretim ilişkilerine karşı, "Yaşasın Ulus" çağırılarıyla böylece yürütüldü.

Kaybetmiş oldukları üstünlüğü yeniden ele geçirmek umuduyla ulusa savaş açan feodallerin ihaneti karşısında ... burjuvazi yurtsever oldu. ... devrimci burjuvazinin, ulusların kaderlerini tayin hakkını ilan etmesini de anlıyoruz: bu, çeşitli ülkelerin burjuvazilerini her yerde, feodal boyunduruğu kırmaya davet etmektir.

Burjuvazinin yürüttüğü ulusal savaşımın başlıca ve kalıcı, sürekli yönü milliyetçiliktir.

Burjuva milliyetçilik, burjuva sınıfın çıkarlarına uygundur. Bu milliyetçilik, ulusun içinde sınıf ayrılıklarını ihmal edilebilir ayrılıklar sayar ve öyle ilan eder. "Kutsal birliği" över ve ileri sürer, aslında bu, bütün sınıfların çıkarlarının, egemen sınıfın, burjuvazinin çıkarlarına bağımlılığı demektir. Böylece proletaryayı burjuvaziye karşı devrimci savaşımından ayırmayı amaçlar, bunun içindir ki, proletarya, eğer şoven milliyetçiliğe karşı savaşım vermezse, sınıf zulmünden kurtulamaz. ... Burjuvazi ... "burjuva çıkarı" demesi gereken yerde "ulusal çıkar" der.

c) Burjuvazinin ulusa ihanet etmeye başlaması.

Kapitalizmin son evresinde, emperyalizm evresindedir ki, burjuvazinin gerçek yüzü ortaya çıkacaktır.

*"Ulusal birlik adına ulusun içinde sınıflar arası barış, yabancı ulusların topraklarını fethetme yoluyla kendi ulusunun toprağını genişletme, başak uluslara karşı güvensizlik ve düşmanlık, ulusal azınlıkların ezilmesi, emperyalizm ile ortak cephe - işte bu ulusların toplumsal, siyasal, ideolojik dağarcığının içeriği bunlardı."* (Stalin)

Burjuvazi, kendi soygun savalarına girişebilmek için, ulusal birlik düşüncesinin insanları seferber edebilen gücünden yararlanır. ... "Yurt uğruna öldüğü sanılır, sanayici uğruna ölünür." ... Emperyalist burjuvazi, sömürdüğü proletaryada, yabancı ülkelerin, sömürgelerin emekçilerine karşı nefret ve kin duyguları uyandırmak için bütün

olanaklarını kullanır.: böylece proletaryanın bir sınıf olarak güçlerini birleştirmesini, bir araya gelmesini önlemeye bakar.

*"Feodalizme karşı verdiği savaşımın ulusların kurtarıcısı olan kapitalizm, şimdi, emperyalist kapitalizme dönüştü ve uluslar için en büyük ezici güç durumuna geldi. Eskiden ilerici bir niteliği olan kapitalizm, gerici oldu; üretici güçleri o derece geliştirdi ki, uluslar ya sosyalizme geçme, ya da sömürgeler, tekeller, ayrıcalıklar ve ulusların çeşitli yollardan ezilmesiyle kapitalizmin yapay olarak korunması için "büyük" devletler arasındaki silahlı savaşımında yıllarca ve hatta on yıllarca acı çekme şıkları ile yüz yüze geldiler."* (Lenin)

Burjuvazi, ... Fransız emekçilerine karşı kendisine yeni koruyucular ediniyor: Amerikan mali sermayesi. Amerikan emperyalizmi, bugünkü kapitalizmin temel yasasına uygun olarak, Marshall planına dahil ülkelerin yağmasıyla ve fetih savaşıyla kendisine en yüksek karı sağlamaya bakıyor.

Ulusların köleleştirilmesini haklı göstermek için uluslar arası büyük burjuvazi, buna uygun bir ideolojiyi, kozmopolitizmi yaymaktadır. ... *"Kozmopolit sömürüyü evrensel kardeşlik diye adlandırmak, ancak burjuvazinin beyninde doğabilecek bir düşüncedir."* (Marx)

Emekçileri, tekellerin dünya egemenliğinin onların enternasyonalist isteklerini, tamamıyla karşılayacağına ikna etmek! ...

Proleter enternasyonalizmin bir karikatürü olan kozmopolit ideolojinin en önemli çizgisi ... Modern savaşların nedeninin ulusların mevcudiyeti olduğu yolundaki düzenbaz iddiadır. ... Emekçilerin, eğer barış istiyorlarsa kendi elleriyle ulus gerçeğini yok etmeleri ve yurtlarını yadsımaları gerektiğine ikna edebileceklerini umuyorlar.

Oysa, çağdaş toplumun materyalist tahlili, dünya savaşlarının, ulusların varlığından değil ama bir sınıfın, tehdit altında bulunan egemenliğini kurtarmak uğruna ulusları köleleştirmekte ve halkları mahvetmekte duraksama göstermeyen emperyalist burjuvazinin varlığından doğduğunu gösteriyor.

Kozmopolitizm, böylece, gerçek yüzüyle ortaya çıkıyor: bütün ülkelerin insanların kurtuluşuna yönelmek şöyle dursun, - her emekçiyi bir "dünya yurttaşı" haline getirmek maskesi altında - *"... kökünden kopmuş, biri ötekinin yerini tutabilen, tek biçime sokulmuş köleleri, yeri yurdu, adı sanı belirsiz, sapkın insan gölgelerinin kabaca ve hayasızca 'dünya çapında' sömürsüne "* (Cogniot) niyetlenir.

Bu ilke verilerinden hareket edildiği takdirde, bugünkü "Birleşik Avrupa" girişimlerinin tarihsel anlamı anlaşılacaktır. Bu girişimler, Amerikan sanayicilerinin güdümünde, Fransa'dan başlamak üzere, kapitalist Avrupa'nın halklarının sömürsünü hedef tutmaktadır.

Lenin'in 1915'te yazdığı gibi: *"... kapitalizm altındaki bir Birleşik Avrupa Devletleri ya olanaksızdır, ya da gericidir."*

Proleter enternasyonalizmin sahtesi kozmopolitizm, demek ki, tamamıyla, uluslar arası mali sermayenin hizmetindedir.

Emperyalizm, çelişkilerinden bağımsız olamayacaktı elbette. ... Burjuva kozmopolitizminin bir yapışık ikizi vardır: burjuva milliyetçilik (nasyonalizm).

#### IV. İşçi Sınıf ve Ulus

Burjuva milliyetçiliğinin nesnel bir temeli vardır: sömürücü sınıf çıkarı. Kendi proleterlerini, kendi kendi halkını sömürmekle yetinmeyen kapitalist burjuvazi, başka ülkelerin proletaryasını ve halklarını boyunduruk altına almak için, "ulusal çıkar" adına, burjuva çıkarını gözlerden gizleyen bu göz boyamasıyla kendi proletaryasını ve halkını seferber eder (ve kurban eder). Burjuva milliyetçilik ideolojisinin kesin rolü, başka başka ülkelerin emekçilerini, birbirinin karşısına dikmektir.

Proleter enternasyonalizmden şu sonuçları çıkartacağız:

1. Eğer bir devlette ulusal özellikler gösteren bir emekçi azınlığı varsa, orada, bütün emekçileri içine alan bir proleter parti bulunmalıdır.
2. Sosyalist devlet, bünyesinde birleştirdiği ulusların bağımsızlığını, ancak onların eşitliğini sağladığı zaman güvence altına alabilir.

Proletaryanın amacı olan toplumsal devrimin, özü bakımından ulusal bir niteliği yoktur.; onun içeriği bir sınıf içeriğidir. ... Marx'ın ifadesine göre, proletarya "siyasal gücü ele geçirmek, ulusun önder sınıfı durumuna gelmek, bizzat ulusu oluşturmak zorunda" olmalıdır.

Kaba materyalistler, ulusal duygunun örgütlenirici ve harekete geçirici gücünden habersizdirler.

*"Eğer, enternasyonalizmin temelinde, öteki halklara karşı saygı varsa, kendi öz halkına saygı duymadan, onu sevmeden enternasyonalist olunamaz."* (Jdanov)

*"Eskiden burjuvazi ulusun başı sayılırdı, ulusun haklarını ve bağımsızlığını savunurdu, bunları 'her şeyin üstünde' sayardı. Bugün artık 'ulusal ilke'den iz kalmamıştır. Bugün burjuvazi, ulusun haklarını ve bağımsızlığını dolarla trampa etmektedir. Ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik bayrağı geminin bordasından denize atılmıştır. Eğer siz, komünist ve demokratik partiler temsilcileri, yurtsever olmak istiyorsanız, ulusun yönetici kuvveti olmak istiyorsanız, bu bayrağı başınızın üstünde yükseltmek ve onu ilerilere taşımak hiç kuşku yok ki size düşer. O bayrağı sizden başkası yükseltmez."* (Stalin)

## YİRMİDÖRDÜNCÜ DERS ULUS - II

*"Başka bir halkı ezen bir halk özgür olamaz." (Marx)*

*"Boşanma hakkı, boşanma zorunluluğu anlamına gelmez." (Lenin)*

*"Emperyalist kapitalizm, ulusların en büyük zorbası olmuştur." (Lenin)*

*"Kişinin bir başkası tarafından sömürülmesine son verildiği ölçüde, bir ulusun bir başkası tarafından sömürülmesine de son verilmiş olacaktır. Ulus içindeki sınıflar arası karşıtlığın kalkması ölçüsünde bir ulusun bir başkasına düşmanlığı da son bulacaktır." (Marx)*

Komünizmin evrensel zaferinin tek bir dünya ekonomisinin kuruluşu gibi bir sonucu olacaktır ki, bu, üretici güçlerin her gün daha büyük bir hızla ilerlemelerinin zorunlu koşuludur. O zaman, toprak sınırları anlamlarını yitireceklerdir. Halklar arasındaki maddi ve kültürel alışverişin artması, onları gittikçe daha çok birbirine yaklaştıracaktır. Böylece halklar, tek bir dünya diline doğru yol alacaklardır.